

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

יום כיפור תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

בית כור - פרק שביעי דף קג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

כשיר מהו - אם היו מובלעין ברובה של שדה, ולא ברביעו כעין חצובה, דהתם ודאי שפיר מודדע בניתיהו שתי וערב, וכשיגיע אצל הסלע - יגידה מחרישוה מעט עד שיעבור הסלע, ויחזור ויחרוש. אלא עששוין כצבעדה, דלא מודדע בניתיהו שפיר כל כך, כזה; ואם המצי לומר דהכא נמי ממדדן עמה. כשורה מהו - דכל כנגד השורה אינו יכול לחרוש ולזרוע השדה, וכל חרישות בעיניו שתי וערב כשורה, כזה; ומיהו על ידי הדחק יכול לחרוש. ואם המצי לומר דכשורה ממדדן עמה. **איצטריגין** - דלא מודדע שפיר כמו שורה, מהו? אם ברובה של שדה מפורזין כעין שתי שורה האיצטריגין, כזה; וכן כולן, אחרון אחרון.

- אם** היה סלע יחיד אפילו כל שהוא בר - **1**
- פירש רבינו תם: סלע יחיד - היינו שיש **2**
- לו שם לוי "סלע פלוגי". הלכך אפילו היה **3**
- שהוא, ואפילו באמצע השדה - אין ממדד עמה. **4**
- ועוד אמר רבינו תם, דקטי: שיש לו בית רובע. **5**
- וחכי איתא בירושלמי. וקאי אהא דאמרין לעיל: **6**
- טרישן שאמרו בית ארבעה קבין, שהיה סלע אחד **7**
- מובלעין בפחות מחמשה קבין, וממנו שמו **8**
- מארבעה אפילו מובלעין בפחות מחמשה - **9**
- ממדד עמה. והשתא קאמר דאם היה סלע יחיד, **10**
- שהכל כפי סלע אחד, אפילו לא היה גדול אלא בית **11**
- רובע, ולדיכא ארבעה קבין ואין אחרים שני שיהו **12**
- משלימין לארבעה קבין - אפילו הכי אין ממדד **13**
- עמה. **14**
- פחות** **15**
- כחו של מוכר, שאם שירי בשדה בית השעיה קבין, ובגינה בית חצי קב, וכדברי רבי עקיבא בית רובע - מחזיר לו את הקרקע, ולא את הרובע כלכד הוא מחזיר, אלא את כל הפותח. גמרא איבעיא להו: "בית כור" סתמא, מאי? תא שמע: "בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל",**

קבין דבטילי, ואוקימנא במפורים בתמשה קבין אי נמי רובו שדה, ומשום הכי בטילי, אבל במכונסין לא בטילי. וקא סלקא דעתך, הני מילי בנמוכין מעשרה וגבוהין יותר משלשה, אבל נמוכין פחות משלשה - לא בעינן מפורזין. והשתא תתיב ביריתא למימר דאי הוה תרוב ארבע קבין סלע אחד, אפילו כל שהוא - אין נמדדין, כלומר אף על גב דאין גבוהין שלשה לא מוכר, ולא ליתירא לי האי פירושה כלל, דמאי שאנ סלע יחיד משלמים הרבה מכונסין - כל סלע אחד דמו. ועוד, מנין לנו שחיוב בכל פחות מעשרה בין גבוה שלשה לפחות משלשה? וכלל אין לישב אלא כמי שפירשו. **מופסק עפר** - כל שהוא בתיבין, כגון פחות משלשה בין ההוא סלע לטקן למצר, מי חשבנין ליה כסמון למצר, או לא, ויהיה ממדד עמה. **כני רב אשי** - אם תמצא לומר הפסק עפר בתיבין היה הפסק, אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואותה צונמא למעלה סמוך למצר, אי נמי איפכא - עפר מעט למעלה ולא גבוה שלשה בעומק המחרישה, וצונמא מלמטה, מי אזלינן בחר עפר וממדדין, או דלמא צונמא עיקר ואין נמדדין? **משנה בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל** - כלומר, בצמצום אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר, כמו שמודדין במדת החבל, לא פחות ולא יותר. **פיתח כל שהוא** - אלא היה באותו שדה בית כור שלם - ינכה המוכר כפי הפותח, והמוכר קיים. ואף על גב דאמר רבא בפרק "המוכר את הפתיה" (בבא בתרא ז א) כל דבר שבמדה ושבתשלם ושבמנין, שפלו פחות מכדי אונאה - חזר, ומוכח התם דמקח טעות הוי - הני מילי במטלטלין, אבל בקרקע לא שייך בהו חזרה, דקיס לזו לרברב דניחא ליה ללוקח לקנות מה שימצא לפי המדה, חס חס וחס יתר. ומוכר נמי הכי קאמר ליה: בית כור עפר אני מוכר לך לפי מדת החבל, ואם יחסר - אנבא, ואם יותר - תחזיר לי. ואף על גב דאין אונאה בקרקעות - לא מילי ששימכור לו בקיור יותר משותו, אבל היכא דמטעין חז את זה במדה - צריך לנכות מן הדמים. חותרי קבין **כל שהוא** - אין בית כור, יחיד למוכר. ולקמייהו מפרש דמה שריצה מוכר יחזיר לו לוקח, קרקע או מעות. **ואם אמר** - לו מוכר ללוקח שבעת מיתרי: בית כור עפר אני מוכר לך בכל רובך, וכן חס וחס יתר, ולא אמר לו "מדה בחבל", דאילו היכא דאמר ליה תרתייהו "מדה בחבל חס וחס וחס יתר" פלוגתא דבן ננס היא לקמייהו. **אפילו פיתח רובע** - הקב לכל סאה, דהיינו שלשים רבעים לבית כור, שהן שבעה קבין ומחצה. או חותיר רובע לכל סאה - הוה גיגוע, דבתיב הוא מחילה, דכיון דאמר ליה בית כור, האי דקאמר "חס וחס וחס יתר" - חסר או יתר מעט על בית כור קאמר, אבל טובא לא, דאם כן, אמאי קאמר בית כור? ובגמרא בעי דאמר ליה "בית כור עפר" סתמא, דלא אמר ליה לא "מדה בחבל" ולא "חס וחס וחס יתר" מהו, והאי דקאמר. אפילו פיתח רובע לסאה, ולא קאמר. אפילו פיתח שבעה קבין ומחצה לכור - לאשמעינן לכוור - אפילו במכירה מועטת כגון "בית סאה אני מוכר לך חס וחס וחס יתר" ואיכא חס וחס יתר רובע - הגיעו. דאף על גב דפליגי אמוראי בגמרא גבי שני כורין, דאיכא למאן דאמר דאי איכא רובע לכל סאה, דהוה לזו בין הכל יותר מתשעה קבין, לא הווי מחילה - בפחות מוכר כולוהו מודו שהמחילה הולכת לפי חשבון רובע לכל סאה. תיב יתר - יתר מוכר לכל סאה, או חותיר. **יעשה חשבון** - יחשב את כל היתר על הבית כור, ואפילו בשעת עצמן כדמיסק לקמן במתנייהו, ויחשב בית חותיר, וכמה שוין לפי חשבון המוכר על הבית כור, וכגון כלל החולק קרקעות. **לא יבנק את הלוקח לקנות הלוקח**, וגם אם חוקר - לא יטעון; איני רוצה ליתן בקיור כל זה, וכי כדמפרש בגמרא. אבל אי כדדיקמי קיימי - צריך הלוקח ליתן כרצונו המוכר, שאם רצה מוכר - יחזיר לו לוקח מעות, דתקנת חכמים היא זו, דמה יעשה המוכר בקרקע מועט בפני עצמו שאינו חשוב שדה; הלכך כופין את הלוקח ליקח, דזה נתנה וזה אינו חסר. או אם רצה מוכר - יחזיר לו לוקח בקרקע בעין, שהרי מן החין הוא ומזוהר לו קרקע, שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור. שהרי למה אמרו לחזירי לו לוקח למוכר מעות המותר - לא מן הדין, אלא תקנת חכמים, ליפות כחו של מוכר, שיהא יאה נפסד אותו מיעוט קרקע דלא חוי להו יפה. והאי פורתא. והאי יעשה חשבון - אוקות יתר מכן קאי, אבל פיתח יתר מרובע - לא שייך שום עשיית חשבון, אלא ינבא לו על הדמים, דכיון דליכא מוכר שדה טפי - ליכא לחיוביה ליתן לו משדה אחר, הכי **יחזירין כסדר המשנה: שאם שירי בשדה תשעה קבין בו** - כלומר, האי דמחייבין ללוקח ליתן מעות המותר למוכר - ייפוי כח המוכר הוא, משום דלא חוי ליה האי קרקע בפני עצמו. שאילו היה היה בתאי מותר שיעור שדה, כגון שפירש בתאי בית כור קב ומחצה יתר על שבעה קבין ומחצה, דהוה לזו בין הכל תשעה קבין - או מחזיר לו את הקרקע ולא מעות, דהשתא חזי ליה האי קרקע. דקיימא לן בפרק קמא דמכילתין (בבא בתרא יא א) דשדה חשוב בתשעה קבין, כדנתן; ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה תשעה קבין לזה, ולא את החנה עד שיהא בה חצי קב לזה, וכי עקיבא אמר: בית כור עפר. והשתא מיעינן ממתניתין: שבעה קבין ומחצה לכור - הוי מחילה. **משנה: ומחצה או יותר, עד תשעה קבין ולא עד בכלל** - יעשה חשבון, תשעה קבין - חזיר קרקע. **בגינה בית חצי קב** - דרובע לסאה הוי מחילה, כמו רובע לסאה דשדה. יתר מרובע - יעשה חשבון, שני רבעים, דהיינו חצי קב, מאחר דחשבי גינה - יחזיר קרקע. וכדברי רבי עקיבא בפרק קמא: בית רובע, דחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה, כלבג שדה. יתר מרובע - יעשה חשבון, בית רובע דחשיב גינה - יחזיר קרקע. כן נראה בעיני, וכן עיקר. קרקעין אחרים אהין בן ממש למכין. **בית הרובע כן** - כלבג בגמרא פריך עלה, ומתירן לה ולא את המותר כלבד או מחזיר, איכא דאמרן יעשה חשבון. והיכא דאמרן יחזיר קרקע, אבל גם כל השלשים רבעין ודיכא בית כור החתיקין הוא נמי "חס וחס וחס יתר". למדה בחבל מדימנין ליה, דסתם מן שמתנה למוכר בית כור דעתו לצמצום, ולא מחזיל מידו עד דאמר בפירושו "חס וחס וחס יתר", ואם פיתח כל שהוא - ינכה, ואם חותיר כל שהוא - יחזיר, או ל"חן חס וחס וחס יתר" מדימנין ליה, דמסתמא מחזיל איניש רובע לסאה, ומשום דאיכא לפרושי מתניתין: בשני צדדין, קאי לה.

אלא מהא ליבא למשמע מינה - דלגופה איגטרין, ומשום סיפא דקתני: "מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר", ביטל "הן חסר הן יתר" מדה בחבל", תפוס לשון אחרון. הלכך איגטרין למותי בשמא היבא דאמר ליה האי או האי, דאולנין בחר ההוא לשנא דאמר ליה. אבל כפיא. דרבא תרתייהו וסרתיהו זה את זה - והלך אחר האחרון. בבית כור עפר - משמע קרוב לבית

כור, דמתחתו בבית כור, אבל לא היו בית כור משע, אלא או פחות או יותר. הן חסר כי' - כלומר, או שאמר לו "בית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך". הניעו - אמר בני מוכר הך תלתא ליטני קאי. פרושי קפפיש - ד"הן חסר הן יתר" דסיפא - ארישא קאי, דקתני "בית כור עפר אני מוכר לך", ודכי קאמר, האומרו לחבירי: בית כור עפר אני מוכר לך, לא שני אם אמרו לו "בבית כור עפר אני מוכר לך", ולא שני אם אמרו לו לבסוף "הן חסר הן יתר" לאחר שאמר "בית כור עפר אני מוכר לך" - דברתייהו אמרין עפר אני מוכר לך בני מוכר לך אני מוכר לך כי' - אם איתא דפרושי קפפיש, הכי יהיה ליה למינה: בית כור עפר בבית כור עפר, הן חסר הן יתר אני מוכר לך. ומקשינהו: ליפות כחו של מוכר אמרינן אבל ליפות כחו של לוקח לא חישינן מדי - דאפילו היבא דרפיץ הלוקח קלונת את המותר כדי שלא יכנס זה המוכר בשעת - לא כפיני למוכר מיעוט קרקע, כדי שלא יירדו לקבור - היינו נמי רובע לסאה, בדקתני במתניתין. כופין את המוכר לכפור - את המותר ללוקח, את הלוקח רוצה לקנותו. דכי הכי בדוכין את הלוקח לאמר אמרינן תקנת המוכר, שלא ירא נפסד ההוא מיעוט קרקע, בדוכין על מדת סדום - הכי נמי עבוד רבנן לתקנת ללוקח, שידו כופין את המוכר למכור לו ההוא מיעוט קרקע, כדי שלא יירדו אצל שדוה, ויהא צריך להשמר ממנו. והמוכר אינו נזוק בכך, דהא אל חזי למידי ההוא פרתא, והוא ליה הן נקדה והוא אינו חסר. ומשני: הים בגין דתות שקרקע, כלומר, לעולם כדו היתם כחו של מוכר אמרינן, ליפות כחו של לוקח לא אמרינן, דלעולם לא כפינן מוכר למכור בעל כרחו המותר, אלא אם רצה מוכר - ויהי לו לוקח קרקע, בדקתני מתניתין. והאי דקתני "בית המוכר למכור", לא למוכר משע את הקרקע בעל כרחו אם רצה שתחתו לו. אלא הבא במאי עסקין - כשהמוכר חפץ למכרה ללוקח שיחזיר לו בה מעות למוכר, כמי שיפוי הכתמים כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות. הך ארעא הוא יקרא המותר בשעט מכירה, והשתא זיל דרועה ללוקח לכפות את הלוקח שיחזיר לו יד המותר כפי שעת הדיק דמועקרא, ורישא דקתני כופין את המוכר למכור - כשעת הוול דעכשיו. דאמרינן ליה - למוכר: אי ואתהו ארעא (המותר) יהבת ליה, ומעות אתה רוצה שיחזיר לך - שקול מאתו (המותר) מעות כולאל והשתא. דדי לך אם ייפו כתמים כחן תלחותיה בין מכר המותר במעות או חזרת קרקע היבא דליבא תפסד ללוקח, דהוא ליה הן נגהה והוא אינו חסר, אבל לקנות לוקח בשעת הוול כשעת הוול כשהיה היקר - לא אמרינן, אלא או תן לו בוויל, או טול קרקע שלך. והאי דקתני: ואת הלוקח ליקח - היינו שאם חפץ מוכר ליתנתו בדמי הוול - כופין את הלוקח ליקח, משום ייפוי כח המוכר, דהתם לא מפיסד הלוקח מדי. כשהוא נתון לו - מוכר ללוקח. בגין דהוא זולא מעיקרא - דאמר ליה לוקח: לא בענין לקנות קרקע ביוקר, דמועקרא נמי, אם לא מפני שנמצאתיה בוויל - לא הייתי לוקחה. וכל היבא דאית ליה טענה מעלייתא ללוקח - לא ייפו הכתמים כחו דמוכר. הלכך, אם רוצה מוכר לכפותו - יתר לו כשעת שלקח, דהיינו בוויל, והשתא לית ליה טענה ללוקח, וייקנה בעל כרחו. אמר רב הונא תשעה קבין שאמרו - במתניתין, הך הותירי בשעה לינתה בתור מכירה וכו' בתורת עשית חשבון ליפות כוח דלוקח, אלא לתורת קרקע. ואפילו בבקעה גדולה - משמוקט עשרה כורין קאמר דמתויר קרקע, אף על בג דלא הותיר בין הכל אלא תשעה קבין, דסבירא ליה רב הונא דרובע לסאה הוא מחילה, טפי - לא הוא מחילה, אלא יעשה חשבון, וכן לבית כור דהוא שלשים טאים - שלשים רבעים הו חמילה, טפי משלשים רבעין, דאיבא טפי מרובע לסאה - יעשה חשבון. עד דמטי לתשעה קבין דהוא חזרה. והנ מילי בית כור, אבל שני כוריים, דכי איבא רובע לכל סאה הוא טפי משתעה קבין כל כך - ודאי במכירת שדה אחת לא מחיל איניש, והוא ליה במותר חשיבות שדה, וחזיר לו קרקע, ומיהו, רבנן דלא הוון תשעה קבין - מודיה רב הונא דרובע לבית סאה הוא מחילה. בגין "בית שלשים והשם סלף או שני מוכר לך" וריבא שלשים חמשה רבעין מודה, היינו שעתה קבין חסר רובע - הו מחילה. ועב נהמן אמר נתון שבעה קבין בי' - דלא שני מוכר אחד לסאה אחו, ולא שני אלף רבעים אלאף סאין - הו מחילה.

פחות כל שהוא יבנה - מה שפירש הקונטרס, דהא דאמר רבא: כל דבר שבמדמה אפילו פחות מכדי אונאה חזר, היינו במטלטלי - אנב חרופה לא ענין, דהבידאי איתי לה בריש פרק שני דקדושין (מב, ב) אמרקיעי, דאמר: רובקמיקעי נמי לא דאמב אידי דטעו בעלויאי, אבל במשחתא - לא, כדרבא כו'. ואומר רבנן יצחק: רבא איבא שטרודו וחתיהוהו מבמה. אבל הכא לא מדדו עדין, אלא בבאין למודו, ומתחלה היינו נמי יודע שאינו מוכר כל כך שלא ידא או פחות או יותר. פחות כל שהוא יבנה - ואם חמורה ולימא ליה דארעתא דכדי לא יבנה וש' לומר: דקאי בתוך השדה, כדפרשית, דמתחלה היה נמי יודע שאינו מוכר לגמרי.

אלא מהא ליבא למשמע מינה - ולא קשיא רישא לסיפא. דלישנא דהו מיניהו לא דוקא. ולא נקטיה אלא משום סיפא, כדפרש קונטרס. פרושי קפפיש אידודו בית כור שהוא בבית כור כגון דאמר ליה הן חסר הן יתר - תימה: דחלי "הן חסר הן יתר" בכבית כור (ו"הן חסר הן יתר" משמע טפי דהניעו ממא) דמשמע "בבית כור" יש לומר: דכי אמר לו "בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר" - איבא למיעור תפוס לשון ראשון, ולהכי תלי ליה בכבית כור.

אם כן אני מוכר לך אני מוכר לך וכו' למי לה - בכמה דוכתי דייק הכי, ובכמה דוכתי לא דייק.

אלא לאו שמע מינה שתמא נמי כהן חסר הן יתר כי' - דהניעו; וכוון דרבא רישא בית כור עפר שתמא דהגיע, במאי איגטרין למיתני סיפא "הן חסר הן יתר" דכל שכן הוא ויש לומר: לאשמעינן דאפילו הכי - דוקא בית רובע, אבל יתר מרובע - לא. אי נמי, תנא סיפא לגלוי רישא, שלא דאמר לו "הן חסר הן יתר" - תנא סיפא "הן חסר הן יתר", מכלל דרישא דלא קאמר ליה, וכענין זה יש בכמה מקומות. ותימה: דרבי יצחק קאמר לעיל: טרשין שאמרו בית ארבעה קבין, אבל יותר אין מנדחין עניה. והא אמר רבא דבית כור שתמא כיון חסר הן יתר דמי, ואפילו לא היו טרשין כל עיקר אלא היה הדיק חסר הזה אמנא דהניעו - כל שבח השתא ויש לומר: דרבי יצחק לא קאמר אלא להצטרף לפחות מרובע סאה. ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דלא קשיא מדי, דהבא מיירי בעומד באותה שדה והוא במה יש בה. אבל באינו רואה אותה - פשיטא ליה דהתם לא אמר הגיעו, דאם התנה בית כור עפר למכור לו - מי מצוי למתבל ליה בית כור שהוא פחות רובע לא יבנה; וסברא הוא דהתם אפילו על ידי גיבוי לא היה מתבל לוקח, דאמר ליה: ארעתא רובע לא יבנה, שיה היה דעתו לקנות אלא בית כור שלם. ודבהכי איירי רישא דמתניתין, ולהכי אמר רבי יצחק טרשין שאמרו - בית ארבעת קבין, אבל טפי - לא. דאי היה חזינן להו כאיילו אינן כלל, אפילו לא היה חסר אלא קב - חייב להחלישם, שלא קנה אלא בית כור שלם לגמרי.

ובא

שבח השתא ויש לומר: דרבי יצחק לא קאמר אלא להצטרף לפחות מרובע סאה. ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דלא קשיא מדי, דהבא מיירי בעומד באותה שדה והוא במה יש בה. אבל באינו רואה אותה - פשיטא ליה דהתם לא אמר הגיעו, דאם התנה בית כור עפר למכור לו - מי מצוי למתבל ליה בית כור שהוא פחות רובע לא יבנה; וסברא הוא דהתם אפילו על ידי גיבוי לא היה מתבל לוקח, דאמר ליה: ארעתא רובע לא יבנה, שיה היה דעתו לקנות אלא בית כור שלם. ודבהכי איירי רישא דמתניתין, ולהכי אמר רבי יצחק טרשין שאמרו - בית ארבעת קבין, אבל טפי - לא. דאי היה חזינן להו כאיילו אינן כלל, אפילו לא היה חסר אלא קב - חייב להחלישם, שלא קנה אלא בית כור שלם לגמרי.

ובא

שבח השתא ויש לומר: דרבי יצחק לא קאמר אלא להצטרף לפחות מרובע סאה. ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דלא קשיא מדי, דהבא מיירי בעומד באותה שדה והוא במה יש בה. אבל באינו רואה אותה - פשיטא ליה דהתם לא אמר הגיעו, דאם התנה בית כור עפר למכור לו - מי מצוי למתבל ליה בית כור שהוא פחות רובע לא יבנה; וסברא הוא דהתם אפילו על ידי גיבוי לא היה מתבל לוקח, דאמר ליה: ארעתא רובע לא יבנה, שיה היה דעתו לקנות אלא בית כור שלם. ודבהכי איירי רישא דמתניתין, ולהכי אמר רבי יצחק טרשין שאמרו - בית ארבעת קבין, אבל טפי - לא. דאי היה חזינן להו כאיילו אינן כלל, אפילו לא היה חסר אלא קב - חייב להחלישם, שלא קנה אלא בית כור שלם לגמרי.

ובא

קצה קצה – **בבא בתרא**. **בית כור** – **פרק שביעי דף קה עמוד א** – **מתוך מהדורת "אבן ישראל – שטיינזולץ"**
רש"י

ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ורבי יוסי ואמר יחלוקי כו' – משמע מהבא דמספאקא ליה לרבי יוסי אי תפוס לשון ראשון או אחרון, לשמואל דאוקי לה בבא באמצע החדש. ובתמורה (כה, ב) וב"מורה" (בבא קמא עג, ב) אמר רבי יוסי "תמורת עולה תמורת שלמים" – דבריו קיימין, והיינו תפוס עתימם. בגיורת פרקי שני (א, ט) ובבבזות (קק, ח) ובהבזוח (א, א) ובפסחים (ג, ג) אית ליה לרבי יוסי: בגיורת דבריו אית תפוס ויש לומר: דבבבזות לרבי יוסי כשילו הוציא שניה יחד, והלכי היא הבא ספקא – שדרי סותרו זה את זה, ואו ספקא לומר כאן שדעתו על שניהו, אבל בתמורה וב"מורה" – להכי קאמר רבי יוסי תפוס לשון שניהו, דאין סותר זה זה. והדיא דגוייר ומנחתובזוחם ופסחים, דתפוס דבריו – קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס.

אבל כא בתחלת הדין כולו למשכיר – פירושו: משום דהדין שוכר המוציא

מחבירו עליו דראיה. ואפילו הכי, מספיק ב' לא כולו לשוכר. משמע. או תפס מוציא ב' לא מפקינן מניה. וכן משמע בפרק שני דבבזוח (כ, א). דהניא: שניה החתומין על היסטר ומתו, ובאו עשין עם השוק ואמרו: ידענו שסתמי זה הוא זה, אבל אנטוס הוין, נטעין. או פסחיה עדות הוין. אם כתב ידן יוצא ממוקם אחר – אין נאמנין. ופרקי ומגיבין בייה תרי ותרין גינהו ומסיק רב בחוקן; אוקי תרי לבדיה תרי, ואוקי ממזנו בחוקת מריה. והשתא לענין מאי קטני בביריה דאין נאמנין. כיון דמוקמינן ממזנו אחוקתיה? ופירש הקונטרס ההם: לענין דאי תפס מלוה לא מפקינן מניה. ותימה: דאם כן המוציא מחבירו – היינו כל דאלים גבר, ומאי פריך "בחוקת הבתים" (כבא בתרא, לה, א) מהמחליף פרה בתמורו כו' עד זה אמר של אבותי זה אומר כו', דאמר כל דאלים גבר, ופירשני דלא סתמוסו פקרי, ודלי' הלתבא כותיה. אלא מודסמוסו נשמע לרבנן, דהיבא דליבא חוקה דמרא קמא – מדודו רבנן לסומסו דירחוקו. ומאי קשיא? והא במחליף פרה בתמור אמרו רבנן דמוציא מחבירו עליו דראיה, ואי תפס מוציא – לא מפקינן מניה. כל שכן גבי זה אומר של אבותי, דאין שום אחד מתן מוחזק. דאמרין כל דאלים גבר ויש לומר: דמסתרבא ליה במחליף פרה בתמור דאיבא חוקת מרא קמא, ולא אמרי רבני יחלוקי, אלא המוציא מחבירו עליו דראיה, אבל דאית ליה חוקת דאין מוחזק זה ויתר – היה לבית דין לומר להם שחלוקין ולא להניחם לתפוס, דאפילו רבנן מודו הכא לסומסו. אבל קשיא: בפרק קמא דבבא מציעא (ו, ה) מסיק גבי ספק בכור דתקפו כהן – מציאינן אותו מידו. אלמא, היבא דאמרין המוציא מחבירו עליו דראיה – לא מהניא תפיסה ויש לומר: דבשמעיהו היינו טעמא, דכי לא אב עוף החדש – דאמרין דאודיי הוא דאדוי ליה, לפיכך כולו לשוכר. אבל באמצע החדש – נראה דלא שייך כל כך דאודיי אודי על חצי החדש, ואי אודי – אודי על הכל, ומשום הכי יחלוקי. והדיא דפרק שני דבבזוח (כ, א) מצינן למימר משום דקא טעין טענת רבי מהניא ליה תפיסה. אבל בספק בכור – לא הבחן אלא מבח ספק. אי נמי, להכי נפקא מינה דאין נאמנין, דאי תפס המלוה קודם שנולד התספק – לא מפקינן מניה. ובכתובות מפורש יותר.

ביבול מדה בחבל זה חסר הן יתר – ואם פחת כל שהוא – ינכה, ואם הויתר כל שהוא – יחזור. דברי בן ננס – ופליגי רבנן עליה בגמרא. **גמרא** חלוקין עליו הכיור – לדידיהו הוי ממון המוטל בספק, דמספאקא ליה או אמרין תפוס לשון ראשון או אחרון, בדבריהם לקמייה מומחיתין דמרזין, ומיהו, רב סבירא ליה כבן ננס, כדלקמן בשמעתין, אמרי בי רב: איסרתא מאה

מיע מאה מעי כו', תנינא – בבבא מציעא בפרק "השואל". ושכר מרחץ מחבירו אינו עשיר כו' – דאמר ליה הכי "מרחץ זה אינו משכיר לך בשנים עשר זהובים לשנה דינר זהב לחדשי, ואותה שנה שנת עיבור היתה, ואי תפסינן לשון ראשון – תנעברה לשוכר, ולא יתן אלא שנים עשר זהובים לשלשה עשר חדשים, כרתנן תהם: המשכיר בית לחבירו לשנה, תנעברה השנה – תנעברה לשוכר, ואי תפסינן לשון אחרון – תנעברה למשכיר, והייב ליתן לו שלשה עשר זהובים, כרתנן נמי תהם. המשכיר לחדשים, תנעברה השנה – תנעברה למשכיר, והכא בלשון ראשון המשכיר לו בית לשנה, ובלשון אחרון השכיר לו לחדשים, הרי שתי הבלשונות חסרות זו את זה. יחלוקי – יתן לו שכו' חצי החדש, דממון המוטל בספק חלוקין, דמספאקא ליה אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון. אי פרתה הוה אמינא – דאין חלוקין עליו חבירו על בן ננס, דהתם נמי מודי כן ננס ודחלוקין, משום דאיבא למימר מיהרדא הדר ביה מלשון ראשון ותפוס לשון אחרון, ותנעברה למשכיר. ואיבא למימר דלא הדר ביה מלשון הראשון, ותנעברה לשוכר, אלא פורשי קמפרש אהני משכיר לו לשוכר שלמה ויחבל שכירותו בסוף השנה, כדון שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף, אלא מדינר זהב לחודש שני משכירה לסוף חודש או לסוף שני חדשים – יוכל חדש. וגם אם ירצה לחזור בו מלהשכירה לסוף חודש או לסוף שני חדשים – יוכל לדוריא מביתו, ואינו מליחמדי לו בית אחר. הלכך, כיון דאיבא למימר תפוס לשון אחרון דשנא חור בו, ואיבא למימר תפוס לשון ראשון דלמא ליבא הכא לשון אחרון כלל, אלא פירוש בעלמא לראשון – הלכך חלוקין. **אבל הבא** – מבוטאתין. ודאי הדר ביה – שלשון אחרון מכריש על הראשון, היינו לא פליגי רבנן עליה. אלא תפוס לשון אחרון. **קא משמע לן** – דאין חלוקין עליו. דהתם לא הוי טעמיהו דאין משום דמספאקא ליה אי תפסינן לשון אחרון או לשון ראשון, דכיון דבתוך כדי דיבור אמר שתי הלשונות – אין ידוע על איה תנחיון ויתר, ולא משום דאיבא למימר דפרושי קמפרש, דהא דאי מכריש לשון אחרון על הראשון, הלך אחר פחות שבשלשונות – אחר אותו הלשון שמפחית כחו של חוקה. דמספאקא ליה אי תפוס לשון ראשון או אחרון, דהא המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על העלוונה. הלכך, היבא דאמר ליה "מדה בחבלי" ויהו חסר חסר הן יתר" – חזינן, אם הויתר כל שהוא – להכי אמר "מדה בחבלי" ויחזור, ואם פחת כל שהוא – להכי אמר ליה "הן חסר הן יתר", שהיה ירא שבת לא יהיה כאן בית כור שלם. והנינו. ותמכה נטעיה: **זו ולא סבירא ליה**, דלא מקממר שמואל זו דברי בן ננס, ולא קאמר "חלוקין עליו חבירו על בן ננס", כי היכי דאמר רב לעיל, אלמא לא סבירא ליה כבן ננס, דלא ואינין אחר לשון אחרון, אלא מספאקא לן כרבנן. יבול לחזור בו **אפילו בסאה אחרונה** – אף על פי שלא נשאר עשירי ותשע – אינה משכיה. וכן אמר רבא, דאמר ליה "אני משכיה, ומשך את הפרה ולא משך עדיין את הטלה" – שניהו יכולין לחזור, משום דלא הוה משכיה מעליותא. **ראשון ראשון קנה** – דכיון דאמר ליה "סאה בסלע" – כל סאה וסאה הוה ליה חד מקה, ומשיכת כל אחת קנאתה. אלא סבירא ליה לשמואל תפוס לשון אחרון, כבן ננס. **אז** **ואו וסבירא ליה** – דאף על בג דקאמר "זו דברי בן ננס" – לא משום דלא סבירא ליה הכי, אלא לאשמעותין דפליגי רבנן עליה אתא. ופי סבירא ליה – דתפסינן לשון אחרון, והאמר **שמואל** – עלה דהדיא משנה דמרזין, דקתי: יחלוקי את חדש העיבור – בבא לבית דין באמצע החדש, ואמר ליה: "צא מביתי, או תן לי שכו' חחמה" – עסקינן, וכי מספאקא ליה אין לשון תפוס אמרין: העמד דמכר ליה תמור בשלה וטלה, ומשך את הפרה ולא משך עדיין את המינה, **לא מפקינן מניה**, דלמא לשון אחרון ו"גריך לחיות: ראשון אית לי למתפס, הוה" – חושב, או חדש – או יצא או שכו' דאמרין: העמד קרקע בחוקת בעליה. אלמא, לשמואל נמי מספאקא ליה כרבנן, דחולץ אחר המוחזק. **כולו למשכיר** – העמד קרקע בחוקת בעליה. בסוף החדש **כולו לשוכר** – העמד מעות על חוקתן, ומדוקים לה שמואל בבא באמצע חדש – אלמא סבירא ליה הכי. דאי לאו דסבירא ליה הכי – מאי דוחקיה לאוקמה הכי? לקמה בבן כבא בתחלת חדש בין בבא בסוף חדש, כרב וכרב נשמן דפליגי עליה דהדיא משנה בפרק "השואל". אלא מדרחיק לאוקמי הכי – היינו משום דסבירא ליה הכי, ופליגי אדרב

בבא בתרא - בית כור - פרק שביעי דף קו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) תוספות

ושמואל

אמר מקמצין - פירש הקונטרס: שיתן לו כל אחד שליש, ויחלקו. ומשמע מתוך פירושו - שלא בגורל. וקשה: למה יגרע הוא, שהם נטלו בגורל, והם יתנו מה שירצו בלא גורל? ולמאן להו: מעלין לו כובס דביר מריין. וקיימא לך כרב יוסף בפרק קמא (בבא בתרא ב.ב.) אלא אפילו בגורל אין לו לחטול עם כל אחד ואחד בפני עצמו, אלא עם שניהם יחד, כדי שיפול לו חלק בבית אחד אלא

מפרש רבינו יצחק מקמצין - כן אמר יש לךן שלש שדות, ולקוח כל אחד שדה, והשלישית חלקו. וכשבא אחיהם - יפילו גורל על כל השדות, ובאיזה שיפול גורלו - יזכה. ולענין זה לא בטלה מחלוקת, שאם יפול השדה השלישית לחלקו - זכו הראשונים בחלקם כמו שהיו הראשונים מחלתה. ואפילו לפני כל שדה שהיה של אחד מהן - מכל מקום לא יחלקו כל המותר, אלא שדה שלישית שהיה מחצתה לזה ומחצתה לזה הייה בחבתייה, ושדה שניה חילוקה. וכן הני רבי תלת דקמא ויאוול תרי מעיניהו ופלוהו. פירוש: כשנפל לזה שדה ולזה שדה, ושדה שלישית שנאדה, כשיבא שליש יפילו גורל על הכל, ואם יפול אותו שדה הנשאר לחלקו - זכו הראשונים בחלקם. ולא פירש הקונטרס מומעלת מחלוקת לגמרי אף שליש, ואף על גב דפלוג בלא דעתיה; ומה שתביא ראיה - אינה ראיה, דהתם במטלטלין, אבל במקרקעי דיעייק פרידא בירוחת - אין אחד יוכל לחלק בלא דעת חבירו. דאמרין ב"אלמנה נזונת" (כתובות ק.א.) יתמיים שבאו לחלק בנכסי אביהן כו', משמע התם דאי לא משום "מה בית דין יפה", הוה אמניא: אף על גב דלא טעו, הגדילו יבולין למחות בירושת. והבא, דלא שייך "מה בית דין יפה", למה לא יוכל למחות כי פלג חד בלא דעתא דחבריה: ומיהו לפירוש רבינו יצחק, מפרש התם דבורין לון חלק יפה בלא גורל קאמר, לא קשיא מידי לפירוש הקונטרס, דאי לאו "מה בית דין יפה" לא היה מתייב בלא גורל, אבל בגורל - מהני, ואפילו בלא "מה בית דין יפה" וחולקין, ואפילו לפירוש רבינו תם, דעל ידי גורל קאמר, איכא לבימה: דהתם, דרוב שהיונמיין קטנים ואין אחד מהן תובע לחלקו, אי לאו "מה בית דין יפה" היו יבולין למחות. אבל אם אחד מהן גדול, ותובע לחלקו, כי הכא - בלא כח בית דין יפה וחולקין.

והא עשרים אמר - ולדעת כן אמר לי כך, שישלים לי הפחות משדה אחר, או ינכה לי מן הדמים. לדעת כן אמר לי עשרים - שהוא צדקה מהיבא מבי דהויא עשרים, ועל מנת להשלים לי מדה עשרים אמר לי עשרים. אמר ליה - אביי: מיזב למימר כל דהא דקאמר עשרים - לא לתת לך עשרים, שרדי גמ היה יודע שאין בשדה אלא

אמר ליה: הוויא עשרין גרווי. משהיה ולא הוויא אלא המיסרא; אהא לקמיה דאביי, אמר ליה: סברת יקבילת. וקתני: פחות משתות - הגיעו, עד שתות - ינכה - הני מילי הויא דלא קום ליה בגויה, אבל הויא דקום ליה בגויה - סבר וקביל. והא עשרין אמר לי - אמר ליה: דעריפא בעשרין. תניא, רבי יוסי אומר: האחין שחלקו, בין שעלה גורל לאחד מהן - קנו כולם. מאי טעמא? אמר רבי אלעזר: כשתלת אשורא, מה תחלה בגורל, אף כאן בגורל. - אי מה להלן בקלפי ואורים ותופים, אף כאן בקלפי ואורים ותופים? אמר רב אשי: בתהוא הנהא דקא צייתי לתדרי, גמרי ומקנו לתדרי. איתמר: שני אחין שחלקו, ובא לתן אח מקמרינת תיב - רב אמר: בטמלה מחלוקת, ושמואל אמר: מקמצין. אמר ליה רבא לרב נחמן: לרב דאמר בטמלה מחלוקת, אלמא הדר דינא; אלא מעתה הני בי תלתא דקיימי, ואוול בי תרי מינייהו ופלוהו, הכי נמי דבטמלה מחלוקת? - הכי השתא? התם נחיתי אדעתא דבי דבי תלתא מעיקרא, הכא לא נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא. אמר ליה רב פפא לאביי: לשמואל דאמר מקמצין, למימרא דקם דינא? והא רב ושמואל דאמרין תרווייהו: "כור בשלשים אני מוכר לך" - יבול לחורו בו אפילו בפאה האחרונה, "כור בשלשים, סאה בסלע אני מוכר לך" - ראשון ראשון קנה התם

אחד בשלו עדיין. דאי אחוק - מאי למימרא: בקלפי ואורים ותופים - כדאמרין ב"יש נוחלין" (בבא בתרא קכב.א.) אלעזר מלושב אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומין לפניו, של שבטים וקלפי של תחומין מנוחין לפניו, והיה מכיין בירוח הקודש כו'. אמר רב אשי - לעולם תחלתא ארץ ישראל קונה גורל. וקשיא לך אי מה להלן כו'

ובא

היינו טעמא דלא צריך כולי האי: משום דגמרי בלבב שלם ומקנו למי שיעלה הגורל מיד, מהני גמר דעתם עם הגורל. כאורים ותומים מהני אפילו היבא דלמי גמרי ומקנו. דבהאי הנהא דצייתי להדרי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שישול כל אחד חלקו בפני עצמו, דינין הפצים עוד בשותפות - הלכך אין רוצין שיחא עוד עבוב דבבר, וגמרו ומקנו אתדרי. כן זקוק אני לפרש, שהרי אין כתוב בספרים "אלא אמר רב אשי" - הלכך לא בא לסתור טעמו של רבי אלעזר, אלא לרצו. שני אחין שחלקו - ערקשות. בפלה מחלוקת - ויחלקו בחבתייה שלש חלקים, ובגורל. דהני נמי דנפל גורל לאחד מהן קנו כולן - הני מילי היבא דחלקו כריאו, אבל היבא דכל אחד נטל יותר מחלקו - חלקה בטעת הוה. ודאמר מקמצין - בטל כל אחד שלש מחלקו, ונתנבין לזה. כגון שירשו שש שדות, והנל זה ספיה וזה שלש, ובא לתן אח - זה נתון לו שדה אחת, זה נתון לו שדה אחת, הרי לכל אחד שני שדות והגם שרים. הדר דינא - כלומר, חזרת החלוקה, בשביל שנטלו חלקם שלא מרעת אח השלישי. אלא מעתה הני בי תלתא אחין או שותפין, דקיימי, ואולו בי תרי מינייהו ופלוהו בלא דיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הייטות. כדאמרין ב"אלו מציאות" (בבא מציעא לב.א.) הכי נמי דבטלה מחלוקת, כשיבא השלישי, אימרא: איני חפץ בהך חלוקה; בתמייה. מהבא שבעינן דפשיטא להו דתלתא אחים או תלתא שותפין, אין נמי תרי אחד וארי שותפין, בדמכוב "אלו מציאות" (שם לב.א.) באיסור רוב ספיה דעבד עיסקא מהדי דהוי, והנל זה ספיה וזה שלש, ובא לתן אח - זה נתון לו שדה אחת, זה נתון לו שדה אחת, דעתא דחבריה ובגון דפגל בלא דעתא דחבריה באפי תלתא, ואית ליה סהדי דפגל. כדאמרין ב"אלו מציאות" - תתקיים החלוקה, ואין חבירו יכול לערער עליה. והם חלק שלא בפני בית דין - לא כלום הוא. ומה שהשבחו הנכסים - השבחו לאמצע, והני מילי - מידי דצריך שומא. אבל חלוקת מעות - דלא צריך שומא, אין צריך לחלק בפני בית דין. אדעתא דבי תלתא - בשלשה חלקים חלקו הכל, דמטי לכל חד חלק הראוי לו. הלכך לדעתו לא חיישין, דאילו היה הכא - נמי היה פליג בגורל. אבל הבא, דאנלא מילתא לבסוף דנטל יותר מדיא - טעות הוא, ובטלה מחלוקת. ולשמואל דאמר מקמצין אלמא קם דינא - דכל מי שנטל דבר הראוי לו, אלא שאינו נטל כשיעור הראוי לו אלא יותר, והוא הדין לפחות, קאמר שמואל דמאי דתפיס - תפיס. אי הכי, אמאי אמר שמואל יכול לחורו בו מוכר ואפילו בסאה אחרונה, ומציא מידי חלוקת עשרים ותשע סאין שבאו כבר לידו, ואמאי? הא כיון דהוה ראוי לטול כור כדאתני ליה מוכר - במה שחבב כבר יזכה, אף על גב דלא בא לידו כשיעור דהוא לו אלא לאו שמע מינה דהדר דינא היבא דנטל פחות, וכל שכן היבא דנטל יותר, כדלעיל וקשיא דשמואל אדשמואל.

בית כור - פרק פ"ב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות

ובא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהן - ואם תאמר: היאך טרף כל חלקו של אחד מהן? הא כולן חייבין לפרוע חוב אביהן, וישל מכל אחד חלקו המגיע, כדתיבא ב"ש נחלקין" (בבא בתרא קכד, א): יצא עליון חוב שור - בכור נותן פי שנים ית לומר: דהבא מייירי כגון דעשאו אפותקי, ולא כאפותקי ד"המכיל" (בבא מציעא ק, ב) דקאמר ההם שיאנו יכול לטלוק בוויי - דאם כן לרב אסי אמאי נטל רביע במעוה? משמע דהוי מצי לטלוק בלעל חוב בוויי.

רב אמר בטלה מחלוקת - משמע דאי בעי לטלוקי בוויי לא מצי. ולהכי גמי מפרש טעמא דרב, דירושין הוי, דאי בלקוחות באחרית - אמאי בטלה מחלוקת? האי מצי לטלוקי בוויי. ותימה: דאמאי שבא שמו דרב, דאיתו רביע שהוא נטל מכה ירושין, קאמר רב אסי דיכול לטלוק במעוה ושמו פליגי רב ורב אסי כסבא? וז, דאפילו אי כירושין הוי - מצי לטלוקי בוויי לרב אסי, משום דאמר ליה אבא לבעל חוב נמי מסליקא בוויי, ורב אינו חושש לאותה סברא. ואם תאמר: מכל מקום יתן לו מעוה, ויפרדה חלקק מיד בעל חוב, דקיימא לן ב"המפקדי" (שם עלה, א) דשומא הדרא לעולם ון שומו: דאמאי מנה דיכא דבבא או אורתה, דאמר ההם דלא הדרא.

ורב אסי מספקא ליה אי כירושין דמי אי בלקוחות דמי - ופירש הקונטרס שלא באחריות ותימה לרבינו משום כן דבבא: אמאי ליה האי? דלמא דאי לא כירושין דמו, אלא מספקא אי בלקוחות באחריות דמו או שלא באחריות דמו? לכך נראה כפירוש שני בקונטרס. **והלכתא** בטלה מחלוקת - דאם משמע דקיימא לן דיש ברייה, מדפסקין כרב. ובסוף "השולח" (גיטין מה, א) פירשה: דמתורת

ופשני: **התם** - גבי מקח וממכר, עבד רבנן מילתא כו'. כלומר, לכך תקנו ואמרו כחכמים שיוכל לחזור עד למשקל של מקחו - דבתר דעת הלוקח והמוכר אולי רבנן, דהכי ניתא לתרייהו: ניתא ליה ללוקח שיעלו שנתון לחזור עד גמר משיבת כל המקח, שאם תיול - יוכל הלוקח לחזור, וגם ניתא ליה למוכר, שאם תדעת כן מכר מוכר וקנה לוקח, שיחזור בו אפילו בסאה אדורגה. וביפניו דמילתיה דקאמר: ראשון ראשון נגדה - היינו לפי שכל סאה וסאה משמטבו קנהה סחורת. אבל גבי חלוקת קרקע - דאי ניתא להו להפטר מדר זה מזה, ויכה כל אחד ואחד בחלקו ויטרה בו, דקריה דבי שותפי לא חמימא ולא קריא, והלכך התם קמי חצי, וחי' גיטין: **האחין שחלקו** - ובשני אחין מיייר, ומיהו הוא הדין לשלשה. **וכא בעל חוב** - דאבהון. בפלה מחלוקת - אותה חלוקה כההיא, דחורין ותולקין בשוה מן הנשאר. **ויתר** - ופליג, ואינו חתור על אחו כלא. **ורב אסי אמר** - לא בטלה מחלוקת לישול מחצה מחלק אחיו ברב, וגם לא ויתר כשמואל לגמרי, אלא נוטל רביע קרקע משדה אחיו, דהיינו התם קמי חצי, או רביע על פי שנים מעות. דמצי אמר ליה: אבא הוי מסליקא ליה לבעל חוב בוויי, שהדי לא נתחייב לו אפי כן אם וזוי, ולדיךך גמי וזוי משלמנא. וטעמא מפרש לקמיה, ומספקא ליה אי כרב אי כשמואל, וממון המוטל בספק חולקין. **ורביע במעוה** - כמז: או רביע מעוה. וכדתנן במסכת יבמות ג. (א) בפעל "רבן גמליאל": ועשה מאמר נתון גט וברב, ואמרני: או לא קתני. והכי פירוש: יחיד לו רביע חלק, או קרקע או מעוה. **ירושין חוה** - תורת ירושין יש עליהם, לפרוע בין כולן חובת אביהן, חוב מעוה דאבהון. אסבירא ליה לרב:

התם עבדו רבנן מילתא דניתא ליה למוכר וניתא ליה ללוקח. איתמר: אחין שחלקו, ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן - רב אמר: **בטלה מחלוקת, ושמואל אמר: ויתר, ורב אסי אמר:** נטל רביע בקרקע **ורביע במעוה.** רב אמר **בטלה מחלוקת, קא סבר:** האחין שחלקו ירושין הן; **ושמואל אמר, ויתר, קא סבר:** האחין שחלקו לקוחות הן, **ובלוקח שלא לקוחות דמי, רב אסי מספקא ליה אי ירושין הן או לקוחות הן, הלכך נטל רביע בקרקע ורביע במעוה.** אמר רב **פפא:** הלכתא **בכל הני ששענתא - מקמיצין.** אמר **אמר:** בטלה מחלוקת. **והלכתא:** בטלה מחלוקת. **תנו רבנן:** שלשה שדרו לשוה, אחד אומר **במנה ושנים אומרים במאתים, אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה** - פטל יחיד **במיעוטו.** אחד אומר **במנה, ואחד אומר בעשרים, ואחד אומר בשלשים** - גדון **במנה; רבי אליעזר רבי יצחק אומר:** גדון **בתשעים; אחרים אומרים:** עושין שומא ביניהן ומשלשין. **מאן דאמר גדון במנה - מילתא מציעתא; רבי אליעזר רבי יצחק אומר גדון בתשעים** - קא סבר: **הא ארעא** תשעין

ש ברייה - הוורב דהרב שוכה כל אחד בחלק הראוי לו, ומצא דלא לקחו זה מזה כלום. והוא הדין לענין חורה ביובל, דאיכא למאן דאמר האחין שחלקו לקוחות הן, ומחזירין זה לזה ביובל - לרב אין מחזירין, וכיון דירושין הוו - הלכך מחצית חלקו יחיד לו. בלקוחות רבו - דאין ברייה. ומצא שכל אחד נטל חלק אחיו, ובאילו החליפו זה בחלקו של זה דמי, והיינו בלקוחות ניתו - הא דאי בלוקח שלא באחריות דמו, אילו אמרו זה לזה: איני מקבל אחריות חלקך עלי למי, דמסתמא לא מקבלי. דאף על גב דבי מוכר קרקע לחבירו קיימא לן: אחריות טעות סופר הוא, אם לא פירש בשטר מכירה - הני מילי דיכא דובין קרקע מתבריה, דלא שדי איניש וזוי, וכלי לגבי ירושת אחין, דכל אחד נטל חלקו, בהדיא תנא דאיהו לא מקבל אחריות על אהו. וגמר וקנה ליה לחבירו חלקו לגמרי, שלא קבל חבירו אחריותו עליו, ולא תשתעבד לו שדהו, זה היכי דרידיה לא משעבדא לחבירו. **פספסא ליה** - אי כירושין דמי, וחייב להחזיר מחצית חלקו כרב, דעל שניהם לפרוע חובת אביהן, או בלקוחות דמו, ואינו חייב כלום. הלכך יפרע רביע לאחיו מן השדה הנשאר לו. דממון המוטל בספק חולקין. או רביע מעוה יחזיר לו, דאמר ליה: אבא הוי לי וזוי, והוא מסליקא ליה בוויי, ובשביל ענייתך לא אפסיד נחלתי. לשון אחר פירש, ורבי זקני בבבא קמא בראשון: **ורביע במעוה מוש** - לבד רביע בקרקע, דהיינו כל חלקו, בין קרקע ומעוה. ומספקא ליה אי כירושין דמי, וחייב להחזיר מחצית חלקו בקרקע, ולא יוכל לטלוק במעוה. או בלקוחות דמי, ומיהו, בלוקח באחריות דמי, וחייב להחזיר לו מחצית מזה שאבר, אבל במעוה יוכל לטלוק. הלכך, יחזיר רביע קרקע ירושין, ורביע במעוה כמוכר באחריות. ותפוס לשון ראשון, כך פירש רבינו. וכן הוא, שאין ממש בהאי לשון אחרון, דכל דיכא דפליגי בגמרא תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי האי גונא, שהאחד ספק לו הלכה בדברי מי מן השנים, הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם, במקצת סבירא ליה כי האי ובמקצת סבירא ליה כאיך. אבל הבא, כיון דמחייב ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב, בין קרקע ומעוה - אם כן במאי קאי כשמואל? האי רב שמואל לא פליגי בהכי אם יסלקנו בקרקע או במעוה, אלא אם יחזיר לו חלקו אם לא **בכל הני שפעתא במעוה** - בשני ארבעה ובא לון אהו. ובאחין שחלקו ובא בעל חוב נטל חלקו של אחד מהן - שימלגנו מחלקו ויתן לזה חצי השדה. כרב, דבירושין דמי. ומיהו, לא בטלה מחלוקת לחזור ולחלוק בגורל, אלא בלא גורל, ויתן לו חצי השדה מאיזה צד שירצה, ובלבד שיחא שוה כאיך חציה. **והלכתא בפלה מחלוקת** - דיכא דחלקו שניו לשני חלקים ויארך כך בא לון אח ממדינת הים, או חלקו ובא בעל חוב נטל חלקו של אחד מהם. אי גמי, אי שטו בחלוקה לחלוק ביניהן שדה שגול אביהן, ומצא יוצא מתחת יד אחד מהן, והמצא שמתחלה חל האחד יותר מחבירו - דחורים וחולקין בשוה, דדמיא לבעל חוב שנטל חלקו של אחד מהן דחורין וחולקין בשוה. והוא הדין אם נטל חצי חלקו, שצריך להפילו גזולתה על הכל. דלא פליג רב בגטל בעל חוב חלקו של אחד מהם בין כולו לחציו. ושמענין גמי מלחא דהאחין שחלקו ירושין דמי, ולא בלקוחות. שלשה שירדו לשוה - נכסי יתומין, למוןן האשה והבנות. ואין שומת בית דין בפחות משלשה. **אחד אומר במנה** - דהיינו מאה וזוי, ושנים אומרים במאתים. או אחד אומר במאתים, ושנים אומרים במנה. **בטל יחיד במיעוטו** - כלומר, בטלו דברי היחיד מפני שהוא המעט, וכתיב (שמות כג): "אחרי רבים להטות". **אחד אומר במנה** - דהיינו עשרים וחמשה סלעים. **ואחד אומר בעשרים סלעים** - דהיינו חמשה סלעים יותר. **תידון במנה** - טעמא דכולהו מפרש ואילו לקמיה. **בעשרים** - היינו שמונים דינר. **בשלשים** - הם מאה ועשרים דינר. **בתשעים דינר** - מן המשך סלעים שיש בין שנים הפחותין לוקחין חצי, דהיינו עשרה דינרים. ומסיפין על של שמונים עושין שומא ביניהן ומשלשין - כלומר, חושבין בכמה חלוקים, דהיינו ארבעים דינר שיש בשלשים יותר מאותו שאמר עשרים, ומאותן ארבעים תרון בשלש - דהיינו שלשה עשר דינר ושליש דינר על שמונים. וטעמא מפרש לקמיה. **מילתא מציעתא** - דבר השוה הכרע בין שניהם. והסיף חמשה על הממעט ופחות משהו מן המרובה. ובדין הוא דתתון כוותיה במנה, דהא תרייהו של שלשים ושל מנה מדרו דשוה מנה. ונראה בעיני דהוא הדין אם אמר בעשרים ושמונה סלעים. דלא הוי מציעתא כל כך.

תשעין - תשעין

דמתורת מנה לא מפיק ליה - וליכא למימר דזיל בטר בתרא, דלא גרעי ממנה. דיש לתפוס תמועט, בדפרישי הקונטרס.

מסתיה דקא טפינא וכולי האי! אחראי - שכן הסדר, דשנים הפוחתים מדברים תחלה. **אדרבה** האי ארעא מאה תוליסר ותלתא שווא - טעמה לרבינו יצחק; דהשתא, אי לא הוי אלא תרי, דחד אמר מנה חדא

- 1 אמר שלשים - היה אמינא דמאה ועשרה שווא,
- 2 דכן האמת נראה לכולי עלמא. והשתא דאיתיה
- 3 להאי דפחות מכולהו - אמר תלתא, ותלתא הוי
- 4 ספי תלתא
- 5
- 6

הדרן עלך בית כור

תשעין שוה, והאי דקאמר עשרים - דקא טעי עשרה
לאחוריה, והאי דקא אמר מנה - קא טעי עשרה
לקמיה. - אדרבה, האי ארעא מאה ועשרה שווא,
והאי דקאמר מנה - קא טעי עשרה לאחוריה, והאי
דקאמר שלשים - קא טעי עשרה לקמיה - נקוט
מיהת תרי קמאי בידיך, דמתורת מנה לא מפיקי ליה.

”אחרים אומרים: עושין שומא ביניהן ומשלישין”, קא סברין: האי ארעא תשעין ותלתא ותלתא שווא; האי דקא אמר עשרים - קא טעי תוליסר ותלתא לאחוריה, והאי דקאמר מנה - קא טעי תוליסר ותלתא לקמיה, וביין הוא דליקא מפי, והאי דלא קאמר - סבר: מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחראי. - אדרבה, הא ארעא מאה תוליסר ותלתא שווא, האי דקאמר מנה - קא טעי תוליסר ותלתא לאחוריה, והאי דקאמר שלשים - טעי תוליסר ותלתא לקמיה, וביין הוא דקאמר מפי, סבר: מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחראי - נקוט מיהת תרי קמאי בידיך, דמתורת מאה לא מפיקי ליה. אמר רב אשי: מעמא דאחרים לא דעיני, הלכתא עבדינן פנותיהו? תנו דייני גולח: עושין שומא ביניהן ומשלישין. אמר רב הונא: הלכתא דייני גולח. אמר רב אשי: מעמא דייני גולח לא דעיני, הלכתא עבדינן פנותיהו? משננה האומר לחבירו "חצי שדה אני מוכר לך" - משמנין ביניהן, ונטול חצי שדהו. "חצייה פדום אני מוכר לך" - משמנין ביניהן ונטול חצייה פדום. והוא מקבל עליו מקום הגדר, חריץ וכן חריץ. וכמה הוא חריץ? ששה מפרחים, וכן חריץ - שלשה גמרא אמר רבי הויא בר אבא אמר רבי יוחנן: לוקח נוטל פחוש שבו. אמר ליה רבי תיאי בר אבא לרבי יוחנן: והא אנו "משמנין ביניהן" תנו - אמר ליה: אדאכלת בפנייתא בכבול - תרגימנא מסיפא, דקתני סיפא: "חצייה פדום אני מוכר לך" - משמנין ביניהן ונטול חצייה פדום, ואמאי משמנין ביניהן? והא "חצייה פדום" אמר ליה אלא לרבי, הכא נמי לרבי. "מקבל עליו מקום גדר" כו. תאנא: חריץ מבוזין, וכן חריץ כמפנים, וזה וזה אחורי גדר, כד

תשעים - דינר שווא, דהיינו עשרים ושנים סלעים חצי. וכל אחד טועה מעט, זה שאומר עשרים - מזולל שתי סלעים ומחצה משוין, וזה שאומר מנה - מעלה בדמים שתי סלעים ומחצה. דניחא ליה למימר ששנין טועין קצת, זה למעלה חזר למטה, ואמר דשתי תשעים, דהיינו עשרים ושנים סלעים ומחצה. והשתא אולין בטר דברי שנים הפוחתים, ותפשת מועט תפשת, ולא נלך אחרי מי שאומר מנה, וינמא דהוא לבדו עומד על אמתתו של דבר מכל וכל והשאר טעו. לאחוריה - שששה ואתנן יותר, והכי עשרה אחריו, שהיה לו לתפוס בחשבונו. לקמיה - שלקח עשרה לפניו. כלומר, יותר מן הראוי הוסיף, ולקח מחשבון שלפניו העתיד לבא, שלא היה ראוי לתפוס. **מאה ועשרה שווא** - והיה ליה למימר תידון במאה ועשרה, דמאי חזית דאלת בטר ראשון ושני, אבל השלישי טעה יותר מדאי; אדרבה, תפוס דברי השני והשלישי, אבל הראשון טעה יותר מדאי מיהת תרי קמאי כו' - כלומר, כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי - יש לנו ליקך אחרי שנים הפוחתים, דמתורת מנה לא מפיקי ליה. כלומר, שלפ לרביהם יש לנו לומר שקרוב למנה שווא, אבל לא מנה בכלל. ולא אחר תרי בתראי שאומרין יותר ממנה, דתפשת מרובה אל תפשת, ויתר כולם מודים שקרוב שווא - הלך רחן תשעים. עושין שומא כו' - בדפרישית לעיל. ותנא קמא סבידא ליה דאיכא למימר דלא טעי אינש כלל, והלכך אמצעי תפוס, והשאר שמוא טעו. ורבי אלעזר ברבי צדוק דבבא בתראי עשרה בעשרה לולול או בעשרה להוקירי. ואחרים סברי: טעי אינש שלשה עשר ושליש, דבבר ששוה יותר משמונים, וביין הוא דליכא - ושליש יפח (מנחה וששה דינר, דהיינו שלשה עשר ושליש טעו שוה, והאי דלא אמר - היינו משום דדיו מה שמוסיף על חבירו עשרים, שחבירו אומר שמונים והוא אומר מנה. ואף על פי שאין אנו רוצים אחר דברי ראשון -

אפילו הכי נושאין ונותנין דבבר, וכל אחד יודע מה בלבו של חבירו, ולאחר שנשאו ותנו דבבר תוקעין את לבם לומר תראה בעיניהם, וכיון שירע שחבירו רוצה אומר שמונים - ידא הוא לומר יותר ממנה. אדרבה **הוא ארעא כו'** - דק' סוגיא כי היא דלעיל מפרשט כולה. **מעמא אחרים לא יעיני** - דלא מסביר טעמיהו, הלכתא עבדינן כותויהו; בתמיה אלא הלכתא עבדינן כתנא קמא, דאמר: תידון במנה. הכי רסינין: תנו דייני גולה עושין שומא כו' - סתם ברייתא שונון באחרים, הכי רסינין לה בפירוש רבי תנאל. דייני גולה - שמואל וקרנא. הלכתא כרייני גולה - דהיינו נמי הלכתא באחרים. ודלמא חדא מכלל דחבריה איתמר, מן וכן הוה ומילתא דפשיטא היא, דהיינו קד' - לא שח הגמרא לקשות ולמימר ודא אמרה רב הונא חדא ומנא, אלא היכא דלא דמו אהדיד הנהו תרתי מילי שפיר, שיש שינוי לשונות בין זה לזה והטעמים שוין - התם אורחיה דגמרא לפרשי. וכן בעיני **משננה** משמנין ביניהן ונטול חצייה פדום, משמנין ביניהן ונטול חצייה פדום, ומקבל עליו - מוכר לתת מנה מקום הגדר, לגמור זה הלוקח חצי שדהו מכל צד, מפני החיות שלא יכנסו לתוכו. דסתם מוכר חצי שדה - מוכר לו כל צרכי שדה. אבל היכא דמכר לו שדה שלם - התם מילתא דפשיטא היא שמכר לו את כולה ומה יוסף ליתן לו יותר: חריץ = "פשיט" בלעז. וכן חריץ - חריץ קטן שבין הגדר לחריץ הגדול. ששה מפרחים - רובו, באורך כל השדה. ובגמרא אמרש למא לי כל הני **גמרא** לוקח נוטל כחוש - די הלוקח על התחונה, לפיכך נתן המוכר לרוקח המקום הגרוע שבאוור שדה. דלמא דמי חצי שדה אמר לו, לפיכך נוטל מן הכחוש יותר מן החצי כדי דמי חצי השדה, כדמפרש לקמיה. דהיינו ורואה המוכר, לדעה ארס בקב ערית יותר משני קבין זיבירתי. והאי דקתני משמנין - היינו כדמפרש בבברות בפרק "הלוקח עובר פרתו", דקתני: שני רחלין שלא ביכרו וילדו שני זכרים כו', רבי עקיבא אומר: משמנין ביניהן, ומפרש רבי יוחנן בגמרא: וכן נוטל כחוש, וכל כי דך סוגיא איתנא התם, ומפרש: מאי משמנין - שמונן הוא ביניהן, ואי מייחב כהן אריה - שקול, הכא נמי - שמונן הוא ביניהן, ומה ששה חצייה היפה יותר מן החצי הכחוש - היא ביניהן, ויוסף לו מוכר הלוקח מן הרבה, עד שיהא שוה חלקה היפה שעיבב המוכר לעצמו, כדמפרש לקמיה. ומיהו, לגמרי לא יפסיד הלוקח השמונן כי התם, דהתם - שומא היכא שב כהן הוא. הלכך כהן מרי אריה - כולה מפרשטא בגמרא. והאי מוכר לו חצי שדה, והתרי ידע דכל החצי עובר, מוכר, מן החצי היה לו לטול חצי היפה חצי הכחוש, אלא משום דמצי אמר ליה: דמי חצי שדה מוכרת לך, כדלכתמן - הלכך ידע על התחונה, לטול מן הכחוש בשוה חצי השדה. והאנו משמנין ביניהן תנו - דמטבעי: די שנתן שוה לטול זה, כשומא שנטול זה מן היפה ומון הכחוש, וכי הדידי פלגי בנהו הקרקע, והכי נמי מוכב בבברות, דהכי משמע ליה "משמנין" לרבי חייא בר אבא - דכי הדידי פלגי בנהו הקרקע הרבה, דאמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן התם: מן משמנין ביניהן תנו? ואמר ליה נמי רבי יוחנן: אדאכלת בפנייתא בכבול תרגימנא מסיפא, מיסתאי, דקתני מת אחד חדן חקוקה ומחבירו עליו רביהי, ואי סלקא דעתך "משמנין ביניהן" דבי הדידי פלגי - הכא נמי פלוגי כי הדידי מאי משמנין כו'. **אדאכלת בפנייתא** - תמרים בבבל, שהיית מעורן עוצמן ולא היית עוסק בתורה. ומקנתרו היה. **תרגימנא** - לירשא מסיפא. **אמאי** שדרי משמנין ביניהן - כלומר, אם כדברך קו אילו, חצי שדה אני מוכר לך מנה חדא - למה משמנין? ויתוחן קו חמדה, וטול הלוקח חצי בדרון חן יפה, שדרי כך פרש לו חצייה בדרום אלא מודקתני אפילו מסיפא משמנין - שמע על מנה חדא דקתני משמנין - למהו חן הוא, כדמפרישנא לעיל. כלומר, מה ששוה חצי שדה זו מכתרי לו מן הקרקע, באיזה מקום שארצה אתך. מיהו, רישא ומתניתין שוה כל השדה, ואם עליו מנא מיהא דרבי - נתן מוכר לרוקח מה ששוה מיהו משיב דבר מן מקום הכחוש בשדה זו, שיד הלוקח על התחונה, וחו פירוש משמנין ביניהן ונטול חצי שדהו - פירוש: כדמי חצי שדהו. אבל סיפא דמתניתין - אין שמין כל השדה, אלא חצייה שברדום, וכן כחוש חן יפה. ומה ששוה חצייה שברדום - נתן המוכר לרוקח כנגד אותו הדמים באיזה רוח שירצה, דהיינו כחוש. ויד הלוקח על התחונה, דלמא זה שאמר "חצייה שברדום" - שומת חצייה שברדום קאמר, ולא חצייה שברדום ממש הוא שמכר לו. כן נראה בעיני, וכן פרש רבינו הנאל.

בבא בתרא. יש נחליו - פרק שימיני דף קט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)
 רש"י

הבא תרתי — יעידה ושדה אחוזה. **הבא חדא** — יבום. והוה מצי לתרוצי הנך נפשי. ומשני: משום דשדה אחוזה גופה לא קיימא לך במטבת ערכין שיהא הבן במקום תאב טפי מאחיו אלא מהך פירכא, דארכיזי התם: כלום יש יבום כו'. דאמרין נמי התם: מה ראית לרבנות את אבן וליעוצא את האבא מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה כו'. אדרבה, מרבה אני את האב שכן קם תחת אחיו ליבום. ומשני: כלום יש יבום כו'. שהי לא מצינו כחוב בפירוש שיהא קם תחת אביו טפי מאחיו ולא ליעדה, שגם האב קם תחתיו ליבום. ונמצא דהבא חדא והבא חדא הוא. ושאר ברובים שהבן קם תחת אביו טפי מאחיו, כגון שדה אחוזה ועבד עברי ומטבת קודשיה וקדימת תחת אביו ליעדה, אבל הוה מצינו לה מרין יעידה לזר, שכתוב בפירוש שהבן קם תחת אביו, ואי לא דמשנינן דאפילו לגבי יבום אין האב קם תחתיו כגון בנינו, דכלום יש יבום אלא במקום שאין בו. לא הוה מצינו לרבויו כן שיקום תחת אביו לכלום טפי מאחיו. דליתוי הכא חדא והבא חדא. ולקמיה פרכינן: דבן ובת ואח כמו שסודרין בפרשה ליקדמו כולוה לאב, שהי כולם קרובים למת טפי מאביו, שהם קמים תחתיו ליעדה ליבום, אבל האב אינו קם תחתיו לכלום. מלמד שהאב קודם לבת — דהא אינה קמה תחת האב לכלום כגון וכאחיו. וסודר את הפוסקים: קם איש כי ימות אבן או לו — ונתתם את נחלתו לשארו, ואם אין לו שאר — ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים — והעברתם את נחלתו לבתו, ואם אין לו בת — ונתתם את נחלתו לאחי אביו, ואם אין אחיו לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש. כן ובת

כיון דלענין יבום בן ובת כי הדידי ניהו — ואם תאמר: מנא לך דבת פוסרת את היבום? אי מדרבתי: "ובן אין לו" — עיין עליו, הא איצטריך לאיתויי ממוז, כדאמר בפרק שני דיבמות (בבא, ב) ויש לומר: דשולקין, ויבאו שניהן, ואף על גב דבפרק אלאמנה לכוון גרול" (שם ע, א) גבי "זרע אין לו" דבת כחן שניסיל ישראל, משמע דלא דרשנין מניה תרתי, דקאמר:

דְּהָקָא תַרְתֵּי וְהָקָא תְּרָא - שְׂדֵה אַחֻזָּה גּוֹפָה מֵהָא
מַעֲמָא הוּא דְּקָא קְיָימָא לִיהַּ לְתַנְאָא: כְּלוּם יֵשׁ יְבוּם
אִלָּא בְּמָקוֹם שְׂאִין בּוֹ, הָא יֵשׁ בֶּן - אִין וְיָבוּם. אִימָא:
"שְׂאָרוֹ" - זֶה הָאָב, מִלְּמַד שֶׁהָאָב קוֹדֵם לְבַת; יְבּוּל
יְקָדִים לְבָנִי תְּלַמֵּד לֹמְרִי: "הַקְּרֹב" - קְרֹב קְרֹב
קוֹדֵם - בֵּינֵן דְּלַעֲנִין יְבוּם - בֶּן וּבַת בִּי הִדְרִי נִינְהוּ,
לַעֲנִין תַּחֲלָה נִמְו - בֶּן וּבַת בִּי הִדְרִי נִינְהוּ. וְאִימָא:
"שְׂאָרוֹ" - זֶה הָאָב, מִלְּמַד שֶׁהָאָב קוֹדֵם לְאָחֵי הָאָב;
יְבּוּל יְקָדִים לְאָחִין? תְּלַמֵּד לֹמְרִי: "הַקְּרֹב" - קְרֹב
קְרֹב קוֹדֵם - אָחִי הָאָב לֹא עֵרִיכִי קְרָא; אִחֵי הָאָב
מִכְּחַ מֵאֵן קָא אָתוּ? מִכְּחַ אָב, קָא אָב קָא יִרְתִּי
וְאָחֵי הָאָב? וְהָא קְרָאִי לֹא הִכִּי כְּתִיב, דְּכָתִיב:
"וְאִם אֵין אֹחִים לְאָבִיו" וְגו' - קְרָאִי שְׂלֵא כְּסֻדְרִן
כְּתִיב. וְהָאִי תַנְאָ מִיִּיתֵי לָהּ מֵהָכָא: דְּתַנְיָא, אֵת זֶו
דְּרַשׁ רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי: "אִישׁ בִּי יָמוּת וּבֵן
אֵין לוֹ" וְגו' - בְּמָקוֹם בַּת אֵתָה מַעֲבִיר נַחֲלָה מִן
הָאָב, וְאִי אֵתָה מַעֲבִיר נַחֲלָה מִן הָאָב בְּמָקוֹם אֹחִין.
וְאִימָא: בְּמָקוֹם בַּת אֵתָה מַעֲבִיר נַחֲלָה מִן הָאֹחִין,
 וא

כִּי הִדְרִי נִינְהוּ — כדכתיב "ובן אין לו" — עיין עליו. נמצאת גם הבת פוסרת את האחין מן היבום. אבל אבי המת אינו פוסר את אשת בנו מן היבום, נמצאת הבת קמה תחת אביה טפי מאבי המת ואחיו המת. **קודם לאחי האב** — שני מת. ולא אחת, משום דסודרין למת יותר מאחיו, שהרי קמים תחתיו ליבום. אבל אביו אין קם תחתיו לכלום. וסודר המקרא כך הוא: ונתתם את נחלתו לאחיו, ואם אין לו אחים — ונתתם את נחלתו לשארו, ואם אין לו שאר — ונתתם את נחלתו לאחי אביו, ואם אין אחים לאביו — הקרוב אליו ממשפחתו וירש. ומשני: **אחי האב לא צריכי קראי** — לא היה צריך לכתוב לבסוף "שאר" ונתתם את נחלתו לאחי האב, דלסקרא הוא דקודם האב לאחיו שלו לירש את בנו. דאחי האב מכח מאן קאתו לירש את נכדם בן אחיהן — פשיטא דמכח אבי המת, שהוא אחיהם. אתו. והלכך, למה לי קרא? מאחר שכתוב למעלה שאחי אביו וירשין את נכדם — מי איכא למימר דהיכא דהיכא אבן ירתי אחים של אב? בתמיה. הלכך לא נכתב "שאר" אלא לקדם אחיו של מת, דלקדם אחי האב — כבר שמענין ליה ממאי דאמר "ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו" — הרי הוא כמי שכתב: ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאביו, ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחי אביו. הלכך, לא נכתב "שאר" אלא לחדש ולומר שיהא לאחד מנחתי דכתב לעיל, ומנו — אחי המת, שהן בניו. דלסקר

במקום בת אחת מעביר נחלה מן האב — פירש רבינו יצחק בן מרדכי: מלאל כתיב "ונתתם" בני בת כדכתיב בכלולו. ד"העברתם" משמע לשון העברה. שבענין נחלה ממקום הראוי לירש מן הדין, למקום שאינו ראוי. והשתא נישא ונתון מי הוא הקרוב שהיה ראוי להקריבו לבת, ומוקי לה באב, לפי שזמנת יוצא יריבו ואך קרוב יותר ראוי ממנו. ובדידיה מסיבתר לאוקומי, אפילו שלא נכתב בפירוש אל על ידי אחי האב, דממלא "העברתם" עליה קאי, לדרוש ולקבוע בו מקום. ואף על גב דאי לא כתיב "העברתם" לא הייתי אומר שהאב קרוב אפילו מן האת, שאינו קם תחת הבן לכלום, מיהו השתא דכתיב "העברתם" בבת — משמע שמעביריכם הנחלה ממקום הראוי — מוקי לה באב. **ואי** אתה מעביר נחלה ממקום האב במקום האחין — כלומר, מלאל כתיב אלא "העברתם" אחד — אין לנו לעשות אלא העברה אחת ולא שתיים. ומכאן ואילך הקרוב קרוב קודם. והשתא דכתיב "העברתם" — משמע שהיה האב ראוי לקודם לבת — כן שכן שראוי לקדם לאת, שהבת קרובה מן האת, שהיא יוצאת יריבו של מת, ועוד, דאין יבום מבין בן לפיכך אין להעביר נחלה מן האב אלא במקום בת לחודה, כיון דכתיב בבת העברה, ולא במקום אחין.

אחיו. דהא אחי ירתי במקום שאין בת — לא ליכתוב "העברת", דממילא שמענין לה מדרבנא "ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו". דהא להאי תנא קראי כסודרין כתיבי, דהא לא דריש "שאר" לאב, דנימא שלא כסודרין כתיבי.

ואימא

אחיו. דהא אחי ירתי במקום שאין בת — לא ליכתוב "העברת", דממילא שמענין לה מדרבנא "ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו". דהא להאי תנא קראי כסודרין כתיבי, דהא לא דריש "שאר" לאב, דנימא שלא כסודרין כתיבי.

צבור. רבי יוחנן אמר: קמרת. אמר רבי הושעיה: תפתר באומן משל בית אבמינס שהיה נוטל בשכרו קמרת, ודרבי יוסי בן חנינה בשמואל, דאמר רבי חזנה בשם שמואל: מכתשת עשו אותה כלי שרת לקדש. אמר רבי יוסה בי רבי בון: אמרה רבי חנינה קומי רבי יוסה: דבר שקדש בפלי נפדה. אמר ליה: ולא שמואל הוא? ושמואל אמר: קל הוא במותר. דאיתפלגון: הותרו תמידין. שמואל אמר: נפדין בתמימין. רבי יוחנן אמר: נפדין כפסולי המקדשין. הותרו שעירים, על דעתיה דשמואל,

[דף כ"ה ע"א]

אם עולה נפדית, לא כל שבין הפאת? על דעתיה דרבי יוחנן: רבי זעירא אמר: ירעו. אמר רבי שמואל בר רב זצוק: מקוצים ביה את המזבחה. וקשיא יש הפאת קרבה עולה? אמר רבי יוסה: שניא היא שאין קרבנות צבור נקבעין אלא בשחיטה. אמר רבי חנינה בן תרדיון: תניי בית דין הוא על המותרות שיקרבו עלות. מלא קמצו, יכול מלא קמצו מבורין, תלמוד לומר "בקמצו", אי בקמצו יכול יקמין בראשי אצבעותיו? תלמוד לומר: "מלא קמצו", הא כיצד? חופה את פס ידו במחבת ובמרחשת ומחק באצבעו מקמעלן למטון. תמן את אמר "מלא קמצו" בקמצו, והכא את אמר "מלא קמצו"? רבי יעקב בר אחא רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: מה להלן קמין החסר פסול, והכא קמין החסר פסול.

[דף כ"ה ע"ב]

הפנים מהו שיעשה ככלי שרת לקדש? אחר מהו שיהפון ויתן לתוך הפניו? מהו שיעשה מדה להפניו? בכל הפנים משערין או אין משערין אלא בהפניו? רבי יהושע בן לוי שאל: חפן ומת, אחר מהו שיעבם בהפניו. אין תימר הפנים עשו אותן ככלי שרת לקדש, הדיא אמרה חפן ומת אין אחר נכנס בהפניו, אין אחר חופן ונותן לתוך הפניו. ועושיין מדה להפניו ואין מעשרין בכל הפנים. אין תימר הפנים לא עשו אותן ככלי שרת לקדש, הדיא אמרה: חפן ומת אחד נכנס בהפניו אחר, חופן ונותן לתוך הפניו ואין עושיין מדה להפניו, ומשערין בכל הפנים הגדול לפי גדלו, אפילו בכך קמחית שהיתה ידו מחזקת בארבעת קבין, והקמין לפניו קומטו, אפילו בכך ומלא שלא היתה ידו מחזקת אלא בשני זיתים, הלוף בזר מהו? חזקה אמר: הלוף בזר – כשר. רבי יצאי אמר: הלוף בזר פסול.

מתניתא פליגא על רבי יצאי, קבל בימינו ונתן בשמאלו יחזיר לימינו,

[דף כ"ז ע"א]

ושמאלו לא בזר היא? תפתר שהיתה שמאלו בלפי לפנים. אמר רבי בא: ואפילו תימר בלפי לחוץ – שניא היא הלוף בזר, ושניא היא מאליו. אמר רבי זעירה: פשיטת יד לא עשו אותה כהלוף. מתניתא

פְּלִיגָא עַל רַבִּי יַנָּאי: נִשְׁפָּח מִן הַכְּלִי עַל הַרְצָפָה וְאַסְפוֹ – כְּשֶׁר. אָמַר רַבִּי בִּיבִי: תַּפְתֵּר שֶׁהִיָּה מִתְנַזְּלָל כְּלָפִי לְפָנִים. אָמַר רַבִּי בָּא: וְאַפִּילוּ תֵימַר כְּלָפִי לְחוּץ, שֶׁנֵּיא הִיא הַלּוּף בְּזֶר שֶׁנֵּיא שֶׁהִיא הַלּוּף מֵאֲלִיו. אָמַר רַבִּי יַעֲרָה: פְּשִׁימַת יָד עָשׂוֹ אוֹתָהּ כְּהַלּוּף. מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יַנָּאי: נִמְלֵ אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בְּשִׂמְלָלוֹ, שֶׁנֵּיא הִיא שְׂאִינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ – יִתְלַח אוֹתוֹ בְּזֵרוּעַ, אֵינָה דְרָף כְּבוֹד. וְיַחֲלִיף? סְבָרִין מֵימַר אִם הִחֲלִיף – פְּסִיל. וְיִהְיֶינָא אִם הִחֲתִי מֵימִינוֹ לְשִׂמְאָלוֹ כְּשֶׁר, וְאָמַר אוּף תַּמָּן וְיִהְיֶינָא תַּמָּן, אִם הִחֲתִי פְּסִיל אִם הִחֲלִיף פְּסִיל, בְּרַם הֵכָא אִם הִחֲתִי כְּשֶׁר אִם הִחֲלִיף פְּסִיל, הַכַּל מוֹדִין שְׂאִם הַכְּנִיסָן אַחַת אַחַת כְּפָר, אֵלָּא שֶׁהוּא עוֹבֵר מִשׁוּם הַכְּנִסָּה יִתְרַח. עַל אֵינָה מֵהֵן הוּא עוֹבֵר? חֲבָרִיא אָמְרִי: עַל הָאֲחֵרוּנָה. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי: אוֹמַר לוֹ הַכְּנִס וְאֵת אָמַר הַכִּין? אֵלָּא עַל הָרֵאשׁוֹנָה. תַּמָּן תְּנִינָן – הַשְּׁתַתְּנָה אוֹ שִׁשְׁהָא כְּדִי הַשְּׁתַתְּנִיה, עַל אִי זֹ מֵהֵן הוּא עוֹבֵר? חֲבָרִיא אָמְרִי: עַל הָרֵאשׁוֹנָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: אוֹמַר לוֹ צֵא, וְאֵת אָמַר הַכִּין? אֵלָּא עַל הָאֲחֵרוּנָה. וּבִינֵיהֶן אַמְה – אָמַר רַבִּי הִילָּא: זָכַר לְדָבָר, כִּהִיא דְתַנִּינָן תַּמָּן: אַמְה טַרְקָסִין עֲשָׂרִים אַמְה לְבֵית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים.

[דף כ"ו ע"ב]

מַהוֹ אַמְה טַרְקָסִין? רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרִיא אָמַר: טַרְקָסִין מַה מִּבְּפָנִים מִבְּחוּץ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִן מַה דְּכַתִּיב (מְלָכִים א–ו, ז): "וְאַרְבָּעִים בְּאֵמָה הָיָה הַכִּיָּת הוּא תְּהִיכַל לְפָנָי", הֵדָא אָמְרָה: מִבְּפָנִים. אָמַר לִיה רַבִּי מְנָא: וְהִכְתִּיב "וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים עֲשָׂרִים אַמְה" הוּי מִבְּחוּץ. מַאי טַעְמָא דְרַבְּנָן? "וְהִכְדִּילָהּ הַפְּרָכַת לְכֶסֶם" וְגוֹמַר. מַה עָבַד לֵה רַבִּי יוֹסִי? בֵּין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלִמְעֵלָן לְקֹדֶשׁ קֹדָשִׁים שְׁלִמְטָן. וְלֵית לְרַבְּנָן כּוּ, אֵית לָן כִּהִיא דְתַנִּינָן – וְרֵאשִׁי פְּסִיפְסִין מִבְּדִיל כְּעֵלְיָה בֵּין קֹדֶשׁ לְבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים.

הַלְּמָה ב' מִתְנִיתִין – הַחִיצוֹנָה הִיָּתָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם, וְהַפְּנִימִית מִן הַצְּפוֹן. מִחֲלָף בִּינֵיהֶן, עַד שְׂמֹגִיעַ לְצְפוֹן. הַגִּיעַ לְצְפוֹן, הוֹפֵךְ פְּנָיו לְדְרוֹם, מִחֲלָף לְשִׂמְאָלוֹ עִם הַפְּרָכַת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְאֲרוֹן, הַגִּיעַ לְאֲרוֹן. נוֹתֵן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבָּדִים. צָבַר אֶת הַקְּמָרַת עַל גְּבִי גְּהָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבֵּית בְּלוֹ עֲשָׂן. יֵצֵא וּבָא לוֹ כְּדָרְף בֵּית כְּנִיסָתוֹ וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצֵרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן, וְלֹא הִיָּה מְאָרִיף בְּתַפְלָתוֹ, שְׂלֵא לְהַכְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

גְּמָרָא – תַּנִּי, מִן הַמְּנוֹרָה וְלְדְרוֹם הִיָּה נִכְנָס; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: מִן הַשְּׁלֶחָן וְלְצְפוֹן הִיָּה נִכְנָס. אֵית תַּנִּי תַּנִּי: מִמְּזֻבַּח הַזֹּהֵב וְלְמְנוֹרָה הִיָּה נִכְנָס, מִחֲלָף בִּינֵיהֶן עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְצְפוֹן, דוּחַק הִיָּה בְּאַצִּילֵי יָדָיו כְּדִי שְׂלֵא יִשְׂרְפוּ הַפְּרָכַת, הַגִּיעַ לְצְפוֹן וְהַפֵּךְ פְּנָיו לְדְרוֹם חוֹזֵר הִיָּה לְאֲחוֹרָיו, כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה נְרָאָה כְּמִפְסִיעַ בֵּין הַבָּדִים. בִּיצַד הוּא

[דף כ"ז ע"א]

עוֹשֶׂה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: מִנִּיחַ אֶת הַכַּף בְּאַרְצֵי וְזוֹרְקָה בְּאוּרֵי וְקוֹלְטָהּ בַּמַּחְתָּה. שְׁמוּאֵל אָמַר: בּוֹדְדָה בְּרַגְלָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְעַרְהָ מִתּוֹךְ הַכַּף וְהִיא מִתְפַּרֶטֶת וְעוֹלָה, וְאַחַר כֵּן הִיא פּוֹסֶה וְיִוְרְדֶת. יֵצֵא וּבֵא לוֹ כְּדָרְךָ בְּנִימְתוֹ, כְּרַבִּי יוֹסֵה. בְּרַם כְּרַבִּי מֵאִיר: אֶפְלוּ בְּעֵי לֹא יְכִיל! לָמָּה? שְׂלֵא! יִתֵּן אַחֲרָיו לְקַדֵּשׁ. כְּתִיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים – ב א, יג): "וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה לְבִמְהָ אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם", מַה נֵּן קִימִין? אִם מִירוּשָׁלַם הָיָה בָּא, נִימַר מִירוּשָׁלַם לְבִמְהָ! אִם מִבְּמָה הָיָה בָּא, נִימַר מִבְּמָה לִירוּשָׁלַם הָיָה בָּא! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבְדֻמָּא: לְבִמְהָ הָיָה בָּא שְׂלֵא לִתְנֵן אַחֲרָיו לְקַדֵּשׁ. וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן – וְכֵן הֵיטָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל כְּהֵן גְּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים בְּצֵאתוֹ בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂלֵא תַצַּא עֲלֵינוּ גְלוּת לֹא בְּיוֹם הַזֶּה וְלֹא בַשָּׁנָה הַזֹּאת, תִּהְיֶה גְלוּתֵנוּ לְמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂלֵא יֵצֵא עֲלֵינוּ חֶסְרוֹן לֹא בְּיוֹם הַזֶּה וְלֹא בַשָּׁנָה הַזֹּאת, וְאִם יֵצֵא עֲלֵינוּ חֶסְרוֹן בְּיוֹם הַזֶּה אוֹ בַשָּׁנָה הַזֹּאת יְהִי חֶסְרוֹנֵנוּ בְּחֶסְרוֹן שֶׁל מִצְוֹת, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּהְיֶה הַשָּׁנָה הַזֹּאת שְׁנַת זוֹל שְׁנַת שִׁבְעַת שְׁנַת מִשָּׂא וּמִתֵּן שְׁנַת גְּשׁוּמָה וּשְׂחִינָה וּמְלוּלָה, וְשְׂלֵא יִצְטָרְכוּ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל אֵלּוּ לְאֵלּוּ. וְאַל תִּפְנָה לְתַפְלַת יוֹצֵאי דְרַכִּים. רַבִּנּוּ דְקַסְרִין אוֹמְרִין: וְעַל עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל שְׂרָרָה זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְעַל אֲנָשֵׁי הַשָּׂרוֹן הָיָה אוֹמְרִי: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂלֵא יַעֲשׂוּ בְּתִיבְהוֹן קַבְרֵיהוֹן. וְלֹא הָיָה מֵאַרְיָה שְׂלֵא לְחַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל, מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שְׁהֶאַרְיָה וּגְמָרוֹ לְהַכְנִים אַחֲרָיו. אָמְרוּ, שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה הֶאַרְכַּתְהָ? אָמַר לְהֵן: מִתְפַּלֵּל הֵייתִי עַל מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיכֶם שְׂלֵא יַחַרְבֵּךְ. אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן לֹא הֵייתִי צָרִיךְ לְהֶאַרְיָה. אַרְבַּעִים שָׁנָה שִׁמַּשׁ שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכַהוֹנָה גְּדוּלָה, וּבַשָּׁנָה הַאַחֲרוֹנָה אָמַר לְהֵן: בַּשָּׁנָה הַזֹּאת אָנִי מֵת. אָמְרוּ: לֹא, מֵאַיְכֵן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לְהֵן: כֹּל שָׁנָה וְשָׁנָה שְׁהֵייתִי נִכְנָם לְבֵית קֹדֶשׁ תִּקְדָּשִׁים, הָיָה זְכוֹן אֶחָד לְבוֹשׁ לְכַנָּם וְעִטּוֹף לְכַנָּם, נִכְנָם עִמִּי וַיּוֹצֵא עִמִּי, וּבַשָּׁנָה הַזֹּאת נִכְנָם עִמִּי וְלֹא יֵצֵא עִמִּי. בְּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי אַבְהוֹ: וְהָא כְּתִיב "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאַחַל מוֹעֵד בְּבֵאוֹ לְכַפֵּר בְּקַדֵּשׁ עַד צֵאתוֹ", אֶפְלוּ אוֹתָן שְׁכַתוֹב בְּהֵן "וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם לֹא יִהְיוּ בְּאַחַל מוֹעֵד"! אָמַר לוֹ: מַה אָמַר לִי דִתְהוֹה בַּר נִשֵּׁ? אָנִי אוֹמֵר הַקֹּדֶשׁ כְּרוּךְ הוּא הֵייתִ!

הַלְכָה ג' מִתְנִיתִין – מִשְׁנַטְל הָאָרוֹן, אֶבֶן הֵיטָה שֶׁם מִימּוֹת נְבִיאִים רֵאשׁוֹנִים, וּשְׁתִּיבָה הֵיטָה נִקְרָאת, גְּבוּהָה מִן הָאָרֶץ שֶׁלֶשׁ אַצְבָּעוֹת, וְעֲלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן:

גְּמָרָא – תְּנִי, עַד שְׂלֵא נִטַל הָאָרוֹן הָיָה נִכְנָם וַיּוֹצֵא לְאֵרוֹן שֶׁל אָרוֹן, מִשְׁנַטְל הָאָרוֹן הָיָה מְנַשֵּׁשׁ וְנִכְנָם מְנַשֵּׁשׁ וַיּוֹצֵא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׂמָה אֶבֶן שְׁתִּיבָה? שְׁמַמְנָה הַשְּׁתֵּת הָעוֹלָם. תְּנִי רַבִּי הֵיטָה:

וְלָמָּה נִקְרָא אֲבָן שְׂתִיחָה? שְׂמֻמָּנָה הַשְּׂתִת הָעוֹלָם. כְּתִיב (תְּחִלִּים נ, א-ב): "מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים
ה' דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרְצוֹ וְגו' מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ", וְאוֹמֵר (יִשְׁעִיָּה כח, טז): "לִבְנֵי הַנְּגִי יִפְדֵּ בְּצִיּוֹן
אֲבָן" וְגו'.

[דף כ"ז ע"ב]

הַלְכָה ד' מִתְּנִיתִין – נִטַּל אֶת הַדָּם מִמֵּי שְׂתִיחָה מִמָּרְס בּוֹ, נִכְנָס לְמָקוֹם שְׂנִכְנָס, וְעֹמֵד בְּמָקוֹם שְׁעֻמָּה,
וְהִזָּה מִפְּנֵי אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבְעַת לְמַטָּה, וְלֹא הֵיךְ מִתְּכַוֵּן לְהִזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֲלָא כְּמַצְלִיף.
וְכַךְ הֵיךְ מוֹנֶה, אַחַת, וְאַחַת, אַחַת וְשִׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֻמֵּשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ,
אַחַת וְשִׁבְעַת. יֵצֵא וְהִנְיָחוּ עַל פֶּן הַזֹּהֵב שְׁבִהִיכַל, הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַשְּׁעִיר, שְׁחָטוּ וְקָבַל בְּפוֹזְרֵק אֶת דָּמוֹ.
נִכְנָס לְמָקוֹם שְׂנִכְנָס, וְעֹמֵד בְּמָקוֹם שְׁעֻמָּה, וְהִזָּה מִפְּנֵי אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבְעַת לְמַטָּה, וְלֹא הֵיךְ מִתְּכַוֵּן
לְהִזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֲלָא כְּמַצְלִיף. וְכַךְ הֵיךְ מוֹנֶה, אַחַת, וְאַחַת, אַחַת וְשִׁתַּיִם, אַחַת
וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֻמֵּשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבְעַת. יֵצֵא וְהִנְיָחוּ עַל פֶּן הַשְּׁנִי שְׂתִיחָה בְּהִיכַל. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הֵיךְ שֵׁם אֲלָא בֶן אֶחָד בְּלִבְדָּה. נִטַּל דָּם הַפֶּר וְהִנְיָח דָּם הַשְּׁעִיר, וְהִזָּה מִפְּנֵי עַל הַפְּרָכַת
שְׂכַנְגָד הָאָרוֹן מִבְּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבְעַת לְמַטָּה, וְלֹא הֵיךְ מִתְּכַוֵּן לְהִזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֲלָא
כְּמַצְלִיף. וְכַךְ הֵיךְ מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וְשִׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֻמֵּשׁ, אַחַת
וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבְעַת. נִטַּל דָּם הַשְּׁעִיר וְהִנְיָח דָּם הַפֶּר, וְהִזָּה מִפְּנֵי עַל הַפְּרָכַת שְׂכַנְגָד הָאָרוֹן מִבְּחוּץ, אַחַת
לְמַעְלָה וְשִׁבְעַת לְמַטָּה, וְלֹא הֵיךְ מִתְּכַוֵּן לְהִזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֲלָא כְּמַצְלִיף. וְכַךְ הֵיךְ מוֹנֶה,
אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וְשִׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֻמֵּשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבְעַת. עָרַח
דָּם הַפֶּר לְתוֹךְ דָּם הַשְּׁעִיר, וְנָתַן אֶת הַפֶּלֶא בְּרִיקוֹ, וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַיִּכְפֹּר עֲלָיו זֶה מִזְבַּח
הַזֹּהֵב.

גְּמָרָא – מַהוּ כְּמַצְלִיף? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי לְעִזֹּר: כְּמִטְוֹרֵד. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדִי שְׁלֵא
יִטְעָה. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: כְּדִי שְׂיִגְמֹר הַזִּיזוּתִי מִתּוֹךְ שִׁבְעַת. וְהָא קָתְנִי שִׁבְעַת וְאַחַת! אָמַר רַבִּי בּוֹן: כְּתִיב:
"עַל פְּנֵי הַכַּפֶּרֶת שִׁבְעַת", מַה תְּלִמוּד לֹאמַר "יִזְחָה"? כְּדִי שְׂתִתָּהּ הַזִּיזָה רֵאשׁוֹנָה מְנִיחָה עִמָּהּ. כְּתִיב: "וְהִזָּה
אֹתוֹ עַל הַכַּפֶּרֶת", יָכוֹל עַל גְּגָה? תְּלִמוּד לֹאמַר: "וְלִפְנֵי הַכַּפֶּרֶת", יָכוֹל עַל מִצְחָה? תְּלִמוּד לֹאמַר "עַל
וְלִפְנֵי". רַבִּי זְעִירָה אָמַר: צְרִיף שְׂיִהָא נוֹגַע. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר: אֵינּוּ צְרִיף שְׂיִהָא נוֹגַע.
אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חֵיה: טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: "וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֶּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֶּרֶת", מַה
כַּפֶּרֶת שְׂנֵאמַר לְחֵלֶן עַל מַחְצָה לֹא עַל גְּגָה, וְאֵינּוּ צְרִיף שְׂיִהָא נוֹגַע, אִם כַּפֶּרֶת שְׂנֵאמַר כָּאן – עַל
מַחְצָה לֹא עַל גְּגָה וְאֵינּוּ צְרִיף שְׂיִהָא נוֹגַע. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מִיִּסְבּוֹר סַבֵּר רַבִּי בּוֹן בַּר חֵיה: הַזִּית שְׁעִיר

שֶׁל מַעֲלָה לְמִדּוֹת מִחַיּוֹת פֶּר שְׁלֹמֶעֱלָן, וְאִינְה בִּז, אֵלָא הַיּוֹת שְׁעִיר שְׁלֹמֶעֱלָן לְמִדּוֹת מִחַיּוֹת פֶּר שְׁלֹמֶטָן. "וְהִזָּה אוֹתוֹ לְפָנֵי הַכֹּהֲנִית" – מְלֻמֵּד שֶׁהוּא נוֹתֵן אַחַת לְמַעֲלָן, וְלִפְנֵי

[דף כ"ח ע"א]

הַכֹּהֲנִית אִינִי יוֹדֵעַ כְּמֹה הָרִי אֲנִי דָן, נֶאֱמַר מִתֵּן דְּמִים בְּפֶר לְמִטָּן וְנֶאֱמַר מִתֵּן דְּמִים בְּשְׁעִיר לְמִטָּן, מִה מִתֵּן דְּמִים אֲמֹרִין בְּפֶר לְמִטָּן שְׁבַע אִף מִתֵּן דְּמִים אֲמֹרִין בְּשְׁעִיר לְמִטָּן שְׁבַע, אוּ לְכָה לָךְ לְדִרְךָ הַזֶּה נֶאֱמָרוּ דְמִים לְמַעֲלָן וְנֶאֱמָרוּ דְמִים לְמִטָּן מִה דְמִים אֲמֹרִין בּוּ לְמִטָּן אַחַת. נִרְאָה לְמִי דוֹמָה דְנִין שְׁלֹמֶטָן מִשְׁלֹמֶטָן אוּ לְכָה לָךְ לְדִרְךָ הַזֶּה דְנִין דִּם הַשְּׁעִיר מִדִּם הַשְּׁעִיר וְאִין דְנִין דִּם הַשְּׁעִיר מִדִּם הַפֶּר תְּלִמוּד לֹאמַר (וַיִּקְרָא מֹז, טו): "וְעָשָׂה אֶת דְּמוֹ בְּאֶשֶׁר עָשָׂה לְדִם הַפֶּר"; מִה דִּם הַפֶּר לְמִטָּן שְׁבַע אִף דִּם הַשְּׁעִיר לְמִטָּה שְׁבַע וְאִינִי יוֹדֵעַ כְּמֹה לְתֵן מִדִּם הַפֶּר לְמַעֲלָן נֶאֱמַר מִתֵּן דְּמִים בְּשְׁעִיר לְמַעֲלָן וְנֶאֱמַר מִתֵּן דְּמִים בְּפֶר לְמַעֲלָן מִה דְמִים הָאֲמֹרִין בְּשְׁעִיר לְמַעֲלָן אַחַת אִף מִתֵּן דְּמִים הָאֲמֹרִין בְּפֶר לְמַעֲלָן אַחַת אוּ לְכָה לָךְ לְדִרְךָ הַזֶּה נֶאֱמָרוּ דְמִים לְמִטָּן וְנֶאֱמָרוּ דְמִים לְמַעֲלָן מִה דְמִים אֲמֹרִין בּוּ לְמִטָּה שְׁבַע אִף דְמִים אֲמֹרִין בּוּ לְמַעֲלָן שְׁבַע נֶאֱמָרָה לְמִי דוֹמָה דְנִין שְׁלֹמֶטָן מִשְׁלֹמֶטָן וְאִין דְנִין שְׁלֹמֶטָן מִשְׁלֹמֶטָן אוּ לְכָה לָךְ לְדִרְךָ הַזֶּה דְנִין דִּם הַפֶּר מִדִּם הַפֶּר וְאִין דְנִין דִּם הַפֶּר מִדִּם הַשְּׁעִיר תְּלִמוּד לֹאמַר וְעָשָׂה אֶת דְּמוֹ בְּאֶשֶׁר עָשָׂה לְדִם הַפֶּר שִׁיחֹ: כֹּל מַעֲשָׂיו שְׁווִין מִה דִּם הַפֶּר לְמִטָּן שְׁבַע אִף דִּם הַשְּׁעִיר לְמִטָּן שְׁבַע מִה דִּם הַשְּׁעִיר לְמַעֲלָן אַחַת אִף דִּם הַפֶּר לְמַעֲלָן אַחַת הַקֹּדֶשׁ צְרִיף לְכוּן כְּנֻגַד הַקֹּדֶשׁ אֹמַר רַבִּי נְחֻמִּיָּה לְפָנֵי שְׁמַצְאָנוּ בְּפֶר הַבָּא עַל כֹּל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּא עוֹמֵד חוּץ לְמִזְבֵּחַ וּמִזָּה עַל הַפְּרָכָת בְּשַׁעַה שֶׁהוּא מִזָּה יָכוֹל אִף זֶה כֵּן תְּלִמוּד לֹאמַר אֲשֶׁר לְפָנֵי ה'. וְאִיכֵן הִיָּה לְפָנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ אוּ אִינוּ מְדַבֵּר אֵלָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן תְּלִמוּד לֹאמַר אֲשֶׁר לְפָנֵי יי' הָא אִינוּ מְדַבֵּר אֵלָא עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הַכֹּל מוֹדִין בְּפֶר מְשִׁיחַ וְעֵדָה שְׂאִינוּ צְרִיף שִׁיחָא נֹגַע מִה פְּלִיגִין בְּפֶר וְשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵית תַּנְיִי תַּנְיִי צְרִיף שִׁיחָא נֹגַע אֵית תַּנְיִי תַּנְיִי אֵין צְרִיף שִׁיחָא נֹגַע אֹמַר רַבִּי לְעֹזֵר בִּי ר' יוֹסֵי אֲנִי רְאִיתִיָּה בְּרוּמִי מְלֵאָה טַפִּין שֶׁל דִּם אֲמַרְתִּי אֵלוּ מִן הַדְּמִים שְׁחִיו מוֹזִין עֲלֵיָּה בְיוֹם הַכִּפּוּרִים. הִדָּא אֲמָרָה צְרִיף שִׁיחָא נֹגַע וְאִפִּילוּ תִימַר אֵין צְרִיף שִׁיחָא נֹגַע וְאִם נֹגַע נִגַע. נָתַן מְכַלֵּי קֹדֶשׁ לְתוֹף כְּלֵי חוּל פֶּסֶל הָא מְכַלֵּי קֹדֶשׁ לְתוֹף כְּלֵי קֹדֶשׁ לֹא פֶּסֶל אֹמַר רַבִּי חֲנִי קוּמִי ר' יוֹסֵה מִתְּנִיתָא אֲמָרָה בֵּן עִירָה

[דף כ"ח ע"ב]

דִּם הַפֶּר לְתוֹף דִּם הַשְּׁעִיר מִה אֶת שְׁמַע מִינָּה אֹמַר רַבִּי מְנָא נִימָא מִדִּם הַפֶּר שֶׁהוּא מְלֵא לְתוֹף דִּם הַשְּׁעִיר שֶׁהוּא רִיקָם אֹמַר רַבִּי יוֹסֵה בִי רַבִּי בּוֹן עִירָה דִּם הַפֶּר לְתוֹף דִּם הַשְּׁעִיר מְלֵא מִיכֵן וְהִילָּךְ חוּזַר

ובוללן לתוף פלי אחר כדי שיבללו כל צורפן מנין שהוא זקוק להערות תלמוד לומר ונתן מדם הפר ומדם השעיר בזמן שהן מערבין יכול מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו תלמוד לומר וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה אחת בשנה הוא מכפר ואינו מכפר שנים בשנה או נימר דם הפר אחת בשנה לא שנים בשנה תני ר' ישמעאל מדם הפאת הכפרים אחת בשנה וכפר עליו לדרתיכם אחת בשנה הוא מכפר ואינו מכפר שנים בשנה. הכל מודין בשבע הזאות שלמטן שהוא צריך להערות דכתיב שבע ולא ארבע עשרה. קבל מדם הפר בג' כוסות ומדם השעיר בג' כוסות לתן מאחד על הפדין מאחד על הפרכת מאחד על מזבח הזהב אי זה מהן זקוק להערות ויש אדם מהשב חצי כפרה אלא כיני קבל מדם הפר בשלש כוסות ומדם השעיר בשלש כוסות לתן מאחד על הפדין ומאחד על הפרכת ומאחד על מזבח הזהב אי זה מהן הוא זקוק להערות תפלוגתא דר"ז ודרבי הילא דאיתפלגון הגריל ג' זוגות לתן מאחד על הפדין מאחד על הפרכות מאחד על מזבח הזהב אי זה מהן משתלח רבי זעירה אמר לכפר עליו את שהוא מכפר בו חברו משתלח את שאינו מכפר אין חברו משתלח רבי הילא אמר לכפר עליו את שהוא גומר בו כל הכפרה חברו משתלח את שאינו גומר בו כל הכפרה אין חברו משתלח על דעתיה דרבי זעירה שלשתן משתלחין על דעתיה דרבי הילא אין משתלח אלא אהרון בלבד והכא על דעתיה דרבי זעירה שלשתן הוא זקוק להערות על דעתיה דרבי הילא אינו זקוק להערות אלא ותו שהזה מפניו קבל דם הפר בשלש כוסות ומדם השעיר בשלש כוסות לתן מאחד על הפדין ומאחד על הפרכת ומאחד על מזבח הזהב.

[דף כ"ט ע"א]

איזה מהן ישפה על היסוד? תפלוגתא דרבי ודרבי אלעזר בי רבי שמעון דאיתפלגון הפאת שקבל דמה בארבע כוסות נתן מזה אחד ומזה אחד ומזה אחד מנין שכלם נשפכין על היסוד תלמוד לומר ואת דמו ישפה יכול אפלו לא נתן מאחד מהן מתן ארבע יהו כלם נשפכין תלמוד לומר ואת כל דמה ישפה הא כיצד הוא נשפה על היסוד והן נשפכין לאמה דברי ר' רבי אלעזר בי רבי שמעון מנין אפלו לא נתן מאחד מהן אלא מתן ד' יהו כלן נשפכין על היסוד תלמוד לומר ואת דמו ישפה על דעתיה דרבי אלעזר בי רבי שמעון אפלו לא נתן מאחד מהן אלא מתן ד' יהו כלן נשפכין על היסוד תלמוד לומר ואת דמו ישפה על דעתיה דרבי אלעזר בי רבי שמעון כולן נשפכין על היסוד על דעתיה דרבי אין לה נשפה על היסוד אלא אותו שהזה מפניו חברי אמרי נתפלג זה ונתפלג זה אכדו אמוריו של זה מוזין על אמוריו של זה הכל מודין בפר משיח ועדה עד שיהא שם מתנה אחת משל שניהו חברי אמרי: אמורין פשרין שנתערבו בפסולין עד שיהא מתנה אחת משל פשרין מה פליגין בדם שני הפאות שנתערבו רבי אומר אומר אני רואין את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי

מִתְנָה אַחַת מִזֶּה כְּשֶׁר וְאִם לֹא פְסוּל וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֲפִילוּ אִין בּוּ אֵלָא מִתְנָה אַחַת מִשְׁלַל שְׁנִיחָן כְּשֶׁר. עַל דְּעִתִּיהָ דְרַבִּי יֵשׁ שְׁעוּר לְמִתְנֹת עַל דְּעִתִּיהָ דְרַבְּנָן אִין שְׁעוּר לְמִתְנֹת הִדָּא אֲמָרָה נְתַפְגַּל זֶה נְתַפְגַּל זֶה אֲבָדוּ אַמּוּרֵי שְׁל זֶה מוּזִין עַל אַמּוּרֵי שְׁל זֶה:

ה' מִתְנִיתִין – הִתְחִיל מִחֲטָא וְיִוָּרֵד. מַהֲיֵכֵן הוּא מִתְחִיל? מִקְרָן מוֹרְחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מְעַרְבִית, מְעַרְבִית דְרוּמִית, דְרוּמִית מוֹרְחִית. מָקוּם שֶׁהוּא מִתְחִיל בְּחֲטָאֵת עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן – מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמִקּוּמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטָּא. וְעַל כֵּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזֶּה שֶׁהִיתָה לְפָנָיו, שְׁעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָן לְמַטָּן.

אֲמָרָא – וַיִּתְחִיל בְּקָרְן מוֹרְחִית דְרוּמִית אֲמַר ר' הִילָא יְמִנִית אִין זֶה יְמִנִית וַיִּתְחִיל מִקְרָן צְפוֹנִית מְעַרְבִית אֲמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ

[דף כ"ט ע"ב]

וַיִּתְחִיל מִקְרָן מְעַרְבִית דְרוּמִית שְׁלֵא יִתֵּן אֲחֹרָיו לְקַדֵּשׁ וְאִין סוּפּוֹ לִתֵּן אֲחֹרָיו לְקַדֵּשׁ חוּזֵר הָיָה לְאַחֹרָיו וַיַּעֲמֵד בְּדָרוֹם וַיִּתְחִיל מִקְרָן מוֹרְחִית צְפוֹנִית כִּי דְאֲמַר ר' הִילָא יְמִנִית אִין זֶה יְמִנִית תְּנִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִמִּקּוּמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטָּא וְעַל כֵּן הוּא נוֹתֵן מִלְמַעְלָן לְמַטָּן חוּץ מִזֶּה שֶׁהָיָה לְפָנָיו לֹכְסֵן שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּן לְמַעְלָן. ר' אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן שְׁנִיחָן מִקְרָא אֶחָד דּוֹרְשִׁין סְבִיב רַבְּנִין אֲמַרִי סְבִיב לְחֵלְפָה וְרַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר סְבִיב לְקַרְנֹת שְׁנֵי כְּהָנִים בְּרַחוּ בְּפּוֹלְמוּסִיּוֹת אֶחָד אוֹמֵר עוֹמֵד הָיִיתִי וּמְחַטָּא וְאֶחָד אוֹמֵר מְחֵלֵף הָיִיתִי וּמְחַטָּא. אֲמַר רַבִּי יוֹדֵן: הִדָּא אֲמָרָה מֵאֵן דְּעֵבֵד הָכִין לֹא חָשַׁשׁ וּמֵאֵן דְּעֵבֵד הָכִין לֹא חָשַׁשׁ:

ה' מִתְנִיתִין – הִזָּה עַל טְהוּרָו שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים, וּשְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵף עַל יְסוּד מְעַרְבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵף עַל יְסוּד דְרוּמִי. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעַרְבִין בְּאַמְתָּה, וַיּוֹצֵאֵן לְנַחַל קַדְרוֹן, וְנִמְקְרִין לְגַנְגִּין לְזֹבֵל, וּמוֹעֲלִין בּוּ.

אֲמָרָא – וְהִזָּה עָלָיו לֹא עַל אֲפָרָיו עָלָיו לֹא עַל גְּחָלָיו אִית תְּנִי תְנִי צַד צְפוֹנִי אִית תְּנִי צַד דְרוּמִי מֵאֵן דְאֲמַר צַד צְפוֹנִי ר' לִיעֶזֶר וּמֵאֵן דְאֲמַר צַד דְרוּמִי רַבְּנָן אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה זֶה סִימָן כֹּל הַנְּטָל מִבַּחוּץ לְהַנְתֵּן בְּפָנִים

[דף ל' ע"א]

גיטל מן הסמוך לפנים וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ ניתן מן הסמוך לפנים רבי ירמיה בשם רבי פדת גהלים שבכל יום ונר המערכי למידין מנהלים של יום הכפורים ושני בזיכי לבונה למידין משירי דמים ואת כל דם הפר ישפך לרבות פר דם יום הכפורים לשפיכה ולמה לא אמר ושעיר אמר רבי מנא בלא כך אינו זקוק להערות אשכחת אמר "ואת כל דם הפר ישפך" – לרבות דם פר יום הכפורים ושעיר לשפיכה "וכלה מכפר את הקדש", אית תניי תני אם כילה כיפר ואת תניי תני אם כיפר כילה רבי אבהו בשם ר' יוחנן מחלוקת ביניהון מאן דאמר אם כיפר כילה השיריים מעכבין מאן דאמר אם בלה כיפר אין השיריים מעכבין רבי יהושע בן לוי אמר משמעות ביניהון מן השיריים אין השיריים מעכבין ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי אין השיריים מעכבין מאי כדון מאן דאמר אם בלה כיפר עושה אותן ארבע מתנות מאן דאמר אם כיפר בלה אינו עושה אותן אלא מתנה אחת תני אמר רבי ישמעאל מה אם שירי הטאת שאינן מכפרין נתנין על היסוד תחילת עולה שהיא מכפרת אינו דין שתניתן על היסוד אמר לו רבי עקיבא לא אם אמרת בשירי הטאת שאינן מכפרין ואינן ראויין לכפר נתנין על היסוד תחילת עולה שהיא מכפרת וראויה לכפר אינו דין שתניתן על

[דף ל' ע"ב]

היסוד מאן דאמר אין מכפרין אין מכפרין בשאר ימות השנה הא ביום הכפורים מכפרין מאן דאמר אינן מכפרין ואינן ראויים לכפר אין מכפרין לא בראש השנה ולא ביום הכפורים מה נן קיימין אם למצוה מצוה ליתן על היסוד אלא אם אינו ענין למצוה תניהו ענין לעיכוב אמר רבי שמי מתניתא אמרה שהשיריים מעכבין דתנינן מה לתתונם אם נתנן למעלן לא הורצו שואין מהן קרב למעלן תאמר בעליונים אם נתנן למטון הורצו שיש מהן קרב למטון הפנימיים ויכיהו שיש מהם קרב בחוץ ואם נתנן בחוץ לא הורצו מה לפנימיים אם נתנן בחוץ לא הורצו שואין מזבח ממרקן תאמר בעליונים אם נתנן למטון הורצו שהרי הקרנות ממרקות אותן הואיל והקרנות ממרקות אותן אם נתנה למטון תהא בשירה תלמוד לומר אותה שיתן דמיה למעלן לא שיתן דמיה למטון מהו אין המזבח הפנימי ממרקן אמר רבי יוסי בי רבי בון שאינו ממרקן לעשותן שיריים שעל ידי הפדיו ועל ידי הפרקת הן נעשות שיריים אמר רבי יוסה מתניתין אמרה שואין השיריים מעכבין דתנינן אם לא נתן לא עיכב רבי בורקיי בשם רבי יוחנן מתניתין אמרה שהשיריים מעכבין דתנינן וכפר את מקדש הקדש" זה לפניי לפני "ואת אהל מועד" זה התיכל ואת המזבח זה מזבח הזהב וכפר אף על העזרות מה אית לך כפרה בעזרות לא השיריים ר' בון בר הניא בעי כמאן דמר השיריים מעכבין

מקומן מעבב נותנן בליזה שוחט עליהן בתחילה. חברייא בעיי מחשב להן ר' יודן בעי אבדו מה הן צריכה ליה בשהתחיל ליתן וחקרו אכל אם לא התחיל ליתן כל עמא מודיי משהוא משיר שהן

[דף ל"א ע"א]

שיריים תני מועלין היו בדמים דברי רבי מאיר ורבי שמעון וחקמים אומרים אין מעילה בדמים. ר' אבהו בשם ר' יוחנן כי "הדם הוא בנפש וכו'" אין לה בו אלא כפרת נפש בלבד ר' הויה בשם ר' יוחנן כל אכליו וקרת אין לה בו אלא כפרת נפש בלבד וזה הואיל ואין בו כפרה אין בו מעילה מאן דאמר אין לה בו אלא כפרת נפש בלבד וזה הואיל ויש בו כפרת יש בו מעילה אתא ר' בא ר' הויה בשם ר' יוחנן הקדיש דם וכדק הפית ביניהון וקוה ר' זעירה חדי בה סבר על דרבנן איתאמרת אמר ליה ומה בידך ועל דרבי שמעון איתאמרת ר' בא בריה דר' הויה בר בא כד משיבין חכמים לרבי שמעון אילו מכרן שפא אינו תופס דמיהון מה ביניהון ומה בין דמיהון ופליג על ההיא דאמר רבי לעזר יש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן אינו תופש את דמיהון ויש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן אינו תופש את דמיהון והמנורה לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן אינו תופש את דמיהון הדמים לא נהנין ולא מועלין בהן לפיכך אם מכרן תופש את דמיהון:

הלכה ז' מתניתין – כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזיר ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר אם עד שלא גמר את המתנות שמכפנים נשפך הדם וביא דם אחר ויחזיר ויזה בתחילה מכפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזקב שכולן כפרה וכפרה בפני עצמן ר' אלעזר ור' שמעון אומר ממקום שפסק משם הוא מתחיל:

[דף ל"א ע"ב]

גמרא – תני אמר רבי יהודה בפה דברים אמורים בעבודות הנעשות בפנים בבגדי לכן אכל בעבודות הנעשות בחוץ בבגדי זהב אם הקדים מעשה לחברו מה שעשה עשוי וחקמים אומרים אף הנעשות בחוץ בבגדי זהב אם הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום ר' אבהו בשם ר' יוחנן שניהון מקרא אחד הן דורשין מדם תפאת הכפורים אחת רבנן אמרי עבודות שהוא נכנס פעם אחת בשנה רבי יהודה אומר מקום שהוא נכנס בו פעם אחת בשנה רבי הושעיה בשם ר' פס במתנות הבדים אכל במתנות הפרוכת שעיר מעבב את הפר אמר רבי לעזר ונתן מדם הפר על בין הבדים ועל בין הפרוכת ואחר כך שחט את השעיר הנעשה בתחילה בשר. אמר רבי יוסה אילו נשפך מדם הפר

מִסְכַּת פְּרָה פָּרָק חֲמִישִׁי

א. הַמְבִיא כְּלֵי חָרָס לַחֲטָאת - טוֹבֵל וְלֶן עַל הַכֶּבֶשֶׁן. לֶן עַד שְׁלֹא טָבַל; רַבִּי מְטַמֵּא. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֶן וְאַחֲרָיָה כֶּף טָבַל, אִם לֹא הָיָה בַחֲזֻקַת הַמְשַׁתְּמֵר - טָמֵא. לַתְּרוּמָה - פּוֹתַח כֶּבֶשֶׁן וְנוֹטֵל. מִצְּאוּ פְתוּחַ, אוֹ שֶׁנִּפְתַּח אֶחָד מֵהֶן - טָמֵא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים - מִסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים - מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁנַיִ. וְזוֹ מִשְׁנֵה הַרְאֵשׁוֹנָה. רַבּוּתֵינוּ אָמְרוּ: פּוֹתַח וְנוֹטֵל, וְאֵינוֹ נִמְנָע. וְהַחֲבֵר בָּא, אֶפְלוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים וְנוֹטֵל. גְּלָה חֲפָאִים וּמִצְּאָ אֶבֶק עַל גְּבֵי כְּלִים - הָרִי זֶה נֹטֵל אֶחָד מֵהֶן, כֹּלֶן בְּרִשׁוֹת עִם הָאָרֶץ.

ב. מִקּוּם שֶׁשָּׂם מְשַׁקְעִין אֶת הַנְּאוֹת בְּטִיט הַלְבֵן, וְחֵבֵר עוֹמֵד אֵף עַל שְׁקוּעוֹ. וְעִם הָאָרֶץ עוֹמֵד עַל הָעֲמוּד שְׁעוֹמֵד עָלָיו - אֵינוֹ טָמֵא אֲלֹא אוֹתוֹ עֲמוּד בַּלְבָד. הַחֵבֵר עוֹמֵד לְמַעְלָה, וְעִם הָאָרֶץ לְמַטָּה - שׁוֹלֵה וְנוֹתֵן לוֹ. נֶאֱמַן עִם הָאָרֶץ לוֹמֵר: 'לֹא טָמֵאתִי'; מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַחֲזֻקַת הַמְשַׁתְּמֵר.

ג. מִלֵּא דְלִי לְשִׁתּוֹת וְחָשַׁב עָלָיו, עַד שְׁלֹא הִגִּיעַ לְמִים - יַעֲרָה וְצָרִיךְ לִנְגֹב. אִם מִשֶּׁהִגִּיעַ לְמִים חָשַׁב עָלָיו - יַעֲרָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִנְגֹב. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵף אֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת. שְׁלֹשֶׁל דְּלִי לְמֵלֵאוֹת, וְנִפְסַק הַחֵבֵל מִיָּדוֹ, אִם עַד שְׁלֹא הִגִּיעַ לְמִים חָשַׁב עָלָיו - יַעֲרָה וְצָרִיךְ לִנְגֹב. עוֹדָה בְּמִים וְחָשַׁב עָלָיו - מַעֲרָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִנְגֹב. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵף אֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת.

ד. שְׁפוּפֶרֶת שֶׁחֲתָכָה לַחֲטָאת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִטְבִּיל, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְטַמֵּא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יְטַמֵּא וְיִטְבִּיל. כִּנֵּס לְתוֹכָהּ מִי חֲטָאת וְאֶפְרָ חֲטָאת, אִם עַד שְׁלֹא יְטַבִּילָנָה - טָמֵא. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁחֲתַךְ שְׁפוּפֶרֶת בְּבֵית

שְׁעָרִים, וְהָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר וְחֲכָמִים מְטַמְּאִין.

ה. הַכֵּל כְּשֶׁרִין לְקֹדֶשׁ, חוּץ מִן הַחֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן. רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁר כְּקָטָן. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר: חֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שְׁקֵדְשׁוֹ, וְאַחֲרִים רוֹאִין אוֹתָן קְדוּשִׁין - כְּשֶׁר. טוֹמְטוֹם - קְדוּשׁוֹ פְּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק עָרֵל, וְהָעָרֵל פְּסוּל לְקֹדֶשׁ. אֲנִדְרוּגִינוֹס - קְדוּשׁוֹ כְּשֶׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק אֲשֶׁה. אֲשֶׁה פְּסוּלָה לְקֹדֶשׁ.

ו. שׁוּלֵי כְּלֵי עֵץ, כְּלֵי עֶצֶם, וְכֵלֵי זְכוּכִית - אֵינוֹ מְקַדְּשִׁין בְּהֵן. מְגוּפָה שֶׁהִתְקִינָה לְכֵלֵי - כְּשֶׁרָה לְקֹדֶשׁ בָּהּ. בֵּיצַת הַנְּעֻמִית - כְּשֶׁרָה לְקֹדֶשׁ בָּהּ. הַחֻוּקָא אֵמַת הַמֵּיִם וְעֵשֶׂה בָּהּ בֵּית קָבוּל, אֵף עַל פִּי שֶׁתְּלִשׁוּהָ הַמֵּיִם וְחִבְרוּהוּ - אֵינוֹ מְמַלְאִין בָּהּ, וְאֵינוֹ מְקַדְּשִׁין בָּהּ, וְאֵינוֹ מִזִּין מִמֶּנָּה, וְאֵינָה צָרִיכָה צְמִיד פְּתִיל, וְאֵינוֹ פּוֹסְלֵת אֶת הַמְּקָוָה. תְּלִשָּׁה וְחִבְרָה, וְחָשַׁב עָלֶיהָ אַחַר תְּלִישָׁתָהּ - מְמַלְאִין בָּהּ, וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ, וּמִזִּין הִימְנָה, וְצָרִיכָה צְמִיד פְּתִיל, וּפּוֹסְלֵת אֶת הַמְּקָוָה.

ז. מַעֲזֵן הַיּוֹרֵד לְמַכְתֶּשֶׁת וּמְבַקֵּשׁ לְקֹדֶשׁ בָּהּ - מְפָסִיק וּמִנְגֵב, וְחוֹזֵר וּמְמַשִּׁיף אֶת הַמֵּיִם וּמְקַדְּשׁ. שִׁקַּת שֶׁנִּמְמִיֵּית סוֹכְבוֹת אוֹתָהּ, אִם הִיוּ מְעוֹרְבוֹת כְּשֶׁפוּפֶרֶת הַנּוֹד - קְדוּשׁ אֶחָד לְכֹלֶן. וְאִם לֹאוֹ - צָרִיכָה קְדוּשׁ לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֵשֶׂה לָּהּ עֲטָרָה שֶׁל טִיט, כְּדִי שִׁילְכוּ מִיָּם לְשֵׁם, בֵּין שֶׁנִּשְׁלַת עִמָּה וּבֵין שֶׁאֵינוֹ נִשְׁלַת עִמָּה - כְּשֶׁרָה. הַשִּׁקַּת שֶׁל טִיט, אִם נִשְׁלַת עִמָּה - כְּשֶׁרָה. וְאִם לֹאוֹ - פְּסוּלָה.

ח. שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁהִקִּיפֵן זו לְזוֹ וְעֵשֶׂאֵן שִׁקַּת, וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְכֵן הַשִּׁקַּת שֶׁנִּחְלָקָה לְשָׁנַיִם; אָמַר רַבִּי יוֹסִי: כִּזוֹ הַלְכָה כִּפְצָתִי לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאִמְרַתִּי לְפָנָיו: שְׁתִּיהֵן אֵינָן מְקַדְּשׁוֹת! שֶׁהַמֵּיִם שֶׁבְּסִדֵּק אֵינָן אֲגוּרִין כְּכֵלִי. וְאִם נִגַּע בְּסִפּוּג שֶׁהַמֵּיִם חוּצָה לוֹ - פְּסוּלָה. וְאִם לֹא נִפְלָ אֲלֵא לְתוֹךְ מְקַדְּשִׁין - נוֹטֵלֶן וְסוֹחֲטֵן, וְהַמֵּיִם כְּשֶׁרִין.

מִסְכַּת פְּרָה פָּרָק שִׁישִׁי

א. ההולך לקדש - הרי זה נוטל מפתח ופותח, וקודם וחופר, וסלם ומוליך ממקום למקום - כשר, מפני שהוא עוסק עם הקדוש. ואם משהוציא את האפר, הגיף את הדלת אחריו - פסול, מפני שעושה עמה מלאכה. קרסם עלי זית, אם בשביל שיכניס בשפופרת - כשר. אם בשביל שלא תחזיק אפר הרבה - פסול. זקפה בארץ או שנתנה לעומדין בצדו, אם יש שם שומרים - כשר. אם אין שם שומרים - פסול. נטל את האפר וראוהו שהוא מרבה, והחזירו - כשר. נתן את האפר, וראוהו שהוא מרבה - נוטל הימנו והולך ומקדש למקום אחר. נשבה הרוח את האפר ונתנו על גבי המים, מנגב ומקדש בו - כשר. נתנה לקדש; רבי מאיר ורבי שמעון אומרים: מנגב ומקדש. וחקמים אומרים: כל שנגע במים - אין מקדשין בו.

ב. זלף בידו וברגלו ובחרסין של שקת - פסול, מפני שלא נתמלא בכלי. אבל חבית שנשברה וזלפה בידו וברגלו, ובחרסין של שקת - כשר, מפני שנתמלא בכלי. נתן את האפר ואחר כך נתן את המים - פסול ורבי שמעון מכשיר. ומודה רבי שמעון, שאם נתן את המים ואחר כך נתן את האפר, וראה שהוא מרבה, והוסיף עליו מים אחרים - צריך קדוש שני, שאין מי חטאת עושין מי חטאת אלא עם מתן אפר.

ג. היה עומד ומקדש והרתית, או שעף, או שדחאו חברו, או שדחתו הרוח, ובא אחר וקדש - הרי זה פסול, שנאמר (במדבר יט, ז): "ולקחו לטמא" - עד שיהא מתכוון למלוי לקדוש ולהזאה. מלא לעצמו באחת ידו, ועשה מלאכה באחת ידו; קדש לעצמו באחת ידו ועשה מלאכה באחת ידו - פסול. מלא לאחד באחת ידו, ועשה מלאכה באחת ידו - פסול. קדש לאחד באחת ידו ועשה מלאכה באחת ידו - כשר.

אמר רבי שמעון: אימתי? בזמן שיש שם שומרים! אין שם שומרים - קדוש לאחרים כקדוש לעצמו. מלא לעצמו בשתי ידיו כאחת, בקדוש אחד - כשר. בשני קדושין - פסול. קדש לעצמו בשתי ידיו כאחת, בקדוש אחד - כשר. ובשני קדושין - פסול. מלא וקדש, קדש ומלא בשתי ידיו כאחת - שניהן פסולין. מלא לאחד בשתי ידיו כאחת, בקדוש אחד - כשר. בשני קדושין - פסול. קדש לאחד בשתי ידיו כאחת, בין בקדוש אחד בין בשני קדושין - כשר. מלא וקדש, קדש ומלא בשתי ידיו כאחת - הקדוש כשר והמלוי פסול. זה הכלל: כל מלאכה שיש עמה מלוי, בין לו ובין לאחד - פסול. וכל מלאכה שאין עמה מלוי - שלו פסול ושל אחר כשר.

ד. כל דבר שבידו ועשה מלאכה, בין שיש שם שומרים ובין שאין שם שומרים - פסול. כל דבר שבידו ולא עשה מלאכה, אם יש שם שומרים - כשר. אין שם שומרים - פסול. מלא לו ולאחר בשתי ידיו כאחת - כולן פסולין. קדש לו ולאחר בשתי ידיו כאחת, שלו - פסול. ושל חברו - כשר. קדש לו ומלא לאחד בשתי ידיו כאחת - שניהם פסולין. מלא לו וקדש לאחד בשתי ידיו כאחת - שלו פסול ושל אחר - כשר. מלא לעצמו בשתי ידיו זה אחר זה, הראשון - פסול. והשני - כשר. קדש לעצמו בשתי ידיו זה אחר זה, הראשון - כשר. והשני - פסול. קדש ומלא לעצמו בשתי ידיו, זה אחר זה - שניהם כשרין. מלא וקדש לעצמו בשתי ידיו, זה אחר זה - שניהם פסולין. מלא לאחד בשתי ידיו, זה אחר זה, מלא לאחד בשתי ידיו זה אחר זה, מלא לאחד בשתי ידיו זה אחר זה - כשרים. מלא לו ולאחר בשתי ידיו זה אחר זה, שלו - פסול. ושל חברו - כשר. וקדש לאחד בשתי ידיו זה אחר זה - כשרין. מלא לו וקדש לאחד בשתי ידיו, זה אחר זה, שלו - פסול. ושל חברו - כשר.

קדש לו ומלא לאחר בשתי ידיו, זה אחר זה - שניהן כשרין.

ה. מלא לי ואמלא לך - האחרון כשר. קדש לי ואקדש לך - הראשון כשר. מלא לי ואקדש לך - שניהם פסולין. קדש לי ואמלא לך - שניהם כשרים. מלא לי ואמלא לך. קדש לי ואקדש לך - בלן פסולין. מלא לי ואמלא לך. אקדש לך וקדש לי - הראשון והאחרון פסולין, והאמצעים - כשרין. קדש לי ואקדש לך, מלא לי ואמלא לך, הראשון והאחרון - כשר. והאמצעים - פסולים. קדש לי ואקדש לך, אמלא לך ומלא לי. הראשון והאחרון - כשר. והאמצעים - פסולין. מלא לי ואקדש לך. קדש לי ואמלא לך - אינו כשר אלא האחרון. מלא לי ואקדש לך. אמלא לך וקדש לי - בלן פסולין. קדש לי ואמלא לך. מלא לי ואקדש לך - אין כשר אלא ראשון. קדש לי ואמלא לך. אקדש לך ומלא לי - בלם כשרים. ואם יש שם שומרין - בלן כשרים.

מִסְכַּת פְּרָה פָּרָק שְׁבִיעִי

א. מלא חמש חביות לקדש לאחר, היה מוציא כל אחת ואחת ושופך, אם משהוציא הגיף את הדלת אחריו - פסול, מפני שעושה עמו מלאכה. ואם יש שם שומרין - לא פסול אלא מה שבידו בלבד. לקדשם חמשה קדושין, היה מוציא לכל אחד ואחד, ושופך את האחרונה והגיף את הדלת אחריו, בין יש שם שומרין בין אין שם שומרין, זו שהגיף את הדלת עמה - פסולה, וזו שלא הגיף את הדלת עמה - כשרה.

ב. היתה חביתו מנחת לפניו, ואמר לו חברו: תן לי, ונתן לו - שניהן פסולין. ואם אמר לו: 'טול לך!' שלו - פסול. ושל חברו - כשר. היו לפניו שתי חביות, ואמר לו לחברו: 'תן לי!' ונתן לו, שלו - פסול. ושל אחר - כשר. ואם אמר לו: 'טול לך' - שניהן כשרין.

ג. הממלא לו ולחטאת, ממלא את שלו תחלה ואחר כך ממלא את של חטאת. היה מבקש לשתות, ואי אפשר לו אלא אם כן היו שניהן באיסל, בין שמלא את שלו תחלה ואחר כך מלא את של חטאת, בין שמלא את של חטאת תחלה ואחר כך מלא את שלו - שלו כשר. נותן שלו לאחריו ושל חטאת לפניו, ואם נתן של חטאת לאחריו - פסול.

ד. המוליך את החבל לבעלים, כדרכו - כשר. ושל א כדרכו - פסול. הלכה זו עליו עליה בני אסיא שלשה רגלים ליבנה, ברגל השלישי הכשירו להן. אמר להן רבי יוסי: לא לזה הורו, אלא למעלה את החבל וחרו וכנגו באחרונה הורו לו, שהוא כשר לשעבר, ופסול לעתיד לבא.

ה. מי שהיה הוא ומימיו באהל המת ומימיו מקפין צמיד פתיל, הוא בפנים ומימיו מבחוץ, כשם שהוא טמא - כך מימיו טמאין. הוא מבחוץ ומימיו מבפנים, כשם שהוא טהור - כך מימיו טהורין. אמר רבי שמעון: ולזה אומרין: 'שמור עצמך! שיהו מימיה טהורין'.

ו. מי שהיו מימיו על כתפיו - ומאנה בפניו, וחקצה בפניו, והרצה סלע לאחר, והראה דרך לאחר. אם עמד - פסול. אם לא עמד - כשר. אמר רבי יהודה: זה הכלל: דבר שהוא משום מלאכה, בין שעמד ובין שלא עמד - פסול. דבר שאינו משום מלאכה: עמד - פסול. לא עמד - כשר.

ז. רבי אליעזר אומר: המוסר את מימיו לטמא, ועשו בעלים מלאכה - פסולין. רבי יהודה אומר משמו: עשה טמא מלאכה - כשרין, מפני שהן ברשות הבעלים. עשו הבעלים מלאכה - פסולין, מפני שהן ברשות הטמא.

ח. רבי יוסי אומר: הפורץ על מנת לגדר, והתנה עמו, אף על פי שגדר - כשר. וכן

הִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: הָאוֹכֵל עַל מְנַת לִקְצוֹץ, וְהִתְנָה עִמּוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁקָצוֹץ - כָּשֶׁר.

ט. הַשׁוֹרֵף אֶת הַפֶּרֶה, וּפְרִים, וְהַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר - מִטְּמְאֵין בְּגָדִים. פֶּרֶה וּפְרִים וְשְׁעִיר הַמְשַׁתְּלַח עֲצָמָן - אֵין מִטְּמְאֵין בְּגָדִים. אָבֵל מִטְּמְאֵין אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: פֶּרֶה, וּפְרִים הַנְּשַׁרְפִים - מִטְּמְאֵין אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין. שְׁעִיר הַמְשַׁתְּלַח - אֵין מִטְּמְאֵין אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: פֶּרֶה מִטְּמְאָה אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין, שֶׁהִיתָה לָּהּ שַׁעַת הַכֶּשֶׁר. פְּרִים הַנְּשַׁרְפִים וְשְׁעִירִים הַנְּשַׁרְפִים - אֵין מִטְּמְאֵין אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין, שְׁלֹא הִיתָה לָּהֶם שַׁעַת הַכֶּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פֶּרֶה, כִּיּוֹן שֶׁשְׁחֻטָּה - מִטְּמְאָה בַּמֶּשָׂא, כְּאֶפְרָה.

מִסְכַּת פֶּרֶה פָּרָק שְׁמִינִי

א. יֵשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אוֹמֵר: מִטְּמְאֵיךָ לֹא טְמֵאוּנִי וְאַתָּה טְמֵאתָנִי. כִּיצַד? גִּסְטָרָא שֶׁהִיא מְלֵאָה מִשְׁקִין טְהוּרִים, וְגִסְטָרָא טְמֵאָה כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, צָפוּ מִשְׁקִין מִן הַתַּחְתּוֹנָה, נִטְמָא בְּאוֹרֵי הָעֵלְיוֹנָה, וְחִזְרוּ וְטְמְאוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנָה, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: מִטְּמְאֵיךָ לֹא טְמֵאוּנִי וְאַתָּה טְמֵאתָנִי:

ב. זֶב שִׁישַׁב עַל גְּבִי אֶבֶן מִסְמָא, אוֹכְלֵין וּמִשְׁקִין שֶׁתַּחְתּוֹ - טְהוּרִין. מִשְׁכַּב וּמוֹשָׁב שֶׁתַּחְתּוֹ - טְמֵאִים. הֲרִי זֶה אוֹמֵר: מִטְּמְאֵיךָ לֹא טְמֵאוּנִי וְאַתָּה טְמֵאתָנִי:

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יֵשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אוֹמֵר: מִטְּמְאֵי מִטְּמְאֵיךָ לֹא טְמֵאוּנִי וְאַתָּה טְמֵאתָנִי. כִּיצַד? קַעֲרָה וְאַחֲזִירִי טְמֵאֵין, וְנִתְנָה עַל גְּבִי טְבֵלָא, וְכִפְרֵי שֶׁל תְּרוּמָה עַל גְּבִי הַטְּבֵלָא, וְצָפוּ מִשְׁקִין מִתּוֹכָהּ וְנִגְעוּ מֵאַחֲזִרְיָהּ, נִטְמָאוּ תַּחְתּוֹתֶיהָ וְטְמְאוּ אֶת הַכֶּפֶר, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: מִטְּמְאֵי לֹא טְמֵאוּנִי וְאַתָּה טְמֵאתָנִי. יֵשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְמֵאתִיו. כִּיצַד? טְבוּל יוֹם שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ קֶמַח שֶׁל תְּרוּמָה, וּמִשְׁקִין שֶׁל חֲלִין טְהוּרִין, וּבִלְלָן זֶה בְּזָה - טְמֵאֵין, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְמֵאתִיו:

ד. קִדְרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מִשְׁקִין טְהוּרִין וְתַרְמוּסִין טְמֵאֵין פְּחוּתִין מִכְּבִיצָה נְתוּנִין בְּתוֹכָהּ. נִפְחָתוּ וְנִעְשׂוּ כְּבִיצָה - טְמֵאֵין. הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְמֵאתִיו. טְהוּר שֶׁנִּפְּל עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ שֶׁלֶּשֶׁה לוֹגִין מִים שְׂאוּבִין, אָפְלוּ הוּא טְהוּר וְהֵן טְהוּרִין - טְמֵאוּהוּ וְנִטְמְאוּ. הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְמֵאתִיו:

ה. וַיֵּשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְהַרְתִּיו. כִּיצַד? מְטִלִית שֶׁטְלָאָה עַל הַקֶּפֶה מִטְּמְאָה אֶחָד וּפּוֹסְלַת אֶחָד. הַפְּרִישָׁה מִן הַקֶּפֶה - הַקֶּפֶה מִטְּמְאָה אֶחָד וּפּוֹסְלַת אֶחָד, וּמְטִלִית טְהוּרָה. הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְמֵאֵין וְטְהַרְתִּיו:

ו. וַיֵּשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אָמַר טְהַרְנִי וְטְמֵאתִיו. כִּיצַד? מִקְנֵה שֵׁשׁ בֵּה אַרְבָּעִים סָאָה מְכֻנּוֹת, יָרַד וְטָבַל בְּתוֹכָהּ - הוּא טְהוּר, וּמְקוּהָ - טְמֵא. הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְהַרְנִי וְטְמֵאתִיו.

ז. יֵשׁ כָּאֵן שֶׁהוּא אוֹמֵר: טְהַרְנִי וְטְהַרְתִּיו. כִּיצַד? תְּבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה מְדֻרָס, וְהִבִּיא מִסְמֵר שֶׁהִיָּה טְמֵא, וְקָבְעוּ בֵּה - טְהוּרָה הַתְּבָה וְטְהוּרָה הַמִּסְמֵר, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְהַרְנִי וְטְהַרְתִּיו: טְהוּר שֶׁהִיָּה עַל הַטְּמָא - טְהוּר הַמְזֵה וְנִטְהַר הַטְּמָא, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְהַרְנִי וְטְהַרְתִּיו. שְׁלֹשָׁה מְקוֹאוֹת, בְּזֶה עֲשָׂרִים סָאָה, וּבְזֶה עֲשָׂרִים סָאָה, וּבְזֶה עֲשָׂרִים סָאָה מִים שְׂאוּבִין, וְשְׂאוּבִין מִן הַצֵּד, יָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בְּהֵן וְנִתְעַרְבוּ - הַמְקוֹאוֹת טְהוּרִין וְהַטְּבוּלִין טְהוּרִין, הֲרִי זֶה אוֹמֵר: טְהַרְנִי וְטְהַרְתִּיו:

מִסְכַּת פֶּרֶה פָּרָק תְּשִׁיעִי

א. כָּל הַנְּהָרוֹת כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ בָּהֶם מִי חֲטָאֵת. וּמוּדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּמַעְיָן הַיוֹצֵא מִמְּקוֹם אֶחָד, וּמִתְפָּרַד לְשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת, וְחוּזַר וּמִתְעַרַב בְּמְקוֹם אֶחָד - כָּשֶׁר. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְמַלָּא אָדָם חֲבִית מִמַּעְיָן זֶה, וְחֲבִית מִמַּעְיָן זֶה, וְנִתְנָן בְּשֶׁקֶת אַחַת וּמְקַדֵּשׁ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְמַלָּא אָדָם צְלוּחִית מִחֲבִית זוֹ וְצְלוּחִית מִחֲבִית זוֹ, וְנִתְנָן בְּשֶׁקֶת אַחַת וּמְקַדֵּשׁ. וְכֵן

הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: יִרְדֵּת הַצְּלָמִין - פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שְׂכֻזָּבָה בַּשַּׁעַת פּוּלְמוּס. אָמְרוּ לוֹ: וְהֵלֵא כָּל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית כְּזָבוּ בַּשַּׁעַת פּוּלְמוּס. שְׁלוּחַ הִיָּתָה נִמְלָה מֵהַלְכַת בּוֹ. מֵעֵין שְׁהִיָּה יוֹצֵא בַּשָּׁנָה זֹו מִצַּד זֹו וּשְׁנָה אַחֲרַת מִצַּד זֶה, אוֹ שֶׁהוּא רִבָּה מִיָּמוֹת הַגְּשָׁמִים וּמִתְמַעֵט בִּימֹות הַחֶמֶה - כָּשָׁר:

ב. הַכֹּל שׁוֹיִן בְּבָאָר שִׁירַד לְתוֹכָהּ שִׁטָּף שֶׁל מֵימֵי גְשָׁמִים, שֶׁהוּא צָרִיף לְהִמְתִּין עַד שִׁיחְזְרוּ הַמַּיִם לְכַמוֹת שְׁהִיּוּ. מֵעֵין שִׁיִּצֵּא בַתְּחִלָּה, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: צָרִיף לְבָרַר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין צָרִיף לְבָרַר. הִיָּתָה חֻבִּיתוֹ מִנַּחַת לִפְנֵי וַיְרַד לְתוֹכָהּ שִׁטָּף שֶׁל מֵימֵי גְשָׁמִים - פְּסוּלָה. (יֵרַד לְתוֹכָהּ טַל - פְּסוּלָה). יֵרַד לְתוֹכָהּ טַל בְּלִילָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: יִנְיַחְנָה בַחֶמֶה וְהִטַּל עוֹלָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין הִטַּל עוֹלָה אֱלֵא מִן הַפְּרוֹת בְּלִבָּד:

ג. מִי חֲטָאת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָן מִי מֵעֵין וּמִי מִקְוֵה וּמִי פְרוֹת, אִם רוֹב מִי חֲטָאת - מְטַמְּאִין בַּמַּשָּׂא, אִם רֹב מִי פְרוֹת - אֵין מְטַמְּאִין בַּמַּשָּׂא, מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה - מְטַמְּאִין בַּמַּשָּׂא. בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - פְּסוּל לְהִזּוֹת מֵהֵן. אָמַר רַבִּי: אִם כְּדַבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִזָּאָה כָּל שְׁרָה, חֻצִּיָּה מִן הַכָּשֵׁר וְחֻצִּיָּה מִן הַפְּסוּל - הִזָּאָה מְטַהֶרֶת בְּכָל שְׁהוּא:

ד. נִפֵּל לְתוֹכָן עֶכְשׁוֹב, שׁוֹבָאֵי, כּוֹבָאֵי, דָּג, וְצַפְרָדַע, וְנִתְבַקְּעוּ וְנִשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן - פְּסוּלִין. לֹא נִתְבַקְּעוּ וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן - כָּשֵׁרִין. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְבַקְּעוּ וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן - פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹרְרִין. וְהַכֹּל מוֹדִים בְּחֻגְב - שֶׁהוּא פְּסוּל, שֶׁהוּא מוֹרַר. וְהַכֹּל מוֹדִים בְּבִקְעִיעִיָּה - שְׁאִינָה פּוֹסְלַת. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנַחֲשׁ, וְכַדְּבָרֵי אֲנֹו מוֹרִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְהֵלֵא אֵין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפָרָה אֱלֵא לְהַקֵּל, שְׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: כָּשֵׁרָה,

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר: כְּשִׁישְׁתָּהּ - פְּסוּל מִפְּנֵי מִשְׁקָה פִּיּו, וְאִם גִּרְגַּר - כָּשָׁר:

ה. מִי חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן מִחֻמַּת עֲצָמִין - כָּשֵׁרִין. נִשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן מִחֻמַּת עֶשֶׂן, אוֹ שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָן סֵטִים, קוֹץ, וּפּוּאָה - פְּסוּלִין. זֶה הַכֹּלָּל: כָּל הַפּוּסֵל בַּשָּׁנׁוּי מִרְאָה בַּמַּעֲיָן - פּוּסֵל בְּצִלוּחִיתִי. אָפֵר חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִרְאִיָּהֶן מִחֻמַּת עֲצָמִין וּמִחֻמַּת עֶשֶׂן - כָּשָׁר. נִשְׁתַּנּוּ מִחֻמַּת אֲבָק, אוֹ שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָן סִיד וְגַפְסִית - פְּסוּל. מִי חֲטָאת שֶׁהִגְלִידוּ וְחִזְרוּ וְנִמּוּחוּ - כָּשֵׁרִים. הִמְחֵן בְּאוּר - פְּסוּלִין. וּבַחֶמֶה - כָּשֵׁרִין. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק: דְּבַר שְׁמִטְמִינִים בּוֹ לְשַׁבַּת - כָּשֵׁרִין, וְדְבַר שְׁאִין מְטַמְּינִים בּוֹ לְשַׁבַּת, לְחֲטָאת - פְּסוּלִין. הַמַּיִם הַנִּמְשָׁכִין - כָּשֵׁרִין. וְהַנּוֹזְרֵקִין - פְּסוּלִין:

ו. לֹא יִטוּל אָדָם מִי חֲטָאת וְאָפֵר חֲטָאת וְהוּא רוֹכֵב עַל גְּבֵי חֶבְרוֹ, אוֹ עַל גְּבֵי בְּהֵמָה, מְקוֹם שְׁאִין רִגְלָיו נּוֹגְעוֹת בְּאָרֶץ. אֲבָל מַעֲבִירָן הוּא בְּגֶשֶׁר וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ. אֶחָד הִירְדֵן וְאֶחָד כָּל הַנְּהָרוֹת. חֲנִינָא בֶן עַקְבִּיאֵ אֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֱלֵא בִירְדֵן לְבַד.

מִסְכַּת פְּרָה פָּרָק עֶשְׂרִי

א. מִי חֲטָאת וְאָפֵר חֲטָאת הַמְּקַדְּשִׁין, בֵּין טְמֵאִין וּבֵין טְהוֹרִין - מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם לְתַרוּמָה, בַּמַּגֵּעַ וּבַמַּשָּׂא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּרִי אָמַר: מִי חֲטָאת שֶׁנִּטְמָאוּ - הָרִי הֵן כְּאָפֵר מִקְלָה. אָפֵר כָּשֵׁר שֶׁנִּתְעַרַב בְּמַיִם פְּסוּלִין - מְטַמְּאִין אֶת הַכֶּהֵן וְאֶת הַתְּרוּמָה. רַבִּי יַעֲקֹב אֹמֵר: מְטַמְּאִין הֵן מִשׁוּם מִשְׁקָה.

ב. כָּל הָרְאוּי לִיטְמָא טְמֵא מַת, אִפְלוּ טְמֵא - אִינוּ מְדַף, וְכָל שְׁאִינוּ מְדַף לְתַרוּמָה - אִינוּ מְדַף לְחֲטָאת. וְלֹא חֲדָשׁוּ טְמָאָה בְּחֲטָאת; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מַעֲשֵׂה בַשְּׁמַעִיָּה אִישׁ כָּפַר עוֹתְנִי, שְׁהִיָּה בִידּוֹ לִגְיַן מְלֵא מִי חֲטָאת, וְהִגִּיף אֶת הַדְּלַת שְׁמִפְתַּח טְמֵא טְמֵא-מַת תְּלוּיָהּ בָּהּ, וּבֵא וְשָׂאל אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי, וְאָמַר לוֹ: שְׁמַעִיָּה! צֵא וְהִזָּה אֶת מִימִיךָ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר: אִפְלוּ טְהוֹר

בְּשֵׁל אֲבָן, אֲבָל בְּשֵׁל חֶרֶס הַכֵּל מוֹדִים בְּשֵׁל חֲטָאתָ שֶׁהוּא טָמֵא:

ה. קָלֵל שֶׁל חֲטָאת וְלִגִּין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּגְעוּ זֶה בְּזֶה - שְׁנִיחֵן טְהוּרִין. בִּשְׁתֵּי יָדָיו - שְׁנִיחֵן טָמְאִין. בִּשְׁנֵי נִירוֹת - שְׁנִיחֵן טְהוּרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁל חֲטָאת - טָמֵא, שְׂרָבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: זֶה הַכֵּלָּל, כֹּל הַמְטָמֵא מִי חֲטָאת בְּמַגֵּעַ - מְטָמֵא בְּמַשָּׂא, וְכֹל שְׂאִינוּ מְטָמֵא מִי חֲטָאת בְּמַגֵּעַ - אִינוּ מְטָמֵא בְּמַשָּׂא:

מִסְכַּת פְּרָה פְּרָק אֶחָד עֶשֶׂר

א. אֲזוּב הַמְכָּשֵׁר וְכֹלִים הַטְּהוּרִים לַחֲטָאת - נִצְלוּיִן בְּצִמִּיד פְּתִיל. כָּל סֶפֶק טְהוּר לַתְּרוּמָה - טְהוּר לַחֲטָאת. כָּל הַתְּלוּי לַתְּרוּמָה - נִשְׁפָּךְ לַחֲטָאת. וְאִם עָשָׂה עַל גְּבִי טְהוּרוֹת תְּלוּיוֹת, חוּץ מִן הַיָּדַיִם, מִפְּנֵי שֶׁסֶפֶק מִים - טְהוּר. הַרְעָדוֹת - טְהוּר לַתְּרוּמָה וְטָמֵא לַחֲטָאת. הַרְפָּפוֹת - טְהוּרוֹת לַקֹּדֶשׁ לַתְּרוּמָה וְלַחֲטָאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַרְעָדוֹת - טָמְאוֹת לַחֲטָאת וְטְהוּרוֹת לַקֹּדֶשׁ וְלַתְּרוּמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִף אֲנִי כִּף אֲמַרְתִּי, אֲבָל חֲבָרִי גָזְרוּ עָלַי שְׂאֵהִיָּה מוֹדָה בָּהֶם בְּטַהֲרָה:

ב. דְּבִלָּה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לַתּוֹךְ מִי חֲטָאת, נִטְלָה וְאֲכָלָה, אִם אֵין בָּהּ כִּפְיָהּ בֵּין טְהוּרָה בֵּין טָמְאָה - טְהוּר. אִם יֵשׁ בָּהּ כִּפְיָהּ, בְּטָמְאָה - טָמֵא, וּבִטְהוּרָה - טְהוּר, שְׂאִם כֵּן אֵין טְהוּרָה לַחֲטָאת, שְׂאֲנִי אוֹמֵר: נְטָמֵא הַמְזָה בְּמִים וְחֹזֵר הַמְזָה וְטָמֵא אֶת הַמִּים. נְטָמֵא הָאֲזוּב וְחֹזֵר הָאֲזוּב וְטָמֵא אֶת הַמִּים. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? בְּזִמְן שֶׁתְּחַבֵּה בְּכוֹשׁ אוּ בְּקִיסָם, אֲבָל נִטַּל בִּידוֹ - נְטָמֵא וְטָמֵא אֶת מִי חֲטָאת. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: אֵין הַטְּהוּר לַתְּרוּמָה מְטָמֵא אֶת מִי חֲטָאת, וְאֶת אֶפְרַח חֲטָאת, וְאֶת הַמְזָה מִי חֲטָאת:

ג. כָּל הַטְּעוֹן בִּיאַת מִים, בֵּין מַדְבְּרֵי תוֹרָה בֵּין מַדְבְּרֵי סוֹפְרִים, קֹדֶם לְבִיאָתוֹ בְּמִים - מְטָמֵא אֶת מִי חֲטָאת, וְאֶת אֶפְרַח חֲטָאת,

יֵשׁ לוֹ מִדָּף. וּמַעֲשֵׂה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל שֶׁהִיא מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לוֹ: הַטְּהוּר לַחֲטָאת שֶׁהִסִּיט אֶת הַמִּפְתָּח שֶׁהוּא טְהוּר לַתְּרוּמָה, מֵהוּ, טָמֵא אוּ טְהוּר? אָמַר לוֹ: טָמֵא. לְמָה? שְׂמֵא הִיתָה בָּהּ טָמְאָה יִשְׁנָה, אוּ שְׂמֵא יִשְׁכַּח וְיִסִּיט אֶת הַדְּבַר הַטָּמֵא. אָמַר לוֹ: וְכִי אֵינוּ אֵלָא שֶׁהִסִּיטוּ, אֲבָל נִרְאִין דְּבָרִיךְ בְּדָבָר הָרְאוּי לְטָמֵא מְדָרְס, שְׂמֵא הִיתָה בָּהּ טָמְאָה יִשְׁנָה, אוּ שְׂמֵא יִשְׁכַּח וְיִסִּיט אֶת הַדְּבַר הַטָּמֵא. הַשִּׂיאוּ לְדָבָר אַחֵר, אָמַר לוֹ: יִשְׁמַעֵאל אַחִי! הֵיאָךְ אַתָּה קוֹרֵא "כִּי טוֹבִים דוֹדִיךְ מֵיִין" (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ב), אוּ "כִּי טוֹבִים דוֹדִיךְ מֵיִין".

אָמַר לוֹ: טוֹבִים דוֹדִיךְ מֵיִין. אָמַר לוֹ: אֵין הַדְּבַר כֵּן, שֶׁהִרִי חֲבָרוּ מִלְּמַד עָלָיו - "לְרִיחַ שְׁמֵיךְ טוֹבִים". וְחֻקִּים אוֹמְרִים: הַטָּמֵא - מִדָּף, וְהַטְּהוּר - אִינוּ מִדָּף. הַטָּמֵא שְׂאֲמָרוּ טָמֵא מֵת, וְלֹא טָמֵא מִדָּף, טָמֵא טָמֵא מֵת וְלֹא מִדָּף. רַבִּי אוֹמֵר: טְהוּר לַחֲטָאת שֶׁהִסִּיט אֶת רְקוּ וּמִימֵי רִגְלָיו שֶׁל טְהוּר לַתְּרוּמָה - טָמֵא. הִסִּיט אֶת דָּמוֹ - טְהוּר. הִסִּיט אֶת הַשְּׂרָץ וְאֶת שִׁכְבַת זָרַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטָמֵא:

ג. קָלֵל שֶׁל חֲטָאת שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבֵי הַשְּׂרָץ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻקִּים מְטָמְאִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? בְּזִמְן שְׂאִם יִנְטַל הַשְּׂרָץ וְהַקָּלָל מִסִּיט, אֲבָל אִם יִנְטַל הַשְּׂרָץ וְהַקָּלָל עוֹמֵד, וְאֶפְלוּ מֵת וּנְבִלָה נוֹגְעִין מֵאַחֲרָיו - טְהוּר. נִתְּנוּ עַל גְּבֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְעַל גְּבֵי חֶרֶס הַטָּמֵא - טָמֵא. נִתְּנוּ עַל גְּבֵי אוֹכְלִין וּמִשְׁקִים, אוּ עַל גְּבֵי סֶפֶר תּוֹרָה, רַבִּי יוֹסִי מְטַהֵר וְחֻקִּים מְטָמְאִין. הָעֵבִירוּ עַל גְּבֵי תַנּוּר וְעַל גְּבֵי נְבִלָה וְעַל גְּבֵי הַשְּׂרָץ, רַבִּי עֲקִיבָא מְטָמֵא. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא הַזֶּה שֶׁהָעֵבִירָה עַל גְּבֵי כְּלֵי חֶרֶס - טָמֵא, אוּ עַל גְּבֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב - טָמֵא, שֶׁהִיא טְהוּרָה, שְׂאִין לֶךְ דְּבַר שְׂמַטָּמֵא מִלְּמַעְלָה כִּלְמַטָּה אֵלָא כְּזִית מִן הַמֵּת וּשְׂאֵר כָּל הַמֵּאֵהִילִין:

ד. קָלֵל שֶׁל חֲטָאת וְקָלֵל שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּגְעוּ זֶה בְּזֶה - שְׁנִיחֵן טְהוּרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁל חֲטָאת טָמֵא. בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים?

וְאֵת הַמִּזְהָ מִי חֲטָאת בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טְרַפּוֹן: נוֹטֵל טָמֵא כָּלִים הַטְּהוּרִים לְחֲטָאת בְּאֶסֶל וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ד. אֲזוֹב שֶׁל אֲשֶׁרָה וְשֶׁל עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וְשֶׁל עֵיר הַנְּדֻחַת - פְּסוּל. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה - לֹא יִזָּה, וְאִם הִזָּה - פְּסוּל. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוּרָה - לֹא יִזָּה, וְאִם הִזָּה - כָּשֶׁר. אֵין מִזִּין, לֹא בַתְּמָרוֹת, לֹא בִּיּוֹנְקוֹת, וְאִם הִזָּה בִּיּוֹנְקוֹת וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ - פְּטוּר. בַּתְּמָרוֹת וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ - חֵיֵב; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּתְּמָרוֹת וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ - פְּטוּר. בִּיּוֹנְקוֹת וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ - חֵיֵב. אֵלוֹ הֵן הַיּוֹנְקוֹת: גְּבַעוּלִין שְׁלֵא גָמְרוּ. תְּמָרוֹת שְׁלֵא הִנְצוּ כָּל עֶקֶר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: תְּמָרוֹת גְּבַעוּלִין שְׁלֵא גָמְרוּ, וַיּוֹנְקוֹת שְׁלֵא הִנְצוּ כָּל עֶקֶר. לֹא נִחְלְקוּ עַל הַלֵּכָה אֶלָּא עַל הַלְּשׁוֹן (שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵין חֵיֵבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאת מַקְדָּשׁ). הַנְּלַקֵּט לְחֲטָאת כַּנְּלַקֵּט לְאוֹכְלִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה (וְרַבִּי יוֹסִי) וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: כַּנְּלַקֵּט לְעֹצִים:

טו מַעֲנֶה דָרָךְ יִשְׁיב חֲמָה וְדַבֵּר-עֲצָב יַעֲלֶה-אַף:
ז לְשׁוֹן חַכְמִים תִּיטִיב דַּעַת וּפִי כְּסִילִים יִבִיעַ
 אֹולֵת: **ז** בְּכָל-מְקוֹם עֵינַי יְ-הוָה צִפּוֹת רְעִים
 וְטוֹבִים: **ז** מִרְפֵּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסִלְףָּה בָּהּ שִׁבְר
 בְּרוֹת: **ז** אֹוִיל יִנְאַץ מוֹסַר אָבִיו וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת
 יַעֲרִים: **ז** בַּיֵּת צַדִּיק חֶסֶד רַב וּבִתְבוּאַת רִשְׁע
 נַעֲפֹרֶת: **ז** שְׁפָתַי חַכְמִים יִזְרוּ דַּעַת וְלֵב כְּסִילִים לֹא-
 כֵּן: **ז** זַבַּח רִשְׁעִים תּוֹעֵבַת יְ-הוָה וּתְפִלַּת יִשְׁרָיִם
 רְצוּנוֹ: **ז** תּוֹעֵבַת יְ-הוָה דְרָךְ רִשְׁע וּמִרְצֵף צְדָקָה
 יֵאָהֵב: **ז** מוֹסַר רַע לְעַזָּב אָרַח שׁוֹנֵא תּוֹכַחַת יָמוֹת:
ז שְׂאוֹל וְאַבְדוֹן נִגְדַּי יְ-הוָה אֵף כִּי-לְבוֹת בְּנֵי-אָדָם:
ז לֹא יֵאָהֵב-לֵץ הוֹכַח לוֹ אֶל-חַכְמִים לֹא יֵלֵךְ: **ז** לֵב
 שֹׁמֵחַ יִיטָב פָּנִים וּבִעֲצָבֵת-לֵב רוּחַ נִכְאָה: **ז** לֵב
 נְבוֹן יִבְקֶשׁ-דַּעַת וּפִי כְּסִילִים יַרְעֶה אֹולֵת: **ז** כָּל-
 יָמֵי עֲנֵי רְעִים וְטוֹב-לֵב מִשְׁתָּה תְמִיד: **ז** טוֹב-מַעֲט
 בִּירְאַת יְ-הוָה מֵאוֹצַר רָב וּמִהוֹמָה כּוֹ: **ז** טוֹב אֲרַחַת
 יָרֵק וְאֵהָבֵה-שָׁם מִשׁוֹר אָבוֹס וְשׁוֹנֵא-בוֹ: **ז** אִישׁ
 חֲמָה יַגִּירָה מְדוֹן וְאַרְךָ אַפְיִם יִשְׁקִיט רִיב: **ז** עֲדָךְ
 עֲצֵל כְּמִשְׁכַּח חֲדַק וְאַרַח יִשְׁרָיִם סִלְלֵה: **ז** בֶּן חַכְּמ
 יִשְׁמַח-אָב וּכְסִיל אָדָם בּוֹזֵה אָמוֹ: **ז** אֹולֵת שְׂמַחָה
 לְחֶסֶד-לֵב וְאִישׁ תְּבוּנָה יִיִשְׂר-לְכַת: **ז** הִפְר
 מַחְשָׁבוֹת בְּאֵיִן סוֹד וּבְרַב יוֹעֲצִים תָּקוֹם: **ז** שְׂמַחָה
 לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה-פִיו וְדַבַּר בְּעַתּוֹ מִה-טוֹב: **ז** אֲרַח
 חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁפִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׂאוֹל מִטָּה:
ז בַּיֵּת גִּאִים יִסַּח יְ-הוָה וְיִצָּב גְּבוּל אֶלְמָנָה:
ז תּוֹעֵבַת יְ-הוָה מַחְשָׁבוֹת רַע וְטְהוֹרִים אִמְרֵי-נַעַם:
ז עֵכָר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׁוֹנֵא מִתְּנַת יַחֲוִה: **ז** לֵב
 צַדִּיק יִהְיֶה לְעֵנּוֹת וּפִי רִשְׁעִים יִבִיעַ רְעוֹת:
ז רַחוּק יְ-הוָה מִרִשְׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים יִשְׁמַע:
ז מֵאוֹר-עֵינַיִם יִשְׁמַח-לֵב שְׂמוֹעָה טוֹבָה תִּדְשֹׁן-
 עֲצָם: **ז** אֲזוֹן שְׂמַעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חַכְמִים
 תִּלְוִן: **ז** פּוֹרַע מוֹסַר מוֹאֵס נִפְשׁוֹ וְשׁוֹמֵעַ תּוֹכַחַת
 קוֹנֵה לֵב: **ז** יִרְאַת יְ-הוָה מוֹסַר חַכְמָה וּלְפָנַי כְּבוֹד
 עֲנוּה:

טז לְאָדָם מֵעַרְכֵי-לֵב וּמִי-הוָה מַעֲנֶה לְשׁוֹן: **ז** כָּל-
 דְרָכֵי-אִישׁ זָךְ בְּעֵינָיו וּתְכַן רוּחוֹת יְ-הוָה: **ז** גֵּל אֶל-
 יְ-הוָה מַעֲשִׂיהָ וְיִכְנוֹ מַחְשָׁבֹתֶיהָ: **ז** כָּל פֶּעַל יְ-הוָה

לְמַעֲנָהּ וּגְם-רִשְׁע לְיוֹם רָעָה: **ז** תּוֹעֵבַת יְ-הוָה כָּל-
 גְּבוּה-לֵב יָד לַיָּד לֹא יִנְקָה: **ז** בַּחֲסֵד וְאַמֶּת יִכְפַּר עוֹן
 וּבִירְאַת יְ-הוָה סוֹר מְרַע: **ז** בִּרְצוֹת יְ-הוָה דְרָכֵי-
 אִישׁ גָּם-אֹוִיבִיו יִשְׁלַם אָתּוֹ: **ז** טוֹב-מַעֲט בְּצְדָקָה
 מִרַב תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט: **ז** לֵב אָדָם יִחְשָׁב דְרָכּוֹ
 וְי-הוָה יִכְיִן צַעֲדוֹ: **ז** קַסֵּם | עַל-שְׁפָתַי מְלֵךְ
 בְּמִשְׁפָּט לֹא יַמְעַל-פִּיו: **ז** פֶּלֶס | וּמֵאֲזָנַי מִשְׁפָּט
 לִי-הוָה מַעֲשֵׂהוּ כָּל-אֲבוּנֵי-כִיס: **ז** תּוֹעֵבַת מְלָכִים
 עֲשׂוֹת רִשְׁע כִּי בְּצְדָקָה יָפוֹן פֶּסֶא: **ז** רְצוֹן מְלָכִים
 שְׁפָתַי-צְדָק וְדַבַּר יִשְׁרָיִם יֵאָהֵב: **ז** חֶמֶת-מְלֵךְ
 מִלְּאֲכֵי-מָוֹת וְאִישׁ חַכְּמ יִכְפַּרְנָה: **ז** בְּאוֹר-פָּנֵי-מְלֵךְ
 חַיִּים וְרִצּוֹנוֹ כְּעַב מִלְּקוֹשׁ: **ז** קְנֵה-חַכְמָה מִה-טוֹב
 מִחֲרוֹץ וּקְנוֹת בִּינָה נְבַחַר מְכָסֶּף: **ז** מַסְלַת יִשְׁרָיִם
 סוֹר מְרַע שֹׁמֵר נִפְשׁוֹ נֹצַר דְרָכּוֹ: **ז** לְפָנַי-שִׁבְר גֵּאוֹן
 וּלְפָנַי כַּשְׁלוֹן גְּבוּה רוּחַ: **ז** טוֹב שְׁפִלְרוּחַ אֶת-
 עַנּוּיִם מִחֲלַק שְׁלָל אֶת-גִּאִים: **ז** מִשְׁפִּיל עַל-דַּבַּר
 יִמְצָא-טוֹב וּבּוֹטַח בֵּי-הוָה אֲשֶׁרִיו: **ז** לְחַכְּמ-לֵב
 יִקְרֵא נְבוֹן וּמִתַּק שְׁפָתַיִם יִסִּיף לְקַח: **ז** מְקוֹר חַיִּים
 שֹׁכֵל בְּעַלְוִי וּמוֹסַר אֹוִלִים אֹולֵת: **ז** לֵב חַכְּמ יִשְׁפִּיל
 פִּיהוּ וְעַל-שְׁפָתָיו יִסִּיף לְקַח: **ז** צוּף-דְּבִשׁ אִמְרֵי-
 נַעַם מִתּוֹק לְנֶפֶשׁ וּמִרְפֵּא לְעַצָּם: **ז** יֵשׁ דְרָךְ יִשְׂר
 לְפָנַי-אִישׁ וְאֲחֲרִיתָהּ דְרָכֵי-מָוֹת: **ז** נִפְשׁ עֲמַל
 עֲמָלָה לוֹ כִּי-אֲכָף עַלְיוֹ פִּיהוּ: **ז** אִישׁ בְּלִיעַל פְּרָה
 רָעָה וְעַל-שְׁפָתוֹ פָּאֵשׁ צַרְבַת: **ז** אִישׁ תְּהַפְּכוֹת
 יִשְׁלַח מְדוֹן וְנִרְגָּז מִפְרִיד אֶלוֹף: **ז** אִישׁ חַמְס
 יִפְתָּה רַעְהוּ וְהוֹלִיכּוּ בְּדֶרֶךְ לֹא-טוֹב: **ז** עֲצָה עֵינָיו
 לְחַשָּׁב תְּהַפְּכוֹת קֶרֶץ שְׁפָתָיו כָּלָה רַעָה: **ז** עֲטַרֶת
 תִּפְאַרַת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא: **ז** טוֹב אֲרָךְ
 אַפִּים מִגִּבּוֹר וּמִשְׁלַל בְּרוּחּוֹ מִלְּכַד עִיר: **ז** בַּחֲתִיק
 יוֹטֵל אֶת-הַגּוֹרֵל וּמִי-הוָה כָּל-מִשְׁפָּטוֹ:

יז טוֹב פֶּת חַרְבָּה וְשְׁלוֹה-בָּהּ מִבַּיִת מְלֵא זְבַחֵי
 רִיב: **ז** עֲבַד-מִשְׁפִּיל יִמְשַׁל בְּבֶן מִבְּיַשׁ וּבִתּוֹךְ אֲחִים
 יִחַלַק נִתְלָה: **ז** מִצְרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וּבַחֲזוֹן לְבוֹת
 יְ-הוָה: **ז** מַרַע מִקְשִׁיב עַל-שְׁפָת-אָנוֹן שֶׁקֶר מִזִּין
 עַל-לְשׁוֹן הוֹת: **ז** לַעֲג לְרִשׁ חֲרָף עֲשֵׂהוּ שְׂמַח לְאִיד
 לֹא יִנְקָה: **ז** עֲטַרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בְּנִים וּתְפֹאֶרֶת בְּנִים
 אֲבוֹתָם: **ז** לֹא-נִאֲוָה לְנָבֵל שְׁפָתַי יִתַּר אֵף כִּי-לְנָדִיב

שְׁפֹת־שָׁקֶר: א אָבוֹתָיו הִשְׁחַד בְּעֵינַי בְּעַלְיוֹ אֶל־
כָּל־אִשׁוֹר יִפְנֶה יִשְׁפִּיל: ב מִכֶּסֶה־פָּשַׁע מִבִּקְשׁ
אֲהַבָּה וְשִׁנְיָה בְּדָבָר מִפְּרִיד אֱלוֹהִי: ג תַּחַת גְּעָרָה
בְּמִבִּין מִהַפּוֹת פְּסִיל מֵאֵה: ד אֲדֹמְרֵי יִבְקֹשׁ־רַע
וּמְלֶאֶךָ אַכְזָרֵי יִשְׁלַח־כּוֹ: ה פְּגוֹשׁ דָּב שְׁפוּל בְּאִישׁ
וְאֶל־פְּסִיל בְּאוֹלְתָו: ו מְשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא־
תָּמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ: ז פּוֹטֵר מֵיִם רֵאשִׁית מְדוֹן
וּלְפָנָי הִתְגַּלַּע הָרִיב גִּטּוֹשׁ: ח מִצְדִּיק רָשַׁע
וּמְרַשִּׁיעַ צְדִיק תּוֹעֵבֶת יְהוָה גַּם־שִׁנְיָהֶם: ט לְמַה־
זֶה מִחִיר בְּיַד־פְּסִיל לִקְנוֹת חֲכָמָה וּלְב־אֵינוֹ: י בְּכָל־
עַת אֲהַב הִרַע וְאֵח לְצִוָּה יוֹלֵד: יא אָדָם חֲסֵר־לֵב
תּוֹקֵעַ פֶּה עָרַב עָרְפָּה לְפָנָי רַעְהוֹ: יב אֲהַב פָּשַׁע
אֲהַב מִצָּה מִגְבִּיהַּ פִּתְחוֹ מִבִּקְשׁ־שָׁבָר: יג עֲקָשׁ־לֵב
לֹא יִמְצֵא־טוֹב וְנִהַפֵּךְ בְּלִשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרַעְהוֹ: יד יֵלֵד
פְּסִיל לְתוֹגָה לוֹ וְלֹא־יִשְׁמַח אָבִי נָבֵל: טו לֵב שְׂמַח
יִיטִיב גִּהָה וְרוּחַ נְכָאָה תִּבְשֹׁשׁ־גָרָם: טז שְׂחַד מִחִק
רָשַׁע יִקָּח לְהִטּוֹת אֲרָחוֹת מִשְׁפָּט: יז אֶת־פָּנָי מִבִּין
חֲכָמָה וְעֵינַי כֹּסִיל בַּקְצָה־אָרֶץ: יח כֶּסֶס לְאָבִיו בֶּן
פְּסִיל וְלִמֶר לְיוֹלְדָתוֹ: יט גַּם עֲנוּשׁ לְצְדִיק לֹא־טוֹב
לְהַפּוֹת גְּדִיבִים עַל־יִשְׂרָאֵל: כ חוֹשֵׁךְ אִמְרֵיו יוֹדַע
דַּעַת יַקְרֵ־רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה: כא גַּם אָנִיל מִחֲרִישׁ
חָכָם יִחְשָׁב אִטָּם שְׁפָתָיו גְּבוּן:

כב יַחַת־מֵתָנוּהַ יִבְקֹשׁ גִּפְרָד בְּכָל־תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלַּע: כג לֹא־
יִחְפֹּץ פְּסִיל בְּתִבּוּנָה פִּי אִם־בְּהִתְגַּלּוֹת לְבוֹ:
כד בְּבוֹא־רָשַׁע בָּא גַם־בְּיוֹ וְעַם־קָלוֹן חֲרָפָה: כה מֵיִם
עֲמֻקִּים דְּבָרֵי פִי־אִישׁ גַּחַל נֹבֵעַ מִקּוֹר חֲכָמָה:
כו שְׂאֵת פְּנֵי־רָשַׁע לֹא־טוֹב לְהִטּוֹת צְדִיק בַּמִּשְׁפָּט:
כז שְׁפָתָי כֹּסִיל יִבְאוּ בָרִיב וּפִיו לְמַהֲלָמוֹת יִקְרָא:
כח פִּי־כֹסִיל מְחַתֵּה־לוֹ וְשְׁפָתָיו מוֹקֵשׁ נִפְשׁוֹ: כט דְּבָרֵי
גִּרְוֹן פְּמַת־לֵהֲמִים וְהֵם יִרְצוּ תַּדְרִי־בֶטוֹן: ל גַּם
מִתְרַפָּה בְּמִלְאָכָתוֹ אֵח הוּא לְבַעַל מִשְׁחִית:
לא מִגְדַּל־עֵז שֵׁם יְהוָה בּוֹ־יִרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָּב:
לב הוֹן עֲשִׂיר קִרְיַת עֵזוֹ וּכְחוּמָה נִשְׁגָּבָה בַּמִּשְׁפָּחָתוֹ:
לג לְפָנַי־שָׁבָר יִגְבֶּה לְב־אִישׁ וּלְפָנָי כַּבּוֹד עֲנוּהוּ:
לד מְשִׁיב דָּבָר בְּטָרָם יִשְׁמַע אֲוֹלֵת הֵיא־לוֹ וּכְלָמָה:
לה רוּחַ־אִישׁ יְכַלְכַּל מִחַלְהוֹ וְרוּחַ נְכָאָה מִי יִשְׁאַנֶּה:
לו לֵב גְּבוּן יִקְנֶה־דַּעַת וְאֵזוֹ חֲכָמִים תִּבְקֹשׁ־דַּעַת:

לז מֵתָן אָדָם יִרְחִיב לוֹ וּלְפָנָי גְּדִלִים יִנְחָמוּ: לח צְדִיק
הָרֵאשׁוֹן בְּרִיבוֹ וּבֵא־רָעָהוּ וְחִקְרוּ: לט מִדְּיָנִים
יִשְׁבִּית הַגּוֹרָל וּבִין עַצוּמִים יִפְרִיד: מ אֵח נִפְשֵׁעַ
מִקְרִית־עֵז וּמִדְּיָנִים כְּבָרִית אֲרָמוֹן: מא מִפְּרֵי פִי־
אִישׁ תִּשְׁבָּע בְּטָנוֹ תְּבוּאֵת שְׁפָתָיו יִשְׁבָּע: מב מוֹת
וְחַיִּים בְּיַד־לִשׁוֹן וְאֲהַבִּיהַּ יֹאכַל פְּרִיָּה: מג מִצָּא
אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וְיִפְקֹד רִצּוֹן מִי־הוֹה: מד תַּחְנוּנִים
יְדַבֵּר־רֶשׁ וְעֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת: מה אִישׁ רַעִים
לְהִתְרַעַע וְיִשׁ אֲהַב דָּבַק מֵאֵח:

מז טוֹב־רֶשׁ הוֹלֵךְ בְּתִמּוֹ מַעֲקֹשׁ שְׁפָתָיו וְהוּא
כֹּסִיל: מח בְּלֹא־דַעַת נִפְשׁ לֹא־טוֹב וְאֵץ בְּרַגְלָיִם
חוּטָא: מט אֲוֹלֵת אָדָם תִּסְלַף דַּרְכּוֹ וְעַל־יְהוָה יִזְעַף
לְבוֹ: נ הוֹן יִסִּיף רַעִים רַבִּים וְזָל מִרַעְהוֹ יִפְרִד:
נא עֵד שְׁקָרִים לֹא יִנְקָה וְיִפִּית פְּזֻבִים לֹא יִמְלֹט:
נב רַבִּים יַחֲלוּ פְּנֵי־גְדִיב וְכָל־הָרַע לְאִישׁ מִתָּן: נג כָּל־
אֲחֵי־רֶשׁ | שְׁנֵאָהוּ אֵף פִּי מִרַעְהוֹ רְחִקוּ מִמֶּנּוּ
מִרְדָּף אֲמָרִים לוֹ־הֶמָּה: נד קָנָה־לֵב אֲהַב נִפְשׁוֹ שֹׁמֵר
תְּבוּנָה לְמִצָּא־טוֹב: נה עֵד שְׁקָרִים לֹא יִנְקָה וְיִפִּית
פְּזֻבִים יֹאבֵד: נו לֹא־נִאֲוֶה לְכֹסִיל תִּעֲנוּג אֵף פִּי־
לְעַבֵּד | מְשִׁל בְּשָׂרִים: נז שֹׁכַל אָדָם הָאָרֶץ אִפּוֹ
וְתַפְאֲרָתוֹ עָבָר עַל־פָּשַׁע: נח גַּם כְּפִיר זַעַף מְלֹךְ
וְכִטֵּל עַל־עֵשֵׁב רְצוּנוֹ: נח הַנֹּת לְאָבִיו בֶּן פְּסִיל וְזַלְף
טָרְד מִדְּיָנֵי אִשָּׁה: נ בֵּית וְהוֹן נַחֲלַת אֲבוֹת וּמִי־הוֹה
אִשָּׁה מִשְׁפָּלַת: נא עַצְלָה תִּפְסִיל תִּרְדָּמָה וְנִפְשׁ רְמִיָּה
תִּרְעֵב: נב שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר נִפְשׁוֹ בּוֹזֵה דַּרְכּוֹ
יָמוֹת: נג מַלְוָה יְהוָה תּוֹנֵן זָל וְגַמְלוֹ יִשְׁלַם־לוֹ:
נד יִסָּר בְּנֵךְ פִּי־יִישׁ תִּקְוָה וְאֶל־הִמִּיתוֹ אֶל־תִּשְׂא
נִפְשֵׁךְ: נה גְּדַל־חֲמָה נִשְׂא עֲנֹשׁ פִּי אִם־תִּצְלִיל וְעוֹד
תּוֹסֵף: נו שִׁמְעַ עֲצָה וְקַבֵּל מוֹסָר לְמַעַן תִּחַפֵּם
בְּאֲחֵרִיתָךְ: נז רַבּוֹת מִחִשְׁבוֹת בְּלִב־אִישׁ וְעַצַּת
יְהוָה הִיא תִּקּוּם: נח תֵּאֲנוֹת אָדָם חֲסֵדוֹ וְטוֹב־רֶשׁ
מֵאִישׁ פְּזֻב: נח יִרְאֵת יְהוָה לְחַיִּים וְשָׁבַע לְלִין בְּלִי־
יִפְקֹד רַע: נ טְמֹן עֲצָל יָדוֹ בְּצַלְתָּת גַּם־אֶל־פִּיָּהוּ לֹא
יִשִּׁיבֶנָּה: נא לֵץ תִּפְּהַ וּפְתִי יַעֲרָם וְהוֹכִיחַ לְנִבּוֹן יָבִין
דַּעַת: נב מִשְׁדָּד־אָב יִבְרִית אִם בֶּן מִבִּישׁ וּמִחֲפִיר:
נג תַּדְלִי־בְנֵי לְשִׁמְעַ מוֹסָר לְשִׁגּוֹת מֵאֲמָרֵי־דַּעַת:
נד עֵד בְּלִיעַל יִלְיָץ מִשְׁפָּט וּפִי רָשָׁעִים יִבְלַע־אָנוּ:

בזכורנו ללצים שפטים ומהלמות לגו פסילים:

ב אלץ הינו המה שְׂכָר וְכַל-שָׁגָה בּוֹ לֹא יִחָפּוּם: **ב**גהם כפפיר אימת מלך מתעברו חוטא נפשו: **ב**כבוד לאיש שבת מריב וכל-אוויל ותגלע: **ב**מחרף עצל לא-יתרש ושאל בקציר ואיו: **ב**מים עצמים עצה בלב-איש ואיש תבונה ידלנה: **ב**רב-אלם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא: **ב**מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אתריו: **ב**מלך יושב על-כסא-דין מזרה בעיניו פלרע: **ב**מי-יאמר זפיתי לבי טהרתי מתטאתי: **ב**אבן ואבן איפה ואיפה תועבת י-הוה גם-שניהם: **ב**גם במעלליו יתנפר-נער אם-יך ואם-ישר פעלו: **ב**אזן שמעת ועין ראה י-הוה עשה גם-שניהם: **ב**אל-תאהב שנה פון-תורש פקח עיניך שבע-לחם: **ב**רע רע יאמר הקונה ואזל לו אז ותהלל: **ב**יש זהב ורב-פנינים וכלי יקר שפתי-דעת: **ב**לקח-בגדו פי-ערב זר ובעד נכריה תבלהו: **ב**ערב לאיש לחם שקר ואתר ימלא-פיהו חצץ: **ב**מחשבות בעצה תפון ובתחבולות עשה מלחמה: **ב**גולה-סוד הולך רכיל ולפתה שפתיו לא תתערב: **ב**מקלל אביו ואמו ידעך גרו באשון חשד: **ב**נחלה מבהלת בראשונה ואחריתה לא תברך: **ב**אל-תאמר אשלמה-רע קנה לי-הוה וישע לך: **ב**תועבת י-הוה אבן ואבן ומאזני מרמה לא-טוב: **ב**מי-הנה מצעד-גבר ואדם מה-יבין דרכו: **ב**מוקש אדם ילע קדש ואתר נדרים לבקר: **ב**מזרה רשעים מלך חכם וישב עליהם אופן: **ב**גר י-הוה נשמת אדם חפש כל-תדרי-בטון: **ב**חסד ואמת יצרו-מלך וסעד בתסד כסאו: **ב**תפארת בחורים פתם ויהזר זקנים שיבה: **ב**תברות פצע תמרוק ברע ומפות תדרי-בטון:

כא פלגי-מים לב-מלך בידי-הוה על-כל-אשר יחפץ ישנו: **כ**כל-דרך-איש ישר בעיניו ותכן לבות י-הוה: **כ**עשה צדקה ומשפט נבחר לי-הוה מזבח: **כ**רום-עינים ורחב-לב גר רשעים תטאת: **כ**מחשבות חרוץ אד-למותר וכל-אין אד-למתסור: **כ**פעל אצרות בלשון שקר תבל נזף

מבקשי-מות: **כ**שד-רשעים יגורם פי מאנו לעשות משפט: **כ**הכפוף דרך איש וזר ינף ישר פעלו: **כ**טוב לשבת על-פנת-גג מאשת מדינים ובית חבר: **כ**נפש רשע אותה-רע לא-יחן בעיניו רעהו: **כ**בענש-לץ יחפם-פתי ובהשפיל לחכם יקח-דעת: **כ**משפיל צדיק לבית רשע מסלף רשעים לרע: **כ**אטם אנו מוזקת-דל גם-הוא יקרא ולא יענה: **כ**מתן בסתר יכפה-אף ושחז בחק חמה עזה: **כ**שמחה לצדיק עשות משפט ומחמה לפעלי און: **כ**אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח: **כ**איש מחסור אהב שמחה אהב ייו-ושמן לא יעשיר: **כ**כפר לצדיק רשע ותחת ישרים בוגד: **כ**טוב שבת בארץ-מדבר מאשת מדינים וכעס: **כ**אוצר ונחמד ושמן בונה חכם וכסיל אדם ובלענו: **כ**רזה צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד: **כ**עיר גברים עלה חכם וירד עז מבטחה: **כ**שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו: **כ**נד גהיר לץ שמו עושה בעברת זדון: **כ**תאנות עצל תמיתנו פי-מאנו ידיו לעשות: **כ**כל-היום התאנה תאנה וצדיק יתן ולא יחשד: **כ**זבח רשעים תועבה אף פי-בזמה וביאנו: **כ**עד-פנזים יאבד ואיש שומע לנצח ידבר: **כ**העז איש רשע בפינו וישר הוא ויבין דרכו: **כ**אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד י-הוה: **כ**סוס מוכן ליום מלחמה ולי-הוה התשועה:

כב נבחר שם מעשר רב מפסח ומזהב תן טוב: **כ**עשיר ורש נפגשו עשה כלם י-הוה: **כ**ערום וראה רעה ונסתר ופתלים עברו ונענשו: **כ**עקב ענוה יראת י-הוה עשר וכבוד ותקיים: **כ**צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירתק מהם: **כ**תנף לנער על-פי דרכו גם פי-יזקין לא-יסור ממנה: **כ**עשיר ברשים ומשול ועבד לזה לאיש מלנה: **כ**זורע עולה יקצר-און ושבת עברתו יכלה: **כ**טוב-עין הוא יברך פי-נתן מלחמו לדל: **כ**גרש לץ ויצא מדון וישבת דין וקלון: **כ**אהב טהר-לב תן שפתי רעהו מלך: **כ**עיני י-הוה נצרו דעת ויסלף דברי בגד: **כ**אמר עצל ארי בחוץ בתוך רחכות

תְּהִי בְּסָבְאֵי־יָיִן בְּזִלְלֵי בִשָּׁר לְמוֹ: **כ** כִּי־סָבָא וְזוּלָּל יִנְרֹשׁ וְקִרְעִים תִּלְבִּישׁ נֹמְמָה: **כ** שְׁמַע לְאַבְיָה זְה יִלְדָּה וְאֵל־תְּבִזֹּז כִּי־זָקְנָה אִמָּה: **כ** אִמֶּת קָנָה וְאֵל־תִּמְכָּר חֻכְמָה וּמוֹסֵר וּבִינָה: **כ** גִּיל יְגִיל אָבִי צַדִּיק וְיֹולֵד חֻכְמָה יִשְׁמַח־בּוֹ: **כ** יִשְׁמַח־אָבִיָּה וְאִמָּה וְתִגַּל יוֹלְדָתָהּ: **כ** תַּנְהֶה־בְּנֵי לִבָּהּ לִי וְעֵינָיִךְ דָּרְכֵי תִצְרֶנָּה: **כ** כִּי־שׁוֹחָה עֲמָקָה זֹנְגָה וּבְאֵר צָרָה נִכְרֶיָה: **כ** אִף־הִיא הִיא כְּחַתָּה תֶּאָרֵב וּבּוֹגְזִים בְּאֶדְם תּוֹסֶף: **כ** לְמִי אִוִי לְמִי אָבִוִי לְמִי מַדְיָנִים | לְמִי שֵׁיחַ לְמִי פְצָעִים חַנּוּם לְמִי חֻכְלָלוֹת עֵינָיִם: **כ** לְמֵאֲחֵרִים עַל־הַיָּיִן לְבָאִים לְחַקֵּר מִמָּסֹךְ: **כ** אֵל־תֵּרָא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי־יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינָיו יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים: **כ** אַחֲרֵיתוֹ כְּנַחֲשׁ יִשְׂדֵּךְ וּכְצַפְעֻנֵי יִפְרָשׁ: **כ** עֵינָיִךְ יִרְאוּ זָרוֹת וְלִבָּהּ יִדְבֹּר תִּהְפְּכוֹת: **כ** וְהָיִית׃ כִּשְׂכָב בְּלַבְיָם וְכִשְׂכָב בְּרֹאשׁ חֶבֶל: **כ** הַפּוֹנֵי בַל־חִלְיֹתִי הַלְמוֹנֵי בַל־יִדְעֵתִי מְתֵי אֲקִיץ אוֹסִיף אֲבַקְשׁנוּ עוֹד:

כד אֵל־תִּקְנֵא בְּאֻנְשֵׁי רָעָה וְאֵל־תִּתְאֹו לְהֵנִיחַ אַתֶּם: **כ** כִּי־שָׂד יִהְיֶה לָבֶם וְעִמָּל שַׁפְתֵיכֶם תִּדְבְּרֶנָּה: **כ** בְּחַכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבַתְבוּנָה יִתְפַּוֶּנֶן: **כ** וּבִדְעַת חַזְרִים יִמְלָאוּ פְלִי־הוֹן יִקָּר וְנָעִים: **כ** גֹּבֶר־חַכְמָה בַּעוֹז וְאִישׁ־דְּעַת מֵאֻמְרֵי־כֶת: **כ** כִּי בַתְחַבְלוֹת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ מִלַּחְמָה וְתִשׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ: **כ** רֵאמֹות לְאוּיִל חַכְמוֹת בְּשַׁעַר לֹא יִפְתַּח־פִּיהוּ: **כ** מִחֻשָּׁב לְהַרְעֵ לֹו בַּעַל־מְזֻמוֹת יִקְרָאוּ: **כ** זִמְת׃ אוֹלֶת חַטָּאת וְתוֹעֵבַת לְאָדָם לָץ: **כ** הַתְּרַפִּית׃ בְּיוֹם צָרָה צַר כְּחֹכְהָ: **כ** הַצַּל לְקַחִים לְמוֹת וּמָטִים לְהֶרֶג אִם־תַּחֲשׂוּד: **כ** כִּי־תֹאמַר הֵן לֹא־יִדְעֻנוּ זְה הֵלֹא־תִכַּן לְבוֹת | הוּא־יָבִין וְנִצֵּר גִּפְשָׁה הוּא יִדַּע וְהַשִּׁיב לְאָדָם כְּפַעְלוֹ: **כ** אֲכַל־בְּנֵי דָבֶשׁ כִּי־טוֹב וְנִפְתַּח מְתוֹק עַל־חֲכָדָה: **כ** כֵּן | דַּעַה חֻכְמָה לְנִפְשָׁה אִם־מְצִאתָ וְיִשׁ אַחֲרֵית וְתִקְוָתָךְ לֹא תִכְרַת: **כ** אֵל־תֶּאָרֵב רִשְׁעֵ לַנְּהָ צַדִּיק וְרִשְׁעִים יִפְשְׁלוּ בְּרָעָה: **כ** בִּנְפִל אוֹיְבָךְ אֵל־תִּשְׁמַח וּבְכִפְשָׁלוֹ אֵל־יִגַּל לְבָדָה: **כ** כִּי־יִרְאֶה יְהוָה וְרַע בְּעֵינָיו וְהַשִּׁיב מֵעַלְיוֹ אָפוֹ: **כ** אֵל־תִּתְחַדֵּר בְּמִרְעִים אֵל־תִּקְנֵא בְּרִשְׁעִים: **כ** כִּי | לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵית לְרַע גֵּר רִשְׁעִים יִדְעוּד: **כ** יִרְאֵ־אֶת־יְהוָה

אַרְצָתָ: **כ** שׁוֹחָה עֲמָקָה כִּי זָרוֹת זַעוֹם וְ־הוֹזָה יִפְלֵ־שָׁם: **כ** אוֹלֶת קְשׁוּרָה בְּלִב־גֹּעַר שְׂבֹט מוֹסֵר יִרְחִיקָנָה מִמָּנוּ: **כ** עֲשֶׂה דָל לְהֶרְבוֹת לָו גַּתּוֹ לְעַשְׂוִיר אַדְ־לְמַחְסוֹר: **כ** הִט אֲזָנָךְ וְשָׁמַע דְּבָרֵי חַכְמִים וְלִבָּהּ תִּלְשִׁית לְדַעְתִּי: **כ** כִּי־גַעִים כִּי־תִשְׁמָרֶם בְּבִטְנָה יִפְנוּ יַחְדָּו עַל־שַׁפְתֵיךְ: **כ** לְהֵנִיחַ בִּי־הוֹזָה מִבִּטְחָךְ הוֹדְעֵתִיךְ הַיּוֹם אִף־אֶתְהָ: **כ** הֵלֹא כַּתְבֵּתִי לָךְ שְׁלִישִׁים בְּמַעֲצוֹת וְדַעַת: **כ** לְהוֹדִיעָךְ קִשְׁטֵ אִמְרֵי אִמֶּת לְהַשִּׁיב אִמְרִים אִמֶּת לְשַׁלְחֵיךְ: **כ** אֵל־תִּגְזֹל־דָל כִּי דִל־הוּא וְאֵל־תִּדְכָּא עַנְי בְּשַׁעַר: **כ** כִּי־י־הוֹזָה כְּרִיב רִיבֶם וְקָבַע אֶת־קִבְעֵיהֶם גִּפְשׁ: **כ** אֵל־תִּתְרַע אֶת־בַּעַל אִף וְאֶת־אִישׁ חַמוֹת לֹא תָבֹא: **כ** כֶּסֶף־תִּתְאַלֵּף אֶרְחַתּוֹ וְלִקְחַתּוֹ מוֹקֵשׁ לְנִפְשָׁה: **כ** אֵל־תִּתְהִי בַּתְקַע־יִכְּף בַּעַרְבִים מִשְׁאוֹת: **כ** אִם־אִיוֹ־לָךְ לְשַׁלֵּם לְמָה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֵיךְ: **כ** אֵל־תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ אַבוֹתֵיךְ: **כ** חַזִּית׃ אִישׁ | מְהִיר בְּמִלְאכְתּוֹ לְפָנֵי־מַלְכִים יִתְיַצֵּב בַּל־יִתְיַצֵּב לְפָנֵי חַשְׁכִּים:

כג כִּי־תִשַׁב לְלַחֹם אֶת־מוֹשֵׁל בֵּין תְּבִין אֶת־אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ: **כ** וְשָׁמַת׃ שַׁכִּין בְּלַעַף אִם־בַּעַל גִּפְשׁ אֶתְהָ: **כ** אֵל־תִּתְאֹו לְמַטְעַמוֹתָיו וְהוּא לָחֵם כְּזָבִים: **כ** אֵל־תִּיגַע לְהַעֲשִׂיר מִבִּינְתָךְ חָדָל: **כ** הַתְּעִיף עֵינָיִךְ בּוֹ וְאִינְנוּ כִּי עָשָׂה יַעֲשֶׂה־לָּו כְּנַפְיִם כְּנֹשֶׁר יַעוֹף הַשָּׁמַיִם: **כ** אֵל־תִּלְחֵם אֶת־לָחֵם רַע עַיִן וְאֵל־תִּתְאֹו לְמַטְעַמְתּוֹ: **כ** כִּי | כְּמוֹ שַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כֶּן־הוּא אֶכּוֹל וְשָׁתָה יֹאמַר לָךְ וְלִבּוֹ בַל־עָמָד: **כ** פִּתְהָ־אֶכְלֶת תְּקִיאָנָה וְשָׁתָה דְּבָרֵיךְ הַנְּעִימִים: **כ** בְּאֲזָנַי כֶּסֶל אֵל־תִּדְבֹּר כִּי־לְבוֹז לְשַׁכָּל מְלִיךָ: **כ** אֵל־תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם וּבִשְׁ־דֵי יְתוּמִים אֵל־תִּבְאֵ: **כ** כִּי־גֹאֲלָם חָזַק הוּא־יָרִיב אֶת־רִיבֶם אֶתְהָ: **כ** הַבִּיָּאָה לְמוֹסֵר לְבָדָה וְאֲזָנָךְ לְאִמְרֵי־דַעַת: **כ** אֵל־תִּמְנַע מִנְּעַר מוֹסֵר כִּי־תִכְנוּ בְּשֹׁבֵט לֹא יָמוֹת: **כ** אֶתְהָ בְּשֹׁבֵט תִּכְנוּ וְנִפְשׁוֹ מִשְׁאוּל תִּצְוִל: **כ** בְּנֵי אִם־תְּחַכְּם לְבָדָה יִשְׁמַח לְבֵי גַם־אֲנִי: **כ** וְתַעֲלֹזְנָה כְּלִיוֹתֵי בְּדָבָר שַׁפְתֵיךְ מֵיִשְׁרָיִם: **כ** אֵל־יִקְנֵא לְבָדָה בַּחֲטָאִים כִּי אִם־בִּירְאֵת־יְהוָה כְּלֵי־הַיּוֹם: **כ** כִּי אִם־יִישׁ אַחֲרֵית וְתִקְוָתָךְ לֹא תִכְרַת: **כ** שְׁמַע־אֶתְהָ בְּנֵי וְחַכְּם וְאֲשֶׁר בְּדָרָד לְבָדָה: **כ** אֵל־

בְּנֵי וּמְלֶךְ עִם־שׁוֹנִים אֶל־תִּתְעַרֵּב: **כ** כִּי־פִתְאֻם יָקוּם אִיָּדָם וְפִיד לְשִׁנְיָתָם מִי יוֹדֵעַ: **כ** גַּם־אֵלֶּה לְחַכְמִים הַפְּרִי־פָנִים בְּמִשְׁפַּט בֵּל־טוֹב: **כ** אָמַר וְלְרָשָׁע צְדִיק אָתָּה יִקְבְּהוּ עַמִּים יִזְעַמּוּהוּ לְאַמִּים: **כ** וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וְעָלִיהֶם תָּבוֹא בְרַכְת־טוֹב: **כ** שְׂפָתַיִם יִשָּׁק מְשִׁיב דְּבָרִים נִכְחִים: **כ** הֵכֵן בַּחוּץ וּמִלֹּאכְתָּהּ וְעִתְדָהּ בַּשָּׂדֶה לְךָ אַחֵר וּבִגְיַת בֵּיתְךָ: **כ** אֶל־תִּתְּהִי עַד־חֲנֻם בְּרַעְךָ וְהַפְתִּיתָ בַּשְּׂפָתֶיךָ: **כ** אֶל־תֹּאמַר כִּי אֲשֶׁר עָשִׂה־לִּי כֵּן אֲעָשֶׂה־לּוֹ אֲשִׁיב לְאִישׁ כְּפָעֻלוֹ: **כ** עַל־שָׂדֶה אִישׁ־עַצְל עֲבַרְתִּי וְעַל־כְּרָם אָדָם חֲסַר־לֵב: **כ** וְהִנֵּה עָלָה כָּלוֹ וְקָמְשׁוֹנִים כְּסוּ פָּנָיו חַרְלִים וּגְדָר אַבְנָיו נִהְרָסָה: **כ** וְאַחֲזֵה אֲנֹכִי אֲשִׁית לְבִי רְאִיתִי לְקַחְתִּי מוֹסֵר: **כ** מַעַט שָׁנוֹת מַעַט תְּנוּמוֹת מַעַט וְחַבְק יָדַיִם לְשֹׁכֵב: **כ** וְיִבְא־מִתְהַלֵּךְ רִישׁוֹ וּמִחֲסוּרָיו כִּי אִישׁ מָגוּ:

כ אֶגַּם־אֵלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הִעֲתִיקוּ אַנְשֵׁי וְחִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה: **כ** כָּבֵד אֶל־הֵימֹת הַסֵּתֶר דְּבָר וְכִבְד מְלָכִים חֵקֵר דְּבָר: **כ** שְׁמַיִם לְרוּם וְאָרֶץ לְעַמֻּק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֵר: **כ** הִגְו סִיגִים מִכְּסֶף וַיֵּצֵא לַצֵּרֶף כְּלִי: **כ** הִגְו רָשָׁע לְפָנֶי־מֶלֶךְ וַיִּכּוֹן בַּצַּדִּיק כְּסֹאֵו: **כ** אֶל־תִּתְּהַדָּר לְפָנֶי־מֶלֶךְ וּבְמִקּוֹם גְּדָלִים אֶל־תִּעַמֵּד: **כ** כִּי טוֹב אָמַר־לְךָ עַל־הַתְּנָה מֵהַשְׁפִּילְךָ לְפָנֶי נָדִיב אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ: **כ** אֶל־תֵּצֵא לְרֹב מְהֵרָה כֵּן מֵהַתְּעַשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ בְּהַכְּלִים אֶתְךָ רַעְךָ: **כ** רִיבֶךָ רִיב אֶת־רַעְךָ וְסוּד אַחֵר אֶל־תִּגְל: **כ** פֶּן־יִחַסְדֶּךָ שֹׁמֵעַ וְדַבְּתָהּ לֹא תִשׁוּב: **כ** תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמִשְׁפִּיּוֹת כְּסֶף דְּבָר דְּבָר עַל־אֶפְרָיִם: **כ** יַגְזֵם זָהָב וְחִלִּי־כְתָם מוֹכִיחַ חֶכֶם עַל־אֶזְנוֹ שֹׁמֵעַ: **כ** כִּצְנִית־שֶׁלֶג וּבְיוֹם קָצִיר צִיר גַּאֲמֹן לְשִׁלְחָיו וּנְפֶשׁ אֶדְגָּו יִשִּׁיב: **כ** בְּנִשְׂיָאִים וְרוּחַ וּגְשָׁם אֵין אִישׁ מֵתֵהֵלֵל בְּמִתַּת־שָׁקֵר: **כ** בְּאֶרֶץ אֲפִים יִפְתָּה קַצִּין וְלִשׁוֹן רֶכֶה תִּשְׁבֵּר־גְּרָם: **כ** דִּבְשׁ מִצְאָת אֶכָּל דִּיבֶךָ פֶּן־תִּשְׁבְּעֲנוּ וְהִקְאִתּוּ: **כ** תִּתְּקַר רַגְלֶךָ מִבֵּית רַעְךָ פֶּן־יִשְׁבְּעֶךָ וּשְׁנֹאֶךָ: **כ** מִפִּיץ וְחָרַב וְחֵץ שְׁנוֹן אִישׁ עֲנָה בְרַעְהוּ עַד שָׁקֵר: **כ** שָׁן רַעְהּ וְרַגְל מוֹעֲדַת מִבְּטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם צָרָה: **כ** מַעֲדָה־בֶּגֶד וּבְיוֹם קָרָה חֶמֶץ עַל־גִּתָּר וְשָׂר בְּשָׂרִים עַל לִב־רַע: **כ** אֶם־רַעַב

שְׁנֹאֶךָ הִאֲכַלְהוּ לֶחֶם וְאֶם־צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם: **כ** כִּי גִחְלִים אָתָּה חֲתָה עַל־רֵאשׁוֹ נִי־הַזֶּה יִשְׁלַם־לְךָ: **כ** רֵיחַ צִפּוֹן תִּחְוַלֵּל גְּשָׁם וּפָנִים נִזְעַמִּים לְשׁוֹן סֶתֶר: **כ** טוֹב שִׁבַת עַל־פְּנֵי־גֵג מֵאֲשַׁת מְדִינָיִם וּבֵית חֶבֶר: **כ** מַיִם קָרִים עַל־נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאָרֶץ מְרַחֵק: **כ** מַעֲנֵן גְּרָפֶשׁ וּמְקוֹר מַשְׁחַת צְדִיק מִט לְפָנֶי־רָשָׁע: **כ** אֲכָל דִּבְשׁ הַרְבּוֹת לֹא־טוֹב וְחֵקֵר כְּבֹד: **כ** עִיר בְּרוּצָה אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעֲצָר לְרוּחוֹ:

כ כִּי־שֶׁלֶג וּבְקִיץ וּכְמֶטֶר בִּקְצִיר כֵּן לֹא־נֹאחָה לְכִסִּיל כְּבֹד: **כ** בַּצִּפּוֹר לְנוֹד כְּדָרוֹר לְעוֹף כֵּן קִלְלַת חֲנֻם לֹו תָבֵא: **כ** שׁוֹט לְסוּס מִתַּג לְחֶמֶר וְשֹׁבֵט לְגוֹ כְּסִילִים: **כ** אֶל־תִּתְּעַן כְּסִיל כִּי אֲוֹלָתוֹ פֶּן־תִּשְׁוֶה־לּוֹ גַם־אָתָּה: **כ** עֲנָה כְּסִיל כִּי אֲוֹלָתוֹ פֶּן־יִהְיֶה חֶכֶם בְּעֵינָיו: **כ** מִקְצָה רַגְלִים חֶמֶס שִׁתָּה שְׁלַח דְּבָרִים בִּיד־כְּסִיל: **כ** דָּלְיוּ שְׂקִים מִפֶּסֶח וּמִשָּׁל בְּכִי כְּסִילִים: **כ** בַּצִּרּוֹר אָבֹן בְּמַרְגָּמָה כֵּן־נֹוֹתוֹן לְכִסִּיל כְּבֹד: **כ** חוֹת עָלָה בִּיד־שֶׁכּוֹר וּמִשָּׁל בְּכִי כְּסִילִים: **כ** רַב מְחוּלֵל־כָּל וְשֶׁכָּר כְּסִיל וְשֶׁכָּר עֹבְרִים: **כ** כִּכְלָב שָׁב עַל־קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנָה בְּאוֹלָתוֹ: **כ** רֵאִיתָ אִישׁ חֶכֶם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לְכִסִּיל מִמֶּנּוּ: **כ** אָמַר עַצְל שִׁחַל בְּדָרֶךְ אִרִּי בֵּין הַרְחָבוֹת: **כ** הִדְלַת תְּסוּב עַל־צִירָה וְעַצְל עַל־מִטָּתוֹ: **כ** טִמּוֹן עַצְל יָדוּ בַּצְּלַחַת וְלֹאֵה לְהַשִּׁיבָה אֶל־פִּיו: **כ** חֶכֶם עַצְל בְּעֵינָיו מִשְׁבָּעָה מִשִּׁיבֵי טָעַם: **כ** מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי־כְּלָב עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא־לוֹ: **כ** כְּמַתְּלֵהֵלֶה הִיָּרָה זָקִים חֲצִיִּים וּמּוֹת: **כ** כֵּן־אִישׁ רִמָּה אֶת־רַעְהוּ וְאָמַר הֵלֹא־מִשְׁחַק אָנִי: **כ** בְּאֶפְסָ עַצִּים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבְאֵין גְּרָגוֹן יִשְׁתַּק מְדוֹן: **כ** פֶּחֶם לְגִחְלִים וְעַצִּים לְאֵשׁ וְאִישׁ מְדִינָיִם לְחַרְמֵר־רִיב: **כ** דְּבָרֵי גְּרָגוֹן כְּמַתְּלֵהֵמִים וְהֵם יָרְזוּ מִדְּרִי־בָטוֹן: **כ** כְּסֶף סִיגִים מִצָּפָה עַל־חֶרֶשׁ שְׂפָתַיִם דִּלְקִים וְלִב־רַע: **כ** בַּשְּׂפָתוֹ יִנְכַּר שׁוֹנָא וּבְקָרְבּוֹ יִשִּׁית מְרָמָה: **כ** כִּי־יִחַן קוּלוֹ אֶל־תְּאֲמוּ־בוֹ כִּי שְׁבַע תּוֹעֲבוֹת בְּלִבּוֹ: **כ** תִּכְפֹּסָה שְׁנֹאֵה בְּמִשְׁאֹן תִּגְלָה רַעְתּוֹ בְּקִהֵל: **כ** כְּרָה־שִׁחַת בַּהּ יְפוֹל וְגוֹלָל אָבֹן אֶלְיוֹ תִּשׁוּב: **כ** לְשׁוֹן־שָׁקֵר יִשְׁנָא דְכִּי וּפָה חֶלֶק יַעֲשֶׂה מִדְּחָה:

כז אֶל־תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם מָחָר כִּי לֹא־תִדַע מַה־יִּלְד
 יוֹם: **ב** יִהְיֶה זֶר וְלֹא־פִיךָ נִכְרִי וְאֶל־שִׁפְתֶיךָ:
ג כְּבֹד־אָבִיךָ וְנִטְלָה הַחֹל וְכַעַס אֲוִיל כְּבֹד מִשְׁנִינֶיהֶם:
ד אֲכַזְרִיּוֹת חָמָה וְשִׁטָּף אָף וּמִי יַעֲמִיד לִפְנֵי קִנְיָהּ:
ה טוֹבָה תּוֹכַחַת מִגְּלַה מֵאֲהַבָּה מִסְתַּרְתּוֹ: **ו** נֶאֱמָנִים
 פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנִעְתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא: **ז** נֶפֶשׁ שׁוֹבְעָה
 תָּבוֹס גִּפְתַּי וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל־מֵר מְתוֹק: **ח** כִּצְפוֹר
 נִוְדָדַת מִן־קִנְיָה כִּן־אִישׁ נִוְדָד מִמִּקְוָמוֹ: **ט** שָׁמֹן
 וְקִטְרֵת יִשְׁמַח־לֵב וּמִתְקֵי רְעָהוּ מֵעֲצַת־נֶפֶשׁ: **י** רְעֵף
 וְרַע אָבִיךָ אֶל־תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אֶל־תִּבּוֹא בְּיוֹם
 אִידָךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאֵח רְחוֹק: **יא** חֲכָם בְּנֵי
 וְשִׁמַּח לִבִּי וְאֲשִׁיבָה חֶרְפֵי דָבָר: **יב** עָרוֹם וְרָאָה
 רְעָה נִסְתָּר פְּתָאִים עָבְרוּ נִעְנָשׁוּ: **יג** קַח־בְּגָדוֹ כִּי־
 עָרַב זֶר וּבַעַד נִכְרִיָּה תִבְלֶהוּ: **יד** מִבְּרֶךְ רַעְהוֹ וּבְקוֹל
 גְּדוֹל בְּבִקְרֵי הַשָּׁפִים קִלְלָה תִתְחַשֵּׁב לוֹ: **טו** דִּלֶּךָ טוֹרַד
 בְּיוֹם סִגְרִיר וְאֲשֶׁת מְדִינָים נִשְׁתַּוְּהָ: **טז** צַפְנִיָּה צְפוֹר־
 רוּחַ וְשָׁמֹן יִמִּינֹךָ יִקְרָא: **יז** בְּרִזָּל בְּבִרְזָל יִחַד וְאִישׁ
 יִחַד פְּגִי־רַעְהוֹ: **יח** נִצָּר תִּמְנָה יֵאָכֵל פְּרִיָּה וְשִׁמֵּר
 אֶ־דָּגְוֹ יִכְבֹּד: **יט** כַּמִּים הַפְּנִים לַפְּנִים כֵּן לִב־הָאָדָם
 לְאָדָם: **כ** שְׂאוֹל וְאֲבֹדָה לֹא תִשְׁבַּעְנָה וְעֵינֵי הָאָדָם
 לֹא תִשְׁבַּעְנָה: **כא** מִצְרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי
 מִהִלְלוֹ: **כב** אִם־תִּכְתּוֹשׁ־אֶת־הָאֲוִיל וּבְמִכְתָּשׁ בְּתוֹךְ
 הָרִיפּוֹת בַּעֲלֵי לֹא־תִסּוֹר מֵעֲלִיו אֲוִלְתּוֹ: **כג** יִדַּע תִּדַּע
 פְּנֵי צִאֲנָה נְשִׁית לְבָף לַעֲדָרִים: **כד** כִּי לֹא לַעֲוִלִים חֶסֶן
 וְאִם־יָזַר לְדוֹר וְדוֹר: **כה** גְּלָה חֲצִיר וְנִרְאָה־דָשָׂא
 וְנִאֲסָפוּ עֲשׂוּבוֹת הָרִים: **כו** כְּבָשִׁים לְלִבּוֹשָׁה וּמְחִיר
 שְׂדֵה עֲתוּדִים: **כז** וְזֵי וְחֵלֵב עֲזִים לְלַחֲמָה לְלַחֵם
 בֵּיתָה וְתִיִּים לְנַעֲרוֹתֶיךָ:

כח נָסוּ וְאִין־רָדָה רָשָׁע וְצַדִּיקִים כַּכִּפִּיר יִבְטַח:
ב בְּפֶשַׁע אָרְץ רַבִּים שָׁרִיָּה וּבְאָדָם מִבֵּין יִדַּע כֵּן
 יֵאָרִיךְ: **ג** גְּבַר־רָשׁ וְעֹשֶׂק דָּלִים מֵטָר סִחָף וְאִין
 לָחֵם: **ד** עֲזָבֵי תוֹרָה יִהְלְלוּ רָשָׁע וְשִׁמְרֵי תוֹרָה
 יִתְגָּרוּ בָּם: **ה** אֲנָשֵׁי־רַע לֹא־יִבְנִינוּ מִשְׁפָּט וּמִבְקָשֵׁי
 יְהוָה יִבְנִינוּ כָּל: **ו** טוֹב־רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתַמּוֹ מֵעַקֵּשׁ
 דְּרָכִים וְהוּא עֹשִׂיר: **ז** נוֹצֵר תוֹרָה כֵּן מִבֵּין וְרַעְהוּ
 זוֹלָלִים יִכְלִים אָבִיו: **ח** מִרְבָּה הוֹנוֹ בְּנִשְׁף וּתְרַבִּית
 לְחוֹנֵן דָּלִים יִקְבָּצוּ: **ט** מִסִּיר אֲזָנוֹ מִשְׁמַע תוֹרָה גָּם
 תִּפְלְתוֹ תוֹעֵבָה: **י** מִשְׁגָּה יִשְׂרָיִם וּבְדָרְךָ רָע
 בְּשִׁחוֹתוֹ הוּא־יִפּוֹל וְתַמִּימִים יִנְחִלוּ־טוֹב: **יא** חֲכָם
 בְּעֵינָיו אִישׁ עֹשִׂיר וְדָל מִבֵּין יִתְקַרְנוּ: **יב** בַּעֲלֵץ
 צַדִּיקִים רַבָּה תִפְאָרַת וּבַקּוֹם רָשָׁעִים יִחַפֵּשׂ אָדָם:
יג מִכֶּסֶה פֶשַׁעוֹ לֹא יִצְלִיחַ וּמוֹדָה וְעֲזָב יִרְחָם:
יד אֲשִׁרֵי אָדָם מִפְתַּח תַּמִּיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יִפּוֹל
 בְּרַעְהוּ: **טו** אֲרִי־גֵהֶם וְדָב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם־
 דָּל: **טז** נִגִּיד חֶסֶר תִּבּוֹנוֹת וְרַב מַעֲשִׂקוֹת שׁוֹנָא כְּצַע
 יֵאָרִיךְ יָמִים: **יז** אָדָם עֹשֶׂק בְּדָם־נֶפֶשׁ עַד־כּוֹר יָנוֹס
 אֶל־יִתְמֹכּוֹ־בוֹ: **יח** הוֹלֵךְ תַּמִּים יוֹשֵׁעַ וְנִעַקֵּשׁ דְּרָכִים
 יִפּוֹל בְּאֲחַת: **יט** עֶבֶד אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע־לָחֵם וּמִרְדָּף
 רִיקִים יִשְׁבַּע־רִישׁ: **כ** אִישׁ אֲמוֹנוֹת רַב־בְּרָכוֹת וְאֵץ
 לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה: **כא** הַכֶּר־פְּנִים לֹא־טוֹב וְעַל־פֶּת־
 לָחֵם יִפְשַׁע־גָּבֵר: **כב** נִבְהַל לַהוֹן אִישׁ רַע עֵינֹ וְלֹא־
 יִדַּע כִּי־חֶסֶר יִבְאָנוּ: **כג** מְוַכִּיחַ אָדָם אַחֲרֵי חֵן יִמְצָא
 מִמִּחְלִיק לְשׁוֹן: **כד** גּוֹזֵל וְאָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמֵר אִין־
 פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחִית: **כה** רַחֲב־נֶפֶשׁ יִגְרָה
 מְדוֹן וּבִטַח עַל־יְהוָה יִדְשָׁן: **כו** בּוֹטֵחַ בְּלִבּוֹ הוּא
 כֶּסֶל וְהוֹלֵךְ בְּתַכְמָּה הוּא יִמְלֵט: **כז** נוֹתֵן לָרֵשׁ אִין
 מִחֶסֶר וּמַעֲלִים עֵינָיו רַב־מְאָרוֹת: **כח** בְּקוֹם רָשָׁעִים
 יִסְתָּר אָדָם וּבְאֲבָלָם יִרְבוּ צַדִּיקִים:

הלכות מעילה פרק ו

ו,א יש דברים שהאדם נהנה בהן, ולא יפגמו-
כגון המזשתמש בכלי זהב טהור; ויש דברים
שיפגמו-כגון בגדים, וכלי כסף ונחשת וברזל,
וכיוצא בהן. ונהנה בשוה פרוטה מן ההקדש
שאינו מחבר בקרקע-אם נהנה בדבר שאין בו
פגם, כגון שנשתמש בכלי זהב שלא הקדש-
מעל.

וב נהנה בדבר שיפגם-כגון שלבש בגדי
הקדש, או בקע בקרדום-לא מעל, עד שיפגם
בהקדש בשוה פרוטה באותו דבר עצמו
שנהנה בו, ויתפון להנות ויפגם ויהנה באחת.

וג נהנה בכחצי פרוטה ופגם בכחצי פרוטה,
או שנהנה בשוה פרוטה ופגם בשוה פרוטה
בדבר אחר, ולא נהנה במה שפגם ולא פגם
במה שנהנה-הרי זה לא מעל: עד שיהנה
בשוה פרוטה, ויפגם באותה הנחה בשוה
פרוטה בדבר עצמו.

וד פיצד: הרי שהתיר מטלית מבגד הקדש,
ותפרה בבגדו ולבשה ונהנה בה בשוה
פרוטה, והפסיד בבגד שהתירה ממנו בשוה
פרוטה, ולא הפסיד במטלית כלום-הרי זה לא
מעל: מפני שנהנה בדבר, ופגם בדבר אחר.
וכבר בארנו שנהנה ומהנה חברו-מצטרף,
ואפלו לזמן מרבה.

וה קדשי קדשים התמימים, שתלש מצמרן-
כיון שנהנה בפרוטה-מעל, אף על פי שלא
פגם: שארי חן דומין לבוס שלזהב, שאינו
נפגם-שאיין תלישת הצמר פוסלת אותו
מלקרב. אבל אם נפל בהן מום-הואיל
ולמכירה עומדין, ונהנה פוגמת דמיהן-לא
מעל, עד שיהנה ויפגם בפרוטה. תלש מהן
אחר שמתו-כיון שנהנה, מעל: שאין פגם
למתה; ומעילה זו מדבריהם, כמו שבארנו.

ו,ו המועל בקדשי בדרק הבית-כיון שמועל
בשגגה-נתחלל הקדש, וזה שיהנה אחריו
פטור. מעל בזדון-הואיל ואינו חיב בקרבן
מעילה-לא נתחלל הקדש, אלא הרי הוא
בהיותו, ואם בא אחר ונהנה בו בשגגה, מעל.
ו,ז פמה דברים אמורים, בשמועל בקדש,
והוציאו בתורת חלין, והקנהו לאחר; אבל אם
נהנה בו, ופגמו, ולא הקנהו לאחר-יש בו
מועל אחר מועל. ואין מועל אחר מועל
במקדשיו, אלא בפחמה וכלי תשמיש בלבד.

ו,ח פיצד: בקע בקרדום שלא הקדש, ונהנה
בפרוטה ופגם, ובא חברו ובקע בו, ונהנה
ופגם, ובא חברו ובקע בו, ונהנה ופגם-כלם
מעלו; נטל הקרדום, ונתנו לחברו-הוא מעל,
אבל חברו לא מעל.

ו,ט שתה בכוס שלזהב, ונהנה בפרוטה, ובא
חברו ושתה, ונהנה, ובא חברו ושתה, ונהנה-
כלם מעלו; נטל הכוס, ונתנו לחברו מתנה, או
מכרו-הוא מעל, וחברו לא מעל.

ו,י רכב על גבי החמור, ונהנה בפרוטה ופגם,
ובא חברו ורכב עליו, ונהנה ופגם, ובא חברו
ורכב עליו, ונהנה ופגם-כלם מעלו; נתן
החמור לחברו מתנה, או מכרו, או שכרו-הוא
מעל, וחברו לא מעל. וכן המושאיל קרדום
שלא הקדש-הוא מעל לפי טובת הנחה שבו,
וחברו מתר לבקע בו לכתחלה; והוא חדין,
לפחמה.

ו,יא בהמת קדשי מזבח אינה בן-אלא יש בה
מועל אחר מועל, על כל פנים. פיצד: תלש מן
החטאת, ובא חברו ותלש, ובא חברו ותלש-
כלן מעלו; וכן אם נתנה לחברו, וחברו
לחברו-כלן מעלו. ויראה לי שדין המנחות,
והעופות, והנסכים, וכלי שרת-כדין הפחמה:

שכלן קדשת הגוף הן.

ויב בהמת קדשי קדשים שנפל בה מום-הואיל והיא עומדת לפדיון-הרי היא פקדשי בדיק הבית, שהיא קדשת דמים; ואם נתנה לחברו, וחברו לחברו-הראשון בלבד מעל.

ויג אמרו חכמים, שהנוטל אבן או קורה של הקדש, ונתנה לחברו-שניהם מעלו; ואם נתנה לזה הגזבר שהיתה תחת ידו-הוא מעל, והגזבר לא מעל. ויראה לי שאין אלו הדברים אמורים, אלא במזעל בידון-שהרי לא נתחלל הקדש.

ויד הנוטל פרוטה של הקדש, על דעת שהיא שלו-לא מעל עד שיוציא אותה בחפציו, או עד שיתן אותה במתנה. נתנה לחברו-הוא מעל, וחברו לא מעל: שאין מזעל אחר מזעל בשאר הקדשות, כמו שבארנו. וכן כל פיוצא בזה.

וטו נטל אבן או קורה של הקדש-לא מעל, שהרי לא נהנה עדין. בנה אותה בתוך ביתו, מעל; נתנה על גבי חלון שבתקרה, ולא תברה-לא מעל, עד שידור תחתיה בשוזה פרוטה: שאין זו הנה הנפרת.

וטז נטל פרוטה של הקדש, ונתנה לבלן-אף על פי שלא רחץ-מעל, שהרי נהנה בהיותו רוחץ

בכל עת שירצה. וכן אם נתנה לאחד מבועלי אמוניות-מעל, אף על פי שעדין לא עשו מלאכתו. קנה בה חפץ, ולא משך-אם מן הגוי, מעל; ואם מישראל, לא מעל.

ויז המוציא מעות הקדש בצרכיו, על דעת שהן חלין-אף על פי שלא הוציאן בדברי חל, מעל. פיצד: המביא חטאתו ואשמו ופסחו מן הקדש, וכן מחפר בפרה שהביא בפרתו מן הקדש-מעל; וכלב, אין מזעליו עד שיזרק הדם.

ויח לפיכך המביא מנחות ונסכים ולחם תודה מן הקדש-אף על פי שעבר עברה-לא מעל, שאין כאן זריקת דם לכפר עליו. נתן שקלו ממעות הקדש-בשיתרמו התרומה, ויקנו ממנה אפלו בהמה אחת, ויזרק דמה-ימעל השוקל, שהרי חלקו באותה בהמה שזרק דמה.

ויט הפריש שקלו, והוציאו בשאר צרכיו-בין הוא, בין חברו-מעל. נתנו לחברו לשקלו על ידו, חלף ושקלו על ידי עצמו-אם כבר נתרמה התרומה, מעל השוקל: שהתורם תורם על העתיד להגבות כמו שבארנו בשקלים, וכאלו הגיע שקל זה ללשפה; ולפיכך מעל. ואם עדין לא נתרמה תרומה, לא מעל. ולעולם אין מזעליו בשירי הלשפה.

הלכות מעילה פרק ז

לשלוחו הבא לי מן החלון, והביא לו מן המגדל, או שאמר לו הבא מן המגדל, והביא מן החלון-השליח מעל; וכן כל פיוצא בזה.

זג חלף השליח והביא מן החלון, כמו שאמר לו-אף על פי שאמר השולח, לא היה בלבי שביא אלא מן המגדל-בעל הבית מעל: שהרי עשה שליחות מאמרו, ודברים שבלב אינן דברים. ואפלו היה השליח חרש או שוטה או

זא מי ששנג ולקח הקדש או מעות הקדש, ונתנו לשליח להוציאו בתורת חלין-אם עשה השליח שליחותו, המשלח הוא שמעל; ואם לא עשה שליחותו, אלא עשה השליח מדעת עצמו-השליח הוא שמעל.

זב פיצד: בעל הבית שאמר לשלוחו תן לי מאותו בשר לאורחיו, חלף ונתן להן כפר, או שאמר לו תן להן כפר, ונתן להן בשר, אמר

קטן, שאין להן שליחות-אם עשו כמאמרו, בעל הבית מעל; ואם לא עשו שליחותו, בעל הבית פטור.

ז, ד אמר לשלוחו תן לאורחי חתכה שלבשר, הלך השליח ואמר להן טלו שתים שתים-בעל הבית מעל, שהרי נעשה דברו; והשליח פטור-מפני שהוא מוסיף על שליחות בעל הבית, ולא עקר את השליחות. אבל אם אמר להם השליח, טלו שתים שתים מדיעתי-שניהן מעלו. נטלו האורחין שלוש שלוש-אף האורחין מעלו, מפני שכל אחד מהן עשה שליחות חברו והוסיף מדיעתו: נמצא חברו חיב-לפי שנעשו דבריו, ולא נעקרה השליחות; והוא חיב, על זה שהוסיף מדיעתו.

ז, ה במה דברים אמורים, בשחי החתנות מקדשי בדיק הבית. אבל אם היו בשר עולה וכיוצא בו, לא מעל אלא האוכל בלבד: שהרי הוא חיב באסור אחר, ותר על המעילה; ובכל התורה בלה-אין שליח לדבר עברה, אלא במעילה לבדה שלא יתערב עמה אסור אחר.

ז, ו הנותן פרוטה הקדש לשלוחו ואמר לו, הבא לי בחציה גרות ובחציה פתילות, הלך והביא בכלה גרות, או בכלה פתילות, או שאמר לו, הבא לי בכלה גרות, או בכלה פתילות, הלך והביא בחציה גרות ובחציה פתילות-שניהן פטורין: בעל הבית לא מעל, שהרי לא נעשת שליחותו בפרוטה; והשליח לא מעל, שהרי לא עקר שליחותו בפרוטה.

ז, ז אבל אם אמר לו, הבא לי בחציה גרות במקום פלוני, ובחציה פתילות במקום פלוני, והלך והביא גרות במקום פתילות, ופתילות במקום גרות-השליח מעל.

ז, ח נתן לו שתי פרוטות ואמר לו, הבא לי אתרוג, והלך והביא לו בפרוטה אתרוג ובפרוטה רמון-השליח מעל, ובעל הבית

פטור: שהרי שלחו לקנות לו אתרוג ששונה שתי פרוטות; לפיכך אם היה האתרוג שהביא לו בפרוטה, שונה שתי פרוטות-שניהן מעלו.

ז, ט השולח פרוטה ביד שלוחו לקנות לו בה חפץ, ונזכר בעל הבית שהיא הקדש, קדם שתגיע ליד החנוני-השליח מעל, שהוא שוגג; ובעל הבית כבר נזכר, ואין המזיד חיב בקרבן מעילה, כמו שבארנו. נזכר אף השליח, וידע שהיא הקדש, קדם שתגיע לחנוני-שניהן פטורין מקרבן מעילה; והחנוני חיב, פשיעא אותה פרוטה שנתערבה במעותיו-שהרי הוא שוגג.

ז, י הודיעו לחנוני שפרוטה שנתנו לו הקדש-שלשתן פטורין, ונתפס המקח להקדש. וכיצד יעשה כדי להציל החנוני מן החטא, עד שיהיה מתר להשתמש בכל המעות: נוטל פרוטה שלחלין או פלי כל שהוא ואומר, פרוטה שלהקדש בכל מקום שהוא מחללת על זה; ותעשה אותה פרוטה או הפלי הקדש, ויתר החנוני להשתמש בכל המעות.

ז, יא וכן פרוטה שלהקדש שנתערבה בכל חפס, או שאמר פרוטה בכים זה הקדש-מחלל אותה, ואחר כך ישתמש בכים; ואם הוציא, ולא חלל-לא מעל, עד שיוציא את כל חפס.

ז, יב אמר פים מפיסי הקדש, ושור משורי הקדש-מועלין בכלו, ומועלין במקצתו. כיצד עושה: מביא את הגדול שבהם ואומר, אם הקדש הוא, הרי הוא הקדש, ואם לאו, החקדש בכל מקום שהוא מחלל על זה; ויחנה בקטן.

ז, יג המועל בפחות משונה פרוטה, בין בזדון בין בשגגה-משלם את הקרן; ואינו חיב המש, ולא קרבן. ויראה לי שאינו לוקח על פחות משונה פרוטה, אם היה מזיד.

ז, יד המפקיד מעות אצל בעל הבית, ונשתמש

בהן והוציאן—בעל הבית מעל: שחרי אין לו רשות להשתמש בהן, ובעל הפקדון לא הרשהו. הפקידן אצל שלחני או חנוני, ולא היו חתומין ולא קשורין קשר משנה—הואיל ויש לו רשות מן הדין להשתמש בהן—אם הוציאן, שניהן פטורין: בעל הפקדון פטור, שחרי לא אמר לו השתמש בהן; והחנוני פטור—מפני

הלכות מעילה פרק ח

הא הפועלין שחן עושין בהקדש—אף על פי שפסקו עמהן מזונות, לא יאכלו מגרגרות של הקדש; ואם אכלו, מעלו: אלא ההקדש נותן להן דמי מזונות. הדין ברשימי הקדש, הרי זה חוסם את הפרה—שנאמר "לא—תחם שור, בדישו", דיש הראוי לו.

הב אין מחללין את ההקדש על המלאכה, אלא על המעות. פיצד: אמן שעשה מלאכה בהקדש במנה—אין נותנין לו בהמת הקדש או טלית הקדש בשכרו, עד שמחללין אותן על המעות; ואחר שיעשו חלין, נותנין אותן לאמן בשכרו—אם רצו. וחוזרין ולוקחין ממנו בהמה, מתרומת הלשכה.

הג בשבונין במקדש—אין לוקחין עצים ואבנים מן ההקדש, ולא בונין את הבנין על דעת שהוא קדש; אלא בונין הכל מן החל: גזרה שמוא יחנה בצל הבנין, או ישען על אבן או קורה בשעת מלאכה. ואחר שישלם הבנין, מחללין מעות ההקדש על הבנין. ואם צרכו הגזברין לעצים לקדש לאותו היום בלבד, לוקחין אותן ממעות הקדש—שחרי אינן מתאחרין ימים, כדי שנחש להן שמוא ישען אדם עליהן וימעל.

הד בשפוסקין עם האמנין לבנות במקדש ובצורות—פוסקין עמהן כדי ובה אמה בכה ובה סלע, באמה בת עשרים אצבע; ובשמושחין

שאין קשורין קשר משנה ולא חתומין, ובאלו השתמש ברשות.

ז,טו האשה שהכניסה מעות של הקדש לבעלה, או שהקדיש מזרישה וימת ונפלד לה הקדשות בירשה—לכשיוציא הבעל המעות בהכפציו, ימעל.

להן מה שפנו, מושחין ומחשבין להן באמה גדולה בת עשרים וארבע אצבעות—כדי שלא יבואו לידי מעילה, מפני שאין מדקדקין בפשיחה.

הה תנאי בית דין הוא שיהיו הכהנים נאותין במלח ובעצים, באכילת קרבנות שאוכלין בחלקן; אבל לא יתנו מלח המקדש, בחלין שלחן. מלח שעל גבי האבר, מועלין בו; שעל גבי הכבש, ושעל ראש המזבח—אין מועלין בו.

הו ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה, ולידע סוף ענינם כפי פוחו. ודבר שלא ימצא לו טעם, ולא ידע לו עלה—אל יהי קל בעיניו; ואל יחרם לעלות אל ה', פן יפרץ בו. ולא תהא מחשבתו בו, כמחשבתו בשאר דברי החל. בוא וראה, פמה החמירה תורה במעילה: ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר—פיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד, נתקדשו; וכל הנוהג בהן מנהג חל, מעל בה—ואפלו היה שונג, צריך פפרה. קל וחמר למצוות שחקק לנו תקדוש ברוך הוא—שלא יבעט אדם בהן, מפני שלא ידע טעמן; ולא יחפה דברים אשר לא פן על ה', ולא יחשב בהן מחשבתו בדברי החל. הרי נאמר בתורה "ושמרתם את—כל—חקתי ואת—כל—משפטי, ועשיתם אתם"—ואמרו חכמים לתן שבירה ועשיה, לחקים כמשפטים; והעשיה ידועה,

וְהוּא שִׁיעָשָׂה חֲתָקִים; וְהִשְׁמִירָהּ, שִׁיזָהָר בָּהֶן
וְלֹא יִדְמָה שָׁהֶן בְּחֹתִין מִן הַמִּשְׁפָּטִים.
וְהַמִּשְׁפָּטִים, הֵן הַמִּצְוֹת שֶׁטַעֲמֵן גְּלוּי, וְטוֹבֵת
עֲשִׂיתָן בְּעוֹלָם הַזֶּה יִדְוָעָה, כְּגוֹן אֶסוּר גִּזְל
וּשְׂפִיכוֹת דָּמוֹם וְכַבּוּד אֵב וְאֵם; וְהַחֲקִים, הֵן
הַמִּצְוֹת שֶׁאֵין טַעֲמֵן יִדְוָע. אָמְרוּ חֲכָמִים, חֲקִים
שֶׁחֲקַתִּי לָךְ, וְאֵין לָךְ רִשׁוּת לְהַרְחֵק בָּהֶן. וַיִּצְרוּ
שֶׁלְאָדָם נֹקֵפוּ בָּהֶן, וְאִמּוֹת הָעוֹלָם מְשִׁיבִין
עֲלֵיהֶן—כְּגוֹן אֶסוּר בְּשַׁר חֲזִיר, וּבְשַׁר בְּחֵלֶב,
וְעִגְלָה עָרוּפָה, וּפְרָה אֲרָמָה, וְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח.
הֵן וְכַמּוֹה הָיָה דְוִיד הַמְּלִךְ מִצַּטְעַר מִן הַמִּזְבֵּיִם
וְהַגּוֹיִם, שֶׁהָיוּ מְשִׁיבִין עַל חֲתָקִים; וְכָל זְמַן

שֶׁהָיוּ רוֹדְפִין אוֹתוֹ בְּתַשׁוּבוֹת הַשָּׂקָר שֶׁעוֹרְכִין
לְפִי קֶצֶר דַּעַת הָאָדָם, הָיָה מוֹסִיף דְבִקְהָה בַּתּוֹרָה,
שֶׁנֶּאֱמָר "טַפְלוּ עָלַי שָׂקָר זָדִים; אֲנִי, בְּכָל-לֵב
אֶצַּר בְּקוֹדֵיךָ", וְנֶאֱמָר שֶׁם בְּעֵינַי "כָּל-מִצְוֹתֶיךָ
אֶמְוֹנָה; שָׂקָר רִדְפוּנִי עֲזָרְנִי".

הֵח וְכָל חֲקֵרֵי בְּנֵי כְּלָן, מִכְּלָל חֲתָקִים הֵן. לְפִיכֵן
אָמְרוּ חֲכָמִים שָׂאֵף עַל עֲבוֹדַת חֲקֵרֵי בְּנֵי,
הָעוֹלָם עוֹמֵד—שֶׁבַע־שִׁית חֲתָקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים,
זוֹכִין הַיִּשְׂרָיִם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא; וְהַקְּדִימָה
תּוֹרָה צוּוּיָהּ עַל חֲתָקִים, שֶׁנֶּאֱמָר "וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת-חֲקַתִּי וְאֶת-מִשְׁפָּטִי, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶתֶם
הָאָדָם וְחַי בָּהֶם".

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן. נִגְמַר סֵפֶר שְׁמִינִי, בְּעִזְרַת שְׁדִי.

סֵפֶר חֲקֵרֵי בְּנֵי

הַלְּבוֹתָיו שֵׁשׁ, וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְּבוֹת קָרְבַן פֶּסַח, הַלְּבוֹת חֲגִיגָה, הַלְּבוֹת כְּבוֹרוֹת, הַלְּבוֹת שְׁנֵנוֹת, הַלְּבוֹת מַחֲסָרִי
כַּפָּרָה, הַלְּבוֹת תַּמּוּרָה.

כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסֵפֶר זֶה, תִּשַׁע וְשָׁלוּשִׁים—מִהֵן עֲשָׂרִים מִצְוֹת עֲשֶׂה, וְתִשַׁע עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

הַלְּבוֹת קָרְבַן פֶּסַח

יֵשׁ בְּכֻלָּן שֵׁשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת—אַרְבַּע מִצְוֹת עֲשֶׂה, וּשְׁתֵּים עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: לְשַׁחֵט הַפֶּסַח מִמְּנוֹ; שְׁלֹא לִזְבֹּחַ אוֹתוֹ
עַל הַמִּזְבֵּי; שְׁלֹא תִלֵּין אֹמּוֹרוֹ; לְשַׁחֵט פֶּסַח שְׁנִי; לֶאֱכֹל בֶּשֶׂר הַפֶּסַח עַל מִצֵּה וּמְרוֹר; כִּלְיֵי חֲמִשָּׁה עֲשָׂר; לֶאֱכֹל בֶּשֶׂר פֶּסַח שְׁנִי עַל מִצֵּה וּמְרוֹר
כִּלְיֵי חֲמִשָּׁה עֲשָׂר; לְחַדֵּשׁ הַשְּׁנִי; שְׁלֹא יֵאָכֵל בָּא וּמִבְּשָׂל; שְׁלֹא יוֹצִיא מִבְּשַׁר הַפֶּסַח הַזֶּה לְחִבּוּרָה; שְׁלֹא יֵאָכֵל מִמֶּנּוּ מִשְׁמֵר; שְׁלֹא יֵאָכֵל מִמֶּנּוּ
לְתוֹשֵׁב אוֹ לְשִׁבּוּר; שְׁלֹא יֵאָכֵל מִמֶּנּוּ עֲרָל; שְׁלֹא יִשְׁבֵּר בוֹ עֵצֶם; שְׁלֹא יִשְׁבֵּר עֵצֶם בְּפֶסַח שְׁנִי; שְׁלֹא יִשְׁאִיר מִמֶּנּוּ לְבָקָר; שְׁלֹא יִשְׁאִיר מִפֶּסַח
שְׁנִי לְבָקָר; שְׁלֹא יִשְׁאִיר מִבְּשַׁר חֲגִיגַת אַרְבַּעַת עֲשָׂר עַד יוֹם שְׁלִישִׁי. וּבִאֲוֵר מִצְוֹת אֵלֶּיךָ בְּכָרְקִים אֵלֶּיךָ.

הַלְּבוֹת קָרְבַן פֶּסַח פָּרָק א

פְּטוּר.

א, א מִצְוֹת עֲשֶׂה לְשַׁחֵט הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַת עֲשָׂר
לְחֵדֶשׁ נִיסָן, אַחֵר חֲצוֹתוֹ; וְאֵין שׁוֹחֲטִין אֵלָּא מִן
הַכְּבָשִׂים אוֹ מִן הָעִזִּים בְּלֵבֶד, זָכָר בֶּן שָׁנָה.
וְאַחַד הָאִישׁ וְאַחַד הָאִשָּׁה, חֵיבִין בְּמִצְוֹת זֹ.
וּמִי שֶׁכִּפֵּל מִצְוֹת זֹ בְּזוּדוֹ, וְעָבַר יוֹם אַרְבַּעַת
עֲשָׂר וְלֹא הִקְרִיב, וְהוּא לֹא טָמֵא, וְלֹא בְּדַרְךְ
רְחוּקָה—חֵרִי זֶה חֵיב בְּרַת; וְאֵם בְּטָלָה בְּשֵׁנוֹתָהּ,

א, ב אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֵלָּא בְּעִזְרָה, בְּשֵׂאֵר
הַקְּדוּשִׁים; אֵף בְּשַׁעַת הַתֵּר הַבְּמוֹת, לֹא הָיוּ
מִקְרִיבִין אֶת הַפֶּסַח בְּבִמַת יְחִיד אֵלָּא בְּבִמַת
צְבוּר. וּמִי שֶׁחָיָה מִקְרִיבוֹ בְּבִמַת יְחִיד—לֹאֵה, כֵּאֲלוֹ
הַקְּרִיבוֹ בְּשׁוּק; שֶׁנֶּאֱמָר "לֹא תוֹכֵל, לְזַבַּח
אֶת-הַפֶּסַח, בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ" —מִפִּי הַשְּׁמוּעָה

לְמַדוֹ שֶׁזֶה אֲזַחְרָה לְשׁוֹחֵט בְּכַמֶּת יָחִיד, אֲפֹלוּ
בְּשַׁעַת הַתֵּר הַכַּמּוֹת.

א,ג שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, אַחַר הַצּוֹת; וְאִם שָׁחַטוּ קֹדֶם
הַצּוֹת, פָּסוּל. וְאִין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ אֲלֵא מֵאַחַר
תְּמִיד שְׁלֵבִין הָעֶרְבִים—אַחַר שְׁמֹקְטִירִין קִטְרַת
שְׁלֵבִין הָעֶרְבִים, וְאַחַר שְׁמִטְיָבִין אֶת הַנְּרוֹת,
מִתְחִילִין לְשַׁחֵט אֶת הַפֶּסַחִים, עַד סוֹף הַיּוֹם.
וְאִם שָׁחַטוּ אַחַר הַצּוֹת, קֹדֶם תְּמִיד שְׁלֵבִין
הָעֶרְבִים—בְּשֵׁר: וְיִהְיֶה אֶחָד מִמָּרֶס בְּדָם הַפֶּסַח,
עַד שִׁיזָרֵק דָּם הַתְּמִיד, וְאַחַר כֵּן יִזְרַק דָּם הַפֶּסַח,
אַחֲרָיו; וְאִם נִזְרַק דָּם הַפֶּסַח קֹדֶם דָּם הַתְּמִיד,
בְּשֵׁר.

א,ד הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח בְּזַמְנוֹ, וְהָיָה לוֹ בַּיּוֹת
חֶמֶץ בְּרִשּׁוֹתָו—לוֹקָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא—תִּזְבַּח עַל—
חֶמֶץ, דָּם—זִבְחִי"—שֶׁלֹּא יִזְבַּח הַפֶּסַח, וְהַחֶמֶץ
קָיָם. אֶחָד הַשּׁוֹחֵט, וְאֶחָד הַזּוֹרֵק אֶת הַדָּם, וְאֶחָד
הַמִּקְטִיר אֶת הָאֲמוֹרִין—אִם הָיָה בְּרִשּׁוֹת אֶחָד
מֵהֶן, אוֹ בְּרִשּׁוֹת אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה שְׂאוּכְלִין
פֶּסַח זֶה, בַּיּוֹת חֶמֶץ בְּשַׁעַת הַקִּרְבָּתוֹ—חֲרִי זֶה
לוֹקָה, וְהַפֶּסַח בְּשֵׁר.

א,ה דָּם הַפֶּסַח, טָעוּן שְׁפִיכָה כִּנְגַד הַיִּסּוּד. וְאַחַר
שְׁשׁוּפְכִין דָּמוֹ, מִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ; וְקוֹרְעִין אֶת
בִּטְנוֹ וּמוֹצִיאִין אֶת אֲמוֹרָיו, וּמִקְטִירִין אוֹתָן
חֲלָבֵי כֹל זֶבַח וְזֶבַח לְבָדָם. וּבַעַל הַזֶּבַח נוֹטֵל
פֶּסַחוֹ עִם הָעוֹר שָׁלוֹ, וְיוֹצֵא לְבֵיתוֹ לִירוּשָׁלָיִם;
וְצוֹלְחֵהוּ, וְאוֹכְלוֹ לְעֶרֶב.

א,ו חֲמֻנִית אֲמוֹרִין, וְלֹא הַקְטִירִין עַד שְׁלָנוּ
וְנִפְסְלוּ בְּלִינָה—חֲרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה,
שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא—יִלִּין חֲלֵב—חֲגִי, עַד—בִּקְר". וְאִם
עַל פִּי שְׁעָבֵר, אֵינּוּ לוֹקָה—לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה.

א,ז מִקְטִירִין חֲלָבֵי פֶסַחִים כֹּל חֲלִילָה, עַד שִׁיעֲלָה
עַמּוּד הַשָּׁחַר. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוֹרִים, בְּשַׁחַל
אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחַיּוֹת בְּשַׁבָּת—שְׁחָרֵי חֲלָבֵי שַׁבָּת,
קָרְבִין בַּיּוֹם טוֹב; אֲבָל אִם חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר
לַחַיּוֹת בַּחֹל, אֵין מִקְטִירִין חֲלָבֵי חַל בַּיּוֹם טוֹב.

א,ח הַפֶּסַח נִשְׁחַט בְּשָׁלוֹשׁ פְּתוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
"וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ, כֹּל קָהַל עַדְת—יִשְׂרָאֵל"—קָהַל,
וְעַדָּה, וְיִשְׂרָאֵל. וְאִין פְּחוֹת מְשֻׁלוּשִׁים בְּנֵי אָדָם
בְּכֹל פֶּת וּבֶת. הָיָה הַכֹּל חֲמֻשִׁים—נִכְנָסִין בְּתַחֲלָה
שְׁלוּשִׁים, וְשׁוֹחֲטִין; וְיוֹצֵאִין עֲשָׂרָה, וְנִכְנָסִין
עֲשָׂרָה; וְחוֹזְרִין וְיוֹצֵאִין עֲשָׂרָה, וְנִכְנָסִין עֲשָׂרָה.
הָיָה פְּחוֹת מִחֲמֻשִׁים—אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח,
לְכַתְּחִלָּה. וְאִם שָׁחַטוּ כִּלְוֹן בְּפֶת אַחַת, בְּשֵׁר.

א,ט פִּיצוּד נִשְׁחַט: נִכְנָסָה הַפֶּת הַרְאֵשׁוֹנָה עַד
שֶׁתִּתְמַלֵּא הָעֲזָרָה, וְנוֹעֲלִין דְּלִתוֹת הָעֲזָרָה,
וּמִתְחִילִין לְשַׁחֵט אֶת פֶּסַחִיהֶן. וְכֹל זְמַן שֶׁחֵן
שׁוֹחֲטִין וּמִקְרִיבִין, קוֹרְאִין הַלְוִיִּים אֶת הַחֲלָל.
אִם גָּמְרוּ אֶת הַחֲלָל, וְעָדִין לֹא שְׁלָמָה הַפֶּת
מִלְּחֻקְרִיב—שׁוֹנִין; וְאִם שָׁנוּ, וְלֹא שְׁלָמוֹ
מִלְּחֻקְרִיב—מְשֻׁלְשִׁין. וּמַעוֹלָם לֹא שְׁלָשׁוּ.

א,י עַל כֹּל קָרִיָּאָה וּקְרִיָּאָה, תּוֹקְעִין שְׁלוֹשׁ
תְּקִיעוֹת בְּחֻצוֹצְרוֹת—תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה:
הַזֵּאִיל וְאֵין לוֹ נִסְכִּים לְתַקַּע בְּשַׁעַת נְסוּחָה,
תּוֹקְעִין בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה.

א,יא הַכּוֹהֲנִים עוֹמְדִין שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת, וּבִידִיחַן
מִזְרְקֵי כֶסֶף וּמִזְרְקֵי זָהָב, שׁוֹרָה שְׁפֹלָה כֶסֶף כֶּסֶף,
וְשׁוֹרָה שְׁפֹלָה זָהָב זָהָב; וְלֹא הָיָה מְעַרְבִין, כְּדִי
שְׁיַחֲיָה לָהֶם נוֹאֵי. וְלֹא הָיָה לְמִזְרְקִין שׁוּלָיִם, כְּדִי
שְׁלֹא יִנְיַחוּם וַיִּקְרַשׁ הַדָּם.

א,יב שָׁחַט הַשּׁוֹחֵט, וְקָבַל הַכּוֹהֵן—נֹתְנוֹ לְחֶבְרוֹ,
וְחֶבְרוֹ לְחֶבְרוֹ, כְּדִי שִׁיתַּעֲסְקוּ רַבִּים בַּמִּצְוָה, עַד
שִׁיגִיעַ הַדָּם אֲצֵל כּוֹהֵן הַקָּרוֹב לְמוֹזְבַּח; שׁוֹפְכוֹ
שְׁפִיכָה אַחַת, כִּנְגַד הַיִּסּוּד, וּמִקְבֵּל מִזְרֵק אֶחָד
מִלֵּא, וְאַחַר כֵּן מַחְזִיר אֶת חֲרִיקוֹן.

א,יג וְתוֹלִין וּמִפְּשִׁיטִין אֶת כֹּלוֹ, וְקוֹרְעִין,
וּמִמַּחָה אֶת קָרְבָיו, עַד שְׁמִסִּיר מֵהֶן הַצּוֹאֵה
וְהַפָּרֶשׁ; וּמוֹצִיאִין אֶת הָאֲמוֹרִין, וְנֹתְנֵן בְּכָלֵי,
וּמוֹלְחֵן, וּמִקְטִירִין הַכּוֹהֵן עַל גְּפֵי הַמִּזְבֵּחַ.

א,יד וְכִיצַד תּוֹלִין וּמִפְּשִׁיטִין: מִסְמְרוֹת

שְׁלֹבְרֹזֶל הָיוּ קְבוּעֵיךָ בַּכּוֹתָלִים וּבַעֲמוּדֵיכֶם, שִׁבְחֶךָ תוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין; וְכָל מִי שֶׁלֹּא מֵצֵא מְקוֹם לְתֵלוֹת, מִקְלִים דְּקִים חֲלָקִים הָיוּ שָׁם, מִנִּיחַ עַל בְּתֵפוֹ וּבְתֵף חֲבֵרוֹ, וְתוֹלֵה וּמַפְשִׁיט.

אִטוּ שְׁלֹמוֹ מִלְּהַקְרִיב, פוֹתְחִין דְּלֵתוֹת הָעֶזְרָה, וַיֵּצֵאת פֶּת הָרֵאשׁוֹנָה, וְנִבְנְסָה שְׁנִיחָה; יֵצֵאת שְׁנִיחָה, וְנִבְנְסָה שְׁלִישִׁית. כְּמַעֲשֵׂה רֵאשׁוֹנָה, כִּי מַעֲשֵׂה שְׁנִיחָה וּשְׁלִישִׁית. שְׁלֹמָה פֶּת שְׁלִישִׁית וַיֵּצֵאת, רוֹחֲצִין אֶת הָעֶזְרָה.

אִטוּ חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֵיוֹת בַּשַּׁבָּת—כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחֹל, כִּי מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת; וְרוֹחֲצִין אֶת הָעֶזְרָה בַּשַּׁבָּת—שְׂאִין אֶסוּר שַׁבָּת בְּמִקְדָּשׁ, אֶפְלוּ בְּדַבַּר שְׂאִינֵנוּ צָרָה עֲבוּדָה: אֶסוּר שַׁבָּת, בְּמִקְדָּשׁ חֵתֵר הוּא.

אִיז אִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹלִיד אֶת פְּסַחוֹ לְבֵיתוֹ, בַּשַּׁבָּת: אֵלֶּא פֶת הָרֵאשׁוֹנָה יוֹצֵאִין בְּפִסְחֵיהֶן, וַיּוֹשְׁבִין בְּהַר חֲפִית; וְחֲשֻׁנִּיה יוֹצֵאִין בְּפִסְחֵיהֶן, וַיּוֹשְׁבִין בַּחֵיל; וְחֲשֻׁלִישִׁית עוֹמְדִין בְּמִקְוֵמָה, בְּעֶזְרָה. וְשׁוֹחִין חֹפֵל עַד מוֹצְאֵי שַׁבָּת, וְחוֹלֵף כָּל אֶחָד בְּפִסְחוֹ לְבֵיתוֹ.

אִיחַ שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, וְזִרְיַקַת דָּמוֹ, וּמַחֲוֵי קַרְבִּיּוֹ, וְהַקָּטֵר חֲלָבִיּוֹ—דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת: שְׂאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קֹדֶם הַשַּׁבָּת—שְׁחָרֵי קְבוּעַ לוֹ זְמַן, שְׁנַאֲמַר "בְּמוֹעֵדוֹ". אֲבָל הִרְכַּבְתוּ, וְהִבְאֵתוּ

הַלְבוֹת קַרְבָּן

בִּג, אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֵלֶּא לְמַנְיִיּוֹ—שְׁנַאֲמַר "תִּכְסֹּף עַל—חֲשָׂה", מְלַמֵּד שֶׁחֵן מִתְמַנֵּין עָלָיו בְּשָׂחָא חַי; וְאֵלֶּוּ הַמִּתְמַנֵּין עַל הַפֶּסַח, חֵן הַנְּקָרְאִין בְּנֵי חֲבוּרָה. וַיַּחֲדֵד שְׁשַׁחַט אֶת הַפֶּסַח לַעֲצָמוֹ, פֶּשֶׁר—וְהוּא, שְׁיַחֲיָה רְאוּי לְאָכַל אֶת כָּלֹ. וּמִשְׁתַּדְּלִין שֶׁלֹּא יִשְׁחַט לְכַתְחֻלָּה עַל יַחֲדֵד, שְׁנַאֲמַר "יַעֲשֵׂה אֶתֹ".

בִּג, אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֵלֶּא עַל מִי שְׂרָאוּי לְאָכַל. חָיָה אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה קָטָן, אוֹ זָקֵן, אוֹ

מַחֲוִין לְתַחֲוֹם, וְחֲתִיכַת יִבְלְתוּ בְּכָלִי—אִינָן דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת, שְׁחָרֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קֹדֶם הַשַּׁבָּת. וְאִם יִכּוֹל לְחַתֵּךְ יִבְלְתוּ בְּיָדוֹ בַּשַּׁבָּת, חוֹתֵף; וְאִם חָיָתָה יִבְשָׂה, חוֹתֵכָה אֶפְלוּ בְּכָלִי—שְׂאִין שַׁבָּת בְּמִקְדָּשׁ כָּלֹ. וְכֵן צְלִיתוֹ, וְהִדְחַת קַרְבָּיו—אִינָן דוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת, שְׁחָרֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן לְאַחַר הַשַּׁבָּת.

אִיט שְׂכַח וְלֹא חִבֵּיא סַפִּין, לֹא יִבִּיאָנָה בַּשַּׁבָּת; אֵלֶּא נוֹתְנָה בֵּין קַרְנֵי הַכֶּבֶשׂ, אוֹ בְּצִמְרוֹ, וּמִפִּישׁוֹ עַד שֶׁמִּבִּיאָו לְעֶזְרָה, וּמִקְדִּישׁוֹ שָׁם. וְאִף עַל פִּי שְׂחָוָא מְחַמֵּר בַּשַּׁבָּת, מְחַמֵּר כְּלֹאֲחֵר יָד הוּא, וּמִפְּנֵי הַמַּצּוּחַ, מִתֵּר.

אִכּ בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֵׁלֹא הַקְדִּישׁ פְּסַחוֹ עֲדִין, וְלֹא אֲמַר, זֶה פְּסַח; אֲבָל אִם הַקְדִּישׁ—לֹא יִבִּיא סַפִּין עָלָיו, מִפְּנֵי שְׂחָוָא עוֹבֵד בְּקַדְשִׁים. וּמִפְּנֵי מַה חֲתִירוֹ לְהַקְדִּישׁ פְּסַחוֹ בַּשַּׁבָּת—הוּאִיל וְקְבוּעַ לוֹ זְמַן, מִתֵּר לְהַקְדִּישׁוֹ בַּשַּׁבָּת; וְכֵן מִקְדִּישׁ אָדָם חֲגִיגְתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ.

אִכּ כֹּא שׁוֹחֲט אֶת הַפֶּסַח, וְנִמְצָא בְּעַל מוֹם, אוֹ טְרֵפָה—חָרִי זֶה שׁוֹחֲט אַחֵר, בֵּין בַּחֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת: אֶפְלוּ מֵאַחַח זֶה אַחֵר זֶה, שׁוֹחֲט וְחוֹלֵף, עַד שֶׁיִּכְשָׁר אֶחָד, אוֹ עַד שֶׁתְּחַשֵּׁף וַיִּדְחַח לְשֵׁנֵי—שְׁחָרֵי אֲנוּס הוּא.

פְּסַח פֶּרֶק ב

חוֹלָה—אִם יִכּוֹל לְאָכַל בְּזֵית, שׁוֹחֲטִין עָלָיו; וְאִם לֹא, אִין שׁוֹחֲטִין עָלָיו: שְׁנַאֲמַר "אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ", עַד שְׁיַחֲיָה רְאוּי לְאָכַל. אֶפְלוּ חֲבוּרָה שְׁלֹמָאָה, וְאִין כָּל אֶחָד מֵהֶן יִכּוֹל לְאָכַל בְּזֵית—אִין שׁוֹחֲטִין עָלֵיהֶן.

בִּג, אִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה נְשִׁים וְעַבְדִּים, אוֹ קַטְנִים וְעַבְדִּים—מִפְּנֵי קְלוֹת שְׁתַּחֲיָה בִּינִיחֶן; אֲבָל עוֹשִׂין חֲבוּרָה כָּלָה נְשִׁים, אֶפְלוּ בְּפִסְחָ שְׁנֵי, אוֹ כָּלָה עַבְדִּים. וְשׁוֹחֲטִין עַל הַקַּטְנִים, שְׁיַחֲוֵי מִכָּלֹ

בני החבורה—לא שתהיה חבורה פלה קטנים, שאינן בני דעת.

בר וכן אין עושיין חבורה פלה חולים או זקנים או אוננים, אף על פי שהן יכולין לאכל—הואיל ואכילתם מעוטה: שפא ישאירו הפסת, ויביאוהו לידי פסול. ואם עברו ושחטו על חבורה זו, פשר. וכן אין עושיין חבורה פלה גרים—שפא לא ידקדקו בו, ויביאוהו לידי פסול; ואם שחטו עליהן, פשר.

בה שחטו שלא למנווייו, או למי שאין כל אחד מהן יכול לאכל פזית, או ששחטו לערלים או לטמאים—פסול. שחטו למי שיכול לאכל ולמי שאיננו יכול לאכל פזית, למנווייו ושלא למנווייו, למולים ולערלים, לטהורים ולטמאים—פשר: שאלו הראויין לו, אוכלין בהלכה; והאחרים, באלו לא חשב עליהם.

בו שחטו למולים, וזרק תדם לשם מולים וערלים—פסול: שהזריקה חמורה, שהיא עיקר הקרבן. שחטו למולים, שיתכפרו בו ערלים—פסול, שהרי יש מחשבת ערלים בזריקה. שחטו לאוכליו, לזרק דמו שלא לאוכליו—הפסח פשר; ואין אדם יוצא בו ידי חובתו, לפי שאין מחשבת אוכלין בזריקה.

בו מי שהוא בריא בשעת שחיטה, והולך בשעת זריקה, או הולך בשעת שחיטה, ובריא בשעת זריקה—אין שוחטין וזורקין עליו: עד שיהיה בריא משעת שחיטה, עד שעת זריקה.

בה שוחט אדם על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הפנעניים, בין מדעתו, בין שלא מדעתו. אבל אינו שוחט על ידי בנו ובתו הגדולים, ולא על ידי עבדו ושפחתו העבריים, ולא על ידי אשתו—אלא מדעתו; ואם שתקו ולא מחו, הרי זה מדעתו.

בה שחט על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי

עבדו ושפחתו הפנעניים, והלכו ושחטו הן לעצמן—יוצאין בשלרפן. שחט על ידי אשתו ובנו ובתו הגדולים, ועבדו ושפחתו העבריים, ושחטו הן לעצמן—אין לה מחוי גדול מזה, ואינן יוצאין אלא בשלעצמן.

בי האשה שהיא בבית בעלה, שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה—תאכל משלבועלה. היתה נחפזת לילך לבית אביה ברגל הראשון הסמוך לנשואיה בדרך כל הפנות, ושחט עליה אביה ושחט עליה בעלה—תאכל משללאביה; מפאן ואלה, תאכל ממקום שהיא רוצה—והוא שתברר לה מקום שתרוצה בשעת שחיטה. וכן יתום ששחטו עליו אפטרופין, יאכל ממקום שהיא רוצה.

ביא פמה דברים אמורים, פיתום קטן. אבל גדול, נעשה כממנה עצמו על שני פסחים; והממנה עצמו על שני פסחים, אינו אוכל אלא מן הנשחט ראשון. עבד שלשני שתפין—בזמן שפוקפידין זה על זה, לא יאכל משלשניהן; ואם אינן מקפידין, ממקום שירצה יאכל. מי שהציו עבד, וציו בן חורין—לא יאכל לא משלרפן, ולא משלעצמו: עד שיעשה פלו בן חורין.

ביב עד פמה נמנין על הפסת, עד שיהיה בו פזית לכל אחד ואחד. ונמנין עליו ומושבין את ידיהן ממנו, עד שישחט; פיון שנשחט—אינו יכול למשך את ידו, שהרי נשחט עליו.

ביג נמנו עליו, וחזרו אחרים ונמנו עליו: ראשונים שיש להן פזית—אוכלין, ופטורין מלעשות פסח שני; ואחרונים שרפו עד שלא נמצא בו פזית לכל אחד—אינן אוכלין, וחייבין לעשות פסח שני.

ביד הממנה אחרים עמו על חלקו, ולא ידעו בהן בני החבורה—הרי בני החבורה רשאים לתן לו חלקו אחר שניצלה פעת האכילה, ובני החבורה אוכלין משלחן; והוא אוכל חלקו עם

האחרים שמנה עליו, בתבורה שניה.

בטו וכן בני תבורה שהיה אחד מהן גרגרין-

לחלק.

הלכות קרבן פסח פרק ג

ג, האומר לעבדו צא ושחט עלי את הפסח-
אף על פי שדרי רבו לשחט טלה בכל שנה,
והלך ושחט עליו גדי, או שהיה רבו לשחט
גדי, והלך ושחט עליו טלה-הרי זה יאכל ממונו:
שחרי לא פרש ואמר לו, שחט לי ממין פלוני.

ג, הלך ושחט גדי וטלה-אינו אוכל משניהן,
אלא יצאו לבית השרפה: לפי שאין נמנין על
שני פסחים. ואם היה מלך או מלכה, ואמר
לעבדו לשחט עליו, ושחט גדי וטלה-יאכל מן
הראשון, משום שלום מלכות.

ג, האומר לשלוחו צא ושחט עלי את הפסח,
וקבע לו גדי או טלה, ושכח מה אמר לו-הרי
זה שחט גדי וטלה ואומר, אם גדי אמר לי,
גדי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי, טלה
שלו וגדי שלי; שכח השולח מה אמר, שניהן
יצאו לבית השרפה. ואם שכח השולח קדם
שיזרק הדם, חיבין לעשות פסח שני; שכח
אחר שזרק הדם, פטורין מלעשות פסח שני.

ג, וכן הדין באומר לעבדו צא ושחט עלי,
וקבע לו, ושכח העבד מה אמר לו רבו. והוא,
שיתן לו רועה שרבו גדי וטלה, ויאמר לו
שחט שניהן כדי שתשחט כמה שאמר לך רבו,
והרי אחד מהן שלך על מנת שלא יהיה לרבו
בו פלום: אם עשה הרועה כן, אחר כך יהיה
אפשר לעבד להתנות כמו שבארנו.

ג, בני תבורה שאמרו לאחד, לך ושחט עלינו
את הפסח, ואמר הוא להם ואתם שחטו עלי,
ושחט הוא ושחטו הם-אוכלים פלם מזה
שנשחט ראשון, והאחרון יצא לבית השרפה.

ג, תבורה שאבד פסחה, אמרו לאחד צא

רשעין להוציא מהן, ונותנין לו חלקו, ויאכל
הוא בתבורתו; ואם אינו זולל, אינו רשעין
לחלק.

ובקש ושחט עלינו, והלך ומצא פסח שאבד
ושחטו, והם לקחו פסח אחר ושחטוהו-אם שלו
נשחט ראשון-הוא אוכל משלו, והן אוכלין
עמו, והשני ישרף; ואם שלחו נשחט ראשון-
הן אוכלין משלחו, והוא אוכל משלו; אין ידוע
איזה מהן נשחט ראשון, או ששחטו שניהן
באחת-הן אוכל משלו, והן אינן אוכלין עמו,
ושלחו יצא לבית השרפה, ופטורין מלעשות
פסח שני.

ג, אמר להם זה ששלחוהו לבקש פסח שאבד
ולשחטו, אם אחרתי שחטו עלי אתם, הלך
ומצא ושחט, והם לקחו ושחטו-אם שלחו
נשחט ראשון-הם אוכלין משלחו, והוא אוכל
עמהו, והשני ישרף; ואם שלו נשחט ראשון-
הוא אוכל משלו, והם אוכלין משלחו; אין ידוע
איזה מהן נשחט ראשון, או ששחטו שניהן
באחת-הן אוכלין משלחו, והוא אינו אוכל
עמהו, ושלו יצא לבית השרפה, ופטור
מלעשות פסח שני.

ג, אבד להן פסח, ואבד לו פסח, ואמר להן
צאו ובקשו ושחטו עלי, ואמרו לו צא ובקש
ושחט עלינו, והלך ומצא ושחט, ומצאו הם
ושחטו-אוכלין פלם מן הראשון, והשני ישרף;
ואם אין ידוע איזה נשחט תחלה, או ששחטו
שניהן באחת-שניהן ישרפו, ופטורין מלעשות
פסח שני.

ג, הלך הוא לבקש, והלכו הם לבקש, ולא
אמרו זה לזה פלום-אף על פי שהיה בלפם
שישחט כל אחד מהן על חברו, או שהיו שם
רמיזות ודברים שאמרו הדעת בהן שכל אחד

שִׁמְצָא יִשְׁחַט עַל חֲבֵרוֹ—הוֹאִיל וְלֹא פָּרְשׁוּ וְלֹא אָמְרוּ זֶה לְזֶה פְּלוֹם, אֵינָן אֲחֵרָאִין זֶה לְזֶה.

ג,י שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שְׁנַתְּעָרְבוּ פְּסַחִיחֵן קָדָם שִׁישְׁחֲטוּ—חֲבוּרָה זֹו לֹזְקַחִין כְּבֶשׂ אֶחָד מִן הַתְּעַרְבֹת, וְהַשְּׁנִיָּה לֹזְקַחִין הַשְּׁנִי, וְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה זֹו בָּא אֶצְלֵ אֱלֹו, וְאֶחָד מִבְּנֵי הַשְּׁנִיָּה בָּא אֶצְלֵ הָרֵאשׁוֹנָה; וְכָל חֲבוּרָה מִחֵן אֹמְרַת לְזֶה הָאֲחֵר שְׁבָא אֶצְלָם, אִם שְׁלָנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יִדְיָ מְשׁוּבֹת מִשְׁלָךְ וְנִמְנִיָּת עַל שְׁלָנוּ, וְאִם שְׁלָךְ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה, יִדְיָנוּ מְשׁוּבֹת מִשְׁלָנוּ וְנִמְנִיָּנוּ עַל שְׁלָךְ.

ג,יא וְכֵן חֲמִשׁ חֲבוּרוֹת שְׁלַחֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם, אִו עֶשֶׂר חֲבוּרוֹת שְׁלַעֲשָׂרָה עֶשְׂרָה—מִוִּשְׁכִּין לְחֵן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה לְחֲבוּרָה הָאֲחֵרַת, וְכֵן הֵם מִתְנַיִן וְאוֹמְרִין; וְאֲחֵר כֶּךָ שׁוֹחֲטִין.

ג,יב שְׁנַיִם שְׁנַתְּעָרְבוּ פְּסַחִיחֵן—זֶה לֹזְקַת פֶּסַח אֶחָד מִן הַתְּעַרְבֹת, וְזֶה לֹזְקַת לוֹ אֶחָד, וְזֶה מִמְנַה עֲמֹו עַל פֶּסַחוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק, וְהָאֲחֵר מִמְנַה עֲמֹו אֶחָד מִן הַשּׁוֹק, כְּדִי שִׁיחִיו שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת; וְאֲחֵר כֶּךָ יָבוֹא אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אֶצְלֵ אֱלֹו, וְיָבוֹא

אֶחָד מֵאֱלֹו אֶצְלֵ הָאֲחֵר, וּמִתְנָה כָּל אֶחָד מִחֵן עִם חֲבֵרוֹ שְׁבָא אֶצְלֹו מִחֲבוּרָה שְׁנִיָּה וְאוֹמֵר, אִם שְׁלִי הוּא פֶסַח זֶה, יִדְיָ מְשׁוּבֹת מִשְׁלָךְ וְנִמְנִיָּת עַל שְׁלִי, וְאִם שְׁלָךְ הוּא, יִדְיָ מְשׁוּבֹת מִפֶּסַח שְׁלִי וְנִמְנִיָּתִי עַל שְׁלָךְ. וְנִמְצָא שְׁלֹא הַפְּסִידוּ פְּלוֹם.

ג,יג חֲמִשָּׁה שְׁנַתְּעָרְבוּ עוֹרוֹת פְּסַחִיחֵן, וְנִמְצָאת יַבְלַת בְּעוֹר אֶחָד מִחֵן—כָּלָם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה; וְאִם נִתְּעָרְבוּ קָדָם זְרִיקַת דָּמֹו, חֵיבִין בְּפֶסַח שְׁנִי. נִתְּעָרְבוּ אַחַר זְרִיקָה, פְּטוּרִין מִלְּעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי.

ג,יד שְׂאֵם הַקָּרִיבוּ פֶסַח שְׁנִי, נִמְצָא זֶה שֶׁהַקָּרִיב פְּרֵאשׁוֹן קָרְבָן כֶּשֶׂר מִבִּיא חֲלִין לְעֹזְרָה; וְאִם נִמְנוּ כָּלָם עַל פֶּסַח אֶחָד, נִמְצָא נִשְׁחַט שְׁלֹא לְמַחִיב, וְזֶה כְּמִי שֶׁנִּשְׁחַט שְׁלֹא לְמִנְוִיָּה; וְאִם הִתְנָה כָּל אֶחָד מִחֵן וְאוֹמֵר, אִם אֵינֹו פֶסַח יִהְיֶה שְׁלָמִים, דָּם הַפֶּסַח בְּשִׁפְכָה וְדָם הַשְּׁלָמִים בְּזְרִיקָה, וְהַתְּנַיִן בְּזְרִיקָה לֹא יִתֵּן אוֹתָן בְּשִׁפְכָה לְכַתְּחֵלֶת. לְפִיכָךְ פְּטוּרִין מִפֶּסַח שְׁנִי.

הַלְּבוֹת קָרְבָן פֶּסַח פֶּרֶק ד

ד,א כָּבֵד נִתְּבָאֵר בְּהַלְּבוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין, שֶׁהַפֶּסַח אֵינֹו נִשְׁחַט אֲלֹא לְשֵׁם פֶּסַח וְלְשֵׁם בְּעָלָיו, וְאִם שְׁחֲטוּ בְּמַחֲשַׁבַת שְׁנוֵי הַשֵּׁם, פְּסוּל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי חֲבוּרָה, וְאוֹמֵר לְהֵם לְאַחַר זְמַן, אוֹתוֹ הַפֶּסַח שֶׁשְׁחַטְתִּי עֲלֵיכֶם, שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ שְׁחַטְתִּיו—אִם תִּיהָ נֶאֱמַן לְחֵן, סוּמְכִין עַל דְּבָרָיו; וְאִם לֹאוּ, שׁוֹרֶת הַדִּין שְׂאִינוּ נֶאֱמַן, וְהַרְוֵצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ, חָרִי זֶה מִשְׁפַּח וְיָבִיא פֶסַח שְׁנִי.

ד,ב בְּשֶׁר הַפֶּסַח שְׁנַטְמָא, וְנוֹדַע לוֹ קָדָם זְרִיקָה—אִף עַל פִּי שֶׁהָאִמּוּרִין טְהוּרִין, לֹא יִזְרַק אֶת הַדָּם; שְׂאִין הַפֶּסַח בָּא אֲלֹא לְאֲכִילָה. וְאִם זָרַק, לֹא חֲרָצָה. וְאִם לֹא נוֹדַע לוֹ עַד שֶׁנִּזְרַק הַדָּם, חֲרָצָה—

שֶׁהַצֵּיץ מִרְצָה עַל שְׁנַת הַבְּשָׂר שְׁנַטְמָא, וְאֵינֹו מִרְצָה עַל הַזְּרוֹן. נְטִמָּאוּ מִקְצַת הָאֲבָרִים—שׁוֹרֶף אֶת הַטְּמָאִים, וְאוֹכֵל אֶת הַטְּהוּרִים. נְטִמָּאוּ הָאִמּוּרִים, וְהַבְּשָׂר קָנָם—זָרַק אֶת הַדָּם, וְהַבְּשָׂר נֶאֱכַל לְעָרֵב.

ד,ג נְטִמָּאוּ הַבְּעָלִים אַחַר שֶׁנִּשְׁחַט, לֹא יִזְרַק אֶת הַדָּם; וְאִם זָרַק, לֹא חֲרָצָה. לְפִיכָךְ חֵיבִין בְּפֶסַח שְׁנִי, שְׂאִין הַצֵּיץ מִרְצָה עַל טְמֵאת הַגּוֹף, אֲלֹא אִם נְטִמָּא בְּטְמֵאת הַתְּהוּם, כְּמוֹ שֶׁפִּתְּרָנוּ בְּהַלְּבוֹת פִּיאת הַמִּקְדָּשׁ.

ד,ד הַפֶּסַח שִׁיֵּצָא מִירוּשָׁלַיִם, אִו שְׁנַטְמָא בְּאֶרְבֵּעָה עֶשֶׂר—יִשְׂרָף מִיָּד; נְטִמָּאוּ הַבְּעָלִים אִו מִתּוֹ אִו מְשֻׁבֹו אֶת יְדֵיהֶם, אֶפְלוּ נְטִמָּאוּ אִו מִתּוֹ

קדם זריקת הדם-מניחין אותו עד שתעבר צורתו, ואחר כך ישרף. זה הפלל: כל שפסולו בגופו, ישרף מיד; בדם או בפעלים-תעבר צורתו, ואחר כך ישרף.

ד, ה לפיכך אם שחטו אחר שנודע שמשכו הפעלים את ידיהם או מתו, או נטמאו ונדרחו לפסח שני-הרי זה ישרף מיד.

ד, ה בפמה דברים אמורים שישרף אם נטמאו הפעלים, בשנטמאו כל בני חבורה; אבל אם נטמאו מקצתן, זכו טהורים בחלקם שלטמאים. אף על פי שנטמאו מקצתן אחר שהתחילו לאכל, זכו הטהורים שעדיין לא התחילו; אבל אם התחילו בלן, ונטמאו מקצתן-לא זכו טהורים בחלקן שלטמאים, אלא הטהורים אוכלין חלקם, וחלק הטמאים ישרף. והוא הדין, אם מתו מקצתן.

ד, ה נטמא שלם או רבו-שורפין אותו לפני הפירה בפני הפל, כדי לבישן עד שיזחרו בו. ושורפין אותו מעצי המערבה, כדי שלא יחשדו אותו ויאמרו, מעצי המערבה הגבוה לפיכך אם שרפוהו בקנים ובקש, ורצו לשרף משלעצמן-שורפין. נטמא מעוטו, וכן הנותר-שורפין אותו בתצרותיהן מעצי עצמן, אבל לא מעצי המערבה: שלא ישאירו מהן אצלם, וימעלו בהן.

ד, ח המפריש נקבה לפסחו, או זכר בן שתי שנים-ירעה עד שיפיל בו מום וימכר, ויביא בדרמיו פסח; ואם לא נפל בה מום עד שהקריב פסחו, יביא בדרמים שלמים. המפריש פסחו ומת-לא יביאנו בנו אחריו לשם הפסח, אלא לשם שלמים; ואם היה ממנה עם אביו עליו, יביאנו לשם פסח.

ד, ט בפמה דברים אמורים, בשמנת אביו אחר הצות ארבעה עשר; אבל אם מת אביו קדם הצות-הרי זה נדחה לפסח שני מפני שהוא

אונן כמו שיתפאר, ויביא פסח זה בשני.

ד, י מי שאבד פסחו, ומצאו אחר שהפריש פסח אחר, והרי שניחן עומדין-יקריב איזה מהן שירצה לשם פסח, והשני יקרב שלמים; ומצאו אחר ששחט פסחו, הרי זה יקרב שלמים. וכן אם המיר בזה הנמצא אחר שחיטה, הרי תמורה זו תקרב שלמים.

ד, יא אבל אם מצאו קדם שחיטת זה שהפריש, הואיל וזה הנמצא ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים כמו שבארנו, אם המיר בזה הנמצא, בין קדם שחיטת המפרש תחתיו בין אחר שחיטה-אין תמורתו קרבה; אלא תרעה עד שיפיל בה מום, ויביא בדרמיה שלמים.

ד, יב פסח שעברה שנתו, ושלמים הפאים מחמת הפסח-הרי הם בשלמים לכל דבר: טעוניתן סמיכה ונסכים, ותנופת חזה ושוק-מה שאין בן בפסח.

ד, יג פסח שנתערב בשלמים, יקרב בלן שלמים; נתערב בזבחים אחרים-ירעו עד שיפיל בהן מום, ויביא בדרמי חיפה שבהן ממוין זה, ובדרמי חיפה שבהן שלמים, ויפסיד המותר מביתו כמו שבארנו בפסולי המקדשין.

ד, יד נתערב בכורות-ירעו הכל עד שיפיל בהן מום, ויאכלו בכבוד בעל מום. ויביא בהמה שהיא יפה פיפה שבתערבת, ויאמר, כל מקום שהוא הפסח, תחול קדשתו על זה; ויקריבנה שלמים.

ד, טו המפריש פסחו עד שלא נתגיר, ונתגיר, עד שלא נשתחרר, ונשתחרר, עד שלא הביא שתי שערות, והביא-הרי זה מקריבו לשם פסח: שאין פעלי חיים נדחין, כמו שבארנו בפסולי המקדשין.

ד, טז המפריש מעות לפסחו, והותירו-המותר יבוא שלמים. הממנה אחרים על פסחו ועל

חגיגתו-הרי המעות שיקח מהן בחלקם, חליו:
את על פי שזה הפריש טלה לפסח, וזה הפריש
מעות לפסח, ולקח ממנו המעות, ומנחו על
פסחו-הרי המעות חליו, שעל מנת בן הקדישו
ישראל את פסחיהן ואת חגיגתן ואת מעות
פסחיהן וחגיגתן.

ד, יז עצים שלצליית הפסח, בפסח; וכן מצה
ומרור: הואיל והן מכשירי הפסח, הרי הן
פסח. ואם לקח ממעות הפסח ממי שמנח
אותן עמו, כדי למנותן עמו במצה ומרור, או
להיות לו חלק בעצים שצולה בהן-הרי המעות
חליו.

				צום גדליה	Fast of Gedalia	
6 Oct	ראשון Sunday	ד 4	בבלי: בבא בתרא קג ירושלמי: יומא כה תוספתא: פרה ה ב"ך: משלי טו-טז רמב"ם: מעילה ו	עלות השחר..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:14 סו"ז תפלה - מג"א . 10:24 שקיעה..... 6:28	נץ החמה..... 6:59 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:50 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:41	
תקופת תשרי 3:00AM						
7 Oct	שני Monday	ה 5	בבלי: בבא בתרא קד ירושלמי: יומא טו תוספתא: פרה ו ב"ך: משלי יז-יח רמב"ם: מעילה ז	עלות השחר..... 5:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:15 סו"ז תפלה - מג"א . 10:24 שקיעה..... 6:27	נץ החמה..... 7:00 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:40	
8 Oct	שלישי Tuesday	ו 6	בבלי: בבא בתרא קה ירושלמי: יומא טז תוספתא: פרה ז ב"ך: משלי יט-כ רמב"ם: מעילה ח	עלות השחר..... 5:48 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:15 סו"ז תפלה - מג"א . 10:24 שקיעה..... 6:25	נץ החמה..... 7:01 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:38	
9 Oct	רביעי Wednesday	ז 7	בבלי: בבא בתרא קו ירושלמי: יומא כח תוספתא: פרה ח ב"ך: משלי כא-כב רמב"ם: קרבן פסח א	עלות השחר..... 5:49 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:15 סו"ז תפלה - מג"א . 10:24 שקיעה..... 6:24	נץ החמה..... 7:02 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:37	
10 Oct	המישי Thursday	ה 8	בבלי: בבא בתרא קז ירושלמי: יומא כט תוספתא: פרה ט ב"ך: משלי כג-כד רמב"ם: קרבן פסח ב	עלות השחר..... 5:50 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:16 סו"ז תפלה - מג"א . 10:25 שקיעה..... 6:22	נץ החמה..... 7:03 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:49 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:35	
11 Oct	ששי Friday	ט 9	בבלי: בבא בתרא קח ירושלמי: יומא ל תוספתא: פרה י ב"ך: משלי כה-כו רמב"ם: קרבן פסח ג	עלות השחר..... 5:51 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:16 סו"ז תפלה - מג"א . 10:25 שקיעה..... 6:20	Yom Kippur Eve נץ החמה..... 7:04 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:49 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:33	
12 Oct	שב"ק Shabbos	י 10	בבלי: בבא בתרא קט ירושלמי: - תוספתא: פרה יא ב"ך: משלי כז-כח רמב"ם: קרבן פסח ד	עלות השחר..... 5:52 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:17 סו"ז תפלה - מג"א . 10:25 שקיעה..... 6:19	Yom Kippur / Yizkor נץ החמה..... 7:05 סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:53 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:49 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:32	

ווער עס טוט אן עבירה און ער האט חרטה אויף דעם, איז מען אים מוחל אויף אלע זיינע עבירות.

(ספר המדות אות תשובה חלק א, סימן כ"ו)